

ΠΑΝΔΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΕ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κ.λπ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

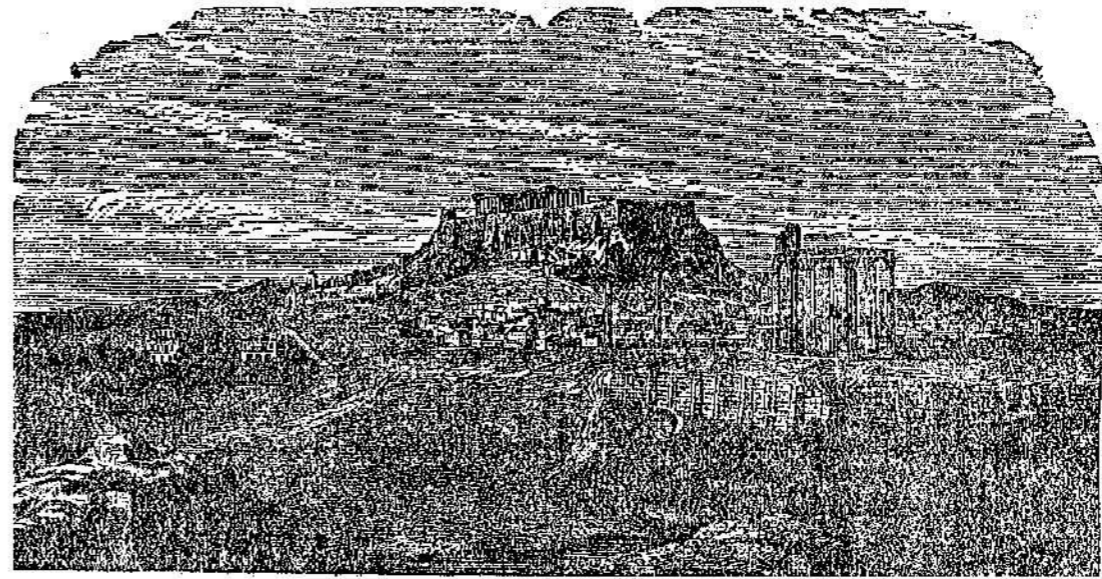
ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1860 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1861.

ΑΘΗΝΑΙΝ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. ΠΑΥΛΙΔΟΥ.

1861.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, 1860.

ΤΟΜΟΣ ΙΑ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 250.

Η ΝΗΣΟΣ ΑΝΔΡΟΣ

και οί εν αὐτῇ Δυνάσται (1207—1566).

(τέλος, ἴδε φυλλὰδ. 245, 246, 247, 248 και 249.)

—οοο—

Χ. Νικολῶς δὲ Σομμαρίπια δυνάστης Ἀνδρου,
περὶ τὰ 1500—1506.

Ἐκ τῆς καταλήψεως τῆς Ἀνδρου παρὰ τοῦ Νικολῶ, νόθου υἱοῦ Χρυσίνου τοῦ Β΄, συμπεραίνομεν ὅτι ὁ ἀδελφός του Γάσπαρος, ὁ κατὰ τὰ φαινόμενα και πρεσβύτερος, εἶχε προαποθάνει· εἶχε δὲ ἀφήσει ἐκτὸς τῆς τὸν Ζεντάνην ὑπανδρευθείσης θυγατρὸς, και ἐτέραν, καθὼς και υἱὸν ὀνόματι Δομινίκον. Ἀλλὰ και Ἰάκωβος, ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ κατὰ τὸ 1466 ἀποθανόντος δυνάστου τῆς Ἀνδρου Δομινίκου, και ἀδελφός Ἰωάννου και Χρυσίνου τοῦ Β΄, δὲν ὑπῆρχε πλέον μεταξὺ τῶν ζώντων· εἶχε δὲ ἓνα υἱὸν, τὸν Πολύμνιον (Polymeno), και μίαν θυγατέρα, ὑπανδρευθείσαν τὸ 1521 τὸν Μαρκαντώνιον Βενιέρ, υἱὸν τοῦ προηγουμένως μνησθέντος Ἰωάννου Φραγκίσκου Βενιέρ. Φαίνεται δὲ σχεδὸν ὅτι και ὁ Βέρτος ἦτο νεώτερος νόθος υἱὸς Χρυσίνου τοῦ Β΄, και ὅτι οὗτος ἀπέθανεν ἄνευ νομίμων ἀπογόνων, καθ' ὅσον ὁ Βέρτος δὲν διημαρτυρήθη κατὰ τοῦ Νικολῶ καταλαβόντος τὴν ἀρχὴν· τοιαύτη διαμαρ-

τυρία εἰκαινοποιήθη μόνον παρὰ Φραγκίσκου Σομμαρίπια ἀδελφοῦ Χρυσίνου τοῦ Β΄, τρίτου υἱοῦ τοῦ Δομινίκου τῆς Ἀνδρου και θεῖου τοῦ νέου δυνάστου, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος· ὁ δὲ Νικολῶς, ἂν και ἐν ὄσῳ ἔζη ἦτο εἰς διαρκῆ πρὸς τὸν Φραγκίσκον διαμάχην, διετήρει ὁμως τὴν νῆσον, μέχρι τοῦ κατὰ τὸ 1506 συμβάντος θανάτου του.

Ὀλίγον πρὸ αὐτοῦ εἶχεν ἀποθάνει πλήρης ἡμερῶν και Νικολῶς ὁ Α΄ Σομμαρίπιας, δυνάστης τῆς Πάρου, ὅστις πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀπολέσει τὴν σύζυγον του, θυγατέρα τοῦ Σιγόνδου Μαφφαίου δὲ Πέσσαρω, τὴν ὁποίαν εἶχε νυμφευθῆ τὸ 1455, κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος, ὅτε ἡ ἀδελφὴ τῆς Ἐλισάβετ ὑπανδρεύθη τὸν Δούκα Γουλιέλμον τὸν Β΄. Εἶχεν ἀποκτήσει δὲ ἐξ αὐτῆς, ἐκτὸς τῆς τὸν Ἰωάννην Φραγκίσκον Βενιέρ τὸ 1479 ὑπανδρευθείσης Φιωρέντζας, και ἄλλας δύο θυγατέρας, και ἓνα υἱὸν ὀνόματι Χρυσίνον. Τὸ ἔτος 1502 συνέλαβεν ὁ ὑπέργηρος Νικολῶς ὁ Α΄ ἔρωτα πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Δομινίκου Ζεντάνη (ἀδελφοῦ τοῦ πάππου τοῦ ἄλλου Δομινίκου, υἱοῦ τοῦ Μάρκου Νικολῶ Ζεντάνη, και γαμβροῦ τοῦ Γασπάρου Σομμαρίπια), τὴν ὁποίαν ἐζήτησε και ἔλαβεν εἰς σύζυγον του. Τὸ ἀκόλουθον δὲ ἔτος ἐδέχθη και τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀνδρέα Γρίττη, μεταβαίνοντας τότε ὡς ἐκτάκτου ἀπασταλμένου τῆς δημοκρατίας εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅστις τὴν 8 Ἰουνίου ἀποπλεύσας ἐκ Κερκίρας προσηρμίσθη τὴν 21 τοῦ ἰδίου μηνὸς εἰς Πάρον και διετρίψεν ἐκεῖ ὀλίγας ἡμέρας παρὰ Νικολῶ τῷ Α΄.

Αλλ' εὐθὺς μετὰ ταῦτα φαίνεται ὅτι ἀπέθανεν ὁ Νικολῶς οὗτος, διότι τὸ 1507 ἡ χήρα αὐτοῦ συνῆλθεν εἰς νέον γάμον μετὰ τοῦ Νικολῶ Βενιέρ, πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ Ἰωάννου Φραγκίσκου Βενιέρ, καὶ τοῦ ἀποθανόντος ἀνδρός τῆς ἐγγόνου (*). ὅστις εἶχεν εἰσαχθῆ τὴν 2 Δεκεμβρίου 1497 εἰς τὴν μεγάλην Βουλὴν τῆς Βενετίας. Ὁ υἱὸς Νικολῶ τοῦ Α' Χρυσίνος, διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὴν δυναστείαν τῆς Πάρου, δεύτερος καὶ τελευταῖος τοῦ κλάδου αὐτοῦ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἄλλου Νικολῶ, δυνάστου τῆς Ἀνδρου, τελευταῖαντος ἀτέκνου, κατέλαβεν ὁ θεῖός του Φραγκίσκος τὴν νῆσον.

XI. Φραγκίσκος Δὲ Σομμαρίπα δυνάστης Ἀνδρου. 1506—1507.

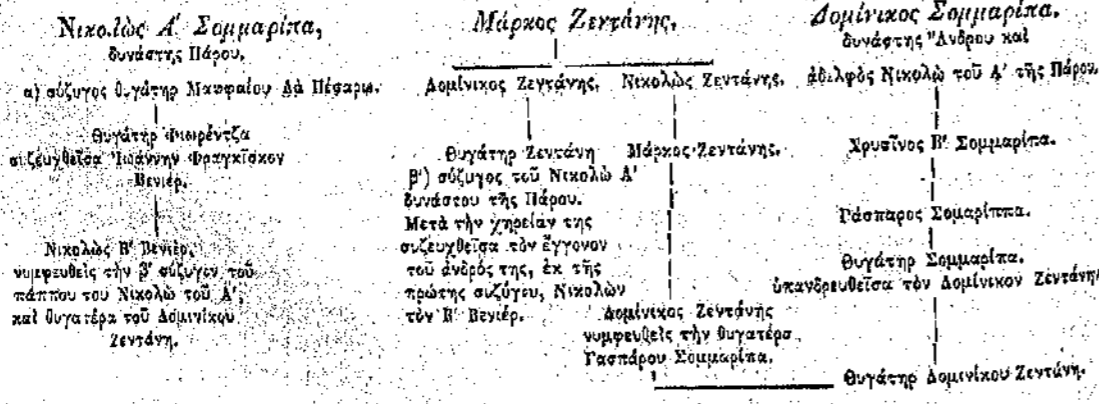
Διὰ συστάσεως τῶν ὀρμιστῶν τῆς Βενετίας ἐν τῇ Ανατολῇ ἀπετάθη παράταξις πρὸς τὴν Γερουσίαν ἐξαιτούμενος τὴν ἐπίσημον τῆς ἐξουσίας του ἀναγνώριον, ἥπερ ἐγένετο τὴν 28 Σεπτεμβρίου 1506. Ἐντὸς ὀλίγου ὁμοῦ ἀνεφάνη ἐν Βενετίᾳ ὁ Μάρκος Ζένος, ἀξιώσεις ἔχων ἐπὶ τῆς Ἀνδρου, περὶ τῆς ὑπαρξείας τοῦ ὁποῦ οἱ μέχρι τοῦδε δυνάστηαι οὐδεμίαν εἶχον ἰδίαν. Ἦδὴ Χρυσίνος ὁ Β' εἶχε πύξην τοῦ νῆ πλῆρῶν τὴν ἐπὶ τὴν ἀντάξιν τῶν 150 δουκῶν εἰς τὸν Φραγκίσκον Ζένον, τοῦ Μάρκου τὸν πρωτότοκον καὶ ἑγγονον τοῦ δουκὸς Πέτρου, ὅπως εἶχεν ὁρισθῆ εἰς τὴν ἀντιπροσώπων τῆς Ἰωνουαρίου 1410. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν ἔζη ὁ Φραγκίσκος Ζένος, ὅστις ἀπὸ τῆς 19 Ἀπριλίου 1442 συνεδρίαζεν ἐν τῇ μεγάλῃ Βουλῇ, παρουσιαζεν ἀδικαίως ἀγωγὰς κατὰ τοῦ Χρυσίνου, καὶ ἀφ' οὗ αὐταὶ ἔμεινον χωρὶς ἀποτέλεσμα, ἀνέλαβεν ἐκ νέου τὸν τίτλον δυνάστου τῆς Ἀνδρου. Νυμφευθεὶς δὲ πρότερον μὲν κατὰ τὸ ἔτος 1449 τὴν θυγατέρα Ἰωάννου, υἱοῦ Ἰωάννου δὲ Μολίν, δεύτερον δὲ Φιλωδέλιαν θυγατέρα τοῦ Ἀνδρέα Βεττόρε Μαρκελλίου, καὶ τρίτον κατὰ τὸ 1468 τὴν Ελισάβετ θυγατέρα

τοῦ Δομνίου Πέτρου Κονταρίνη, κατέλιπεν ἑπτὰ πολλῶν θυγατέρων καὶ υἱοῦ, τὸν Πέτρον Ζένον, νυμφευθέντα τὸ 1488 τὴν θυγατέρα τοῦ Φραγκίσκου Λουίγη Κορνάρου, καὶ τὸν Μάρκον Ζένον, ὅστις ἔλαβεν εἰς γυναῖκα κατὰ τὸ 1502 θυγατέρα τινὰ τοῦ Βενεδίκτου Βερνάρδου Βάλλη. Οὗτος ὁ Μάρκος λοιπὸν, ὅστις εἶχε παρουσιάσει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Νικολῶ Σομμαρίπα διὰ τὴν κατ' ἔτος πληρωμὴν τῶν 150 δουκῶν, ἐνήγαγεν ἐκ νέου τὸν Φραγκίσκον, καὶ κατώρθωσε τῷ ὄντι νὰ δοθῇ διαταγὴ εἰς τὸν προβλεπτὴν τοῦ στόλου Γιρόλαμον Κονταρίνην νὰ ἐπεμβῇ διὰ τῶν ὄπλων. Κατὰ τὸ ἔτος 1507 πυρρυσίασθη ὁ προβλεπτής πρὸς τῆς Ἀνδρου, καὶ λαβὼν ἀμαχητὶ ἐν ὄνματι τῆς δημοκρατίας κατοχὴν τῆς νήσου, διώρισε κυβερνήτην τὸν Ἀντώνιον Δὲ Πέσαρω.

XII. Ἀντώνιος Δὲ Πέσαρω κυβερνήτης τῆς Ἀνδρου. 1507—1512.

Ὁ ἐκθρονισθεὶς δυνάστης μετέβη παράταξις εἰς Βενετίαν διὰ ν' ἀκούσῃ τὰ αἰτία τῆς βίαιας ἀποβολῆς του, ἀκολουθούμενος παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ του Ἰωάννου. Ἐνταῦθα ἐκοινοποιήθη αὐτῷ ἡ κατ' αὐτοῦ ἀπόφασις, ἀλλὰ δὲν ἐκρίθη φρόνιμον νὰ τὸν ἀφῆσιν ἐλεύθερον νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀν καὶ ἡ ἐπιμακρὸν ἐκεῖ χρονοτριβὴ του ἐκινδύνευε νὰ καταστρέψῃ τὴν περιουσίαν καὶ τοὺς χρηματικὸς πόρους του. Τὴν 11 Μαρτίου 1508 παρέσχεν αὐτῷ τὸ συμβούλιον τῶν ΔΕΚΑ γραμματίων ἀσφαλείας, ἡσχύνον διὰ μόνον τὴν πόλιν τῆς Βενετίας, καὶ προφυλάττον αὐτὸν ἀπὸ πάσης καταδιώξεως τῶν πιστωτῶν του ἐπὶ ἐν ἔτος ἐντὸς δὲ ταύτης τῆς προθεσμίας ἠδύνατο μὲν νὰ ἐκδικήσῃ τὰς ὑποθέσεις του, ἀλλὰ δὲν ἐπετρέπετο αὐτῷ ν' ἀφήσῃ τὴν πόλιν ἐπὶ οὐδεμιᾷ προφάσει. Ὁ καιρὸς παρήλθε ταχέως χωρὶς νὰ ἀπορασιθῇ τι ὀριστικῶς, δι' ὃ τὴν 23 Φεβρουαρίου 1509 ἐγένετο παράταξις τῆς ἐν τῷ ἀσφαλιστικῷ γραμματικῷ προθεσμίας ἐπὶ ἐν ἔ

(*) Ὁ Κ. Περὶ ἐσφαλμένως ἀναφέρει ὡς δευτέραν σύζυγον Νικολῶ τοῦ Α' τὴν θυγατέρα τοῦ ἄλλου Δομνίου Ζεντάνη, υἱοῦ τοῦ Μάρκου Νικολῶ Ζεντάνη, τὴν γεννηθεῖσαν αὐτῷ ἐκ τοῦ γάμου του μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Γασπάρου Δὲ Σομμαρίπα, ὡς νὰ ἦτο ποτὲ ἐναντὶν ὁ γέρων Νικολῶς ὁ Α' Σομμαρίπα νὰ νυμφευθῇ τοῦ ἀδελφοῦ του Δομνίου τὴν τριεγγόνην! Τὸ λάθος προήλθεν ἐκ τῆς ὁμώνυμίας τῶν ὄσων Ζεντανίων, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἀκολουθοῦσας γενεαλογίας:

ἀναβολῆς διὰ τῆς βίας· παρήγγειλε δὲ τῷ προβλεπτῇ νὰ προσκαλέσῃ τοὺς Παρίους, ἐπὶ ἀπειλῇ δυσμενείας παρὰ τῆς Βενετίας, νὰ μείνωσιν ἡσυχαι, καὶ νὰ κηρύξῃ συγχρόνως εἰς Κρήτην, Νάξον, Ἄνδρον καὶ Πάρον, ὅτι ὅστις δῆποτε νομίζει ἑαυτὸν ἔχοντα δικαιώματα ἐπὶ τῆς τελευταίας ταύτης νήσου, νὰ παρουσιασθῇ μέχρι Μαρτίου τοῦ ἀκολουθοῦ ἔτους ἐνώπιον τῆς Γερουσίας τῆς Βενετίας. Μόλις ἐκονοποιήθη ἡ πρόσκλησις αὕτη, καὶ ὁ δούξ Ἰωάννης ὁ Δ', καὶ ἡ Φιωρέντζα, χήρα τοῦ Ἰωάννου Φραγκίσκου Βενιέρ, καὶ ἀδελφὴ τοῦ ἀπαθανόντος Χρυσίου, ἀνεφέρθησαν ἐγγράφως εἰς Βενετίαν ἀπαιτοῦντες τὴν νῆσον ἑκαστὸς δι' ἑαυτὸν. Ἡ Γερουσία ἐκοινοποίησε τὴν 15 Ἰουλίου 1519 νέαν πρόσκλησιν πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀξιώσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἀνεφέρθησαν πέντε τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὴν 28 Ἰουλίου 1520 διέταξε τὴν ἀνάγκωσιν τῆς ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως γνωμοδοτήσεως τῶν ἐπτά νομομαθῶν, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ ἐξέτασις τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀναφερομένων. Οἱ πέντε ἔχοντες ἀξιώσεις ἦσαν ὁ γηραιὸς Φραγκίσκος Σομμαρίπα, πρῶτον δυνάστης Ἄνδρου, Βέρτος ὁ νῦν κυριαρχὸς τῆς ἰδίας νήσου, Πολύμνιος Σομμαρίπα, υἱὸς τοῦ Ἰακώβου, ὅστις εἶχε παρουσιασθῆ καὶ πρότερον ὡς δικαιώματα ἔχων ἐπὶ τῆς Ἄνδρου, ἡ Φιωρέντζα Βενιέρ, καὶ ὁ δούξ Ἰωάννης ὁ Δ' Κρίσπος τῆς Νάξου. Πρῶτος ὁ νομομαθὴς Γερλάμος Παρούτας ἐπρότεινε νὰ δοθῇ ἡ νῆσος τῷ Φραγκίσκῳ, καθ' ὅσον δηλαδὴ ἡ Πάρος τὸ 1389 κατὰ πρῶτον ἐδόθη ὡς τιμῆριον παρὰ τῶν Κρίσπων τῇ Μαρίας Σανούδη, ἔπειτα τὸ 1414 τῷ υἱῷ αὐτῆς Χρυσίῳ τῷ Α', ὁ δὲ Χρυσίος, ἀποκλειομένων τῶν νεωτέρων τοῦ ἀδελφῶν Νικολῶ καὶ Γαλιεάτζου, ἐξουσίασε τὴν νῆσον, ἔπειτα δὲ κατὰ παράθεσιν τῶν νόμων τοῦ τιμαριωτικοῦ δικαίου τῆς Ῥωμανίας, τὴν παρεχώρησεν εἰς τὴν δευτέραν τοῦ υἱὸν Νικολῶν, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἠδικήθη Δομνικὸς ὁ πρωτότοκός τοῦ υἱός, ἡ νῆσος ἔπρεπε νὰ παραδοθῇ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ τελευταίου· ἐπειδὴ ὅμως Χρυσίος ὁ Β', τοῦ Βέρτου ὁ πατήρ, εἶχεν ἤδη προαποθάνει, χωρὶς ποτὲ νὰ λάβῃ κατοχὴν τῆς Πάρου, ἡ νῆσος ἀνήκεν εἰς τὸν Φραγκίσκον, τὸν ἐπιζῶντα τοῦ Δομνικίου υἱόν, ὡς πλησιέστερον ἄρρενα σύγγενῃ ἐξ ἄρρενογονίας (agnatus).

Ἐξ ἐναντίας ἀπεφάνθη ὁ Ἰωάννης Ἀντωνίος Κονταρίνης, ὅτι ἡ νῆσος, τιμῆριον οὖσα τῶν Κρίσπων, ὡς ἐκ τῶν πράξεων τοῦ ἔτους 1389 καὶ 1414 σαφῶς ἀποδεικνύεται, ἀφ' οὗ ἐξεκλήρισεν ὁ ἐξ ἄρρενογονίας οἶκος τῶν τιμαριούχων, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ Ἰωάννῃ τῷ Δ' Κρίσπῳ, ὡς τιμαριωτικῆ ἐπιχειρήσει. Τοῦτο ἀνέρσει ὁ Πέτρος Ζένος ἀποδείξαι κατὰ πρότερον, ὅτι ἡ νῆσος δὲν εἶνε τιμῆριον, ἔπειτα, ὅτι δὲν ἵσχυε ἐν γένει κανὲν τιμαριωτικὸν δικαίον· ἐν τῷ Αἰγαίῳ Πελάγει, ἀφ' οὗ αὐτὸ ἐκυριεύθη ὑπὸ Μάρκου τοῦ Σανούδου βοηθεία τῆς Βενετίας· προσεπέφερε δὲ εἰς μαρτυρίαν καὶ ἄλλας τοιαύτας ἀποφάσεις τῆς Γερουσίας ἐπὶ ὁμοίων ὑποθέσεων, καὶ τελευταίον ἐδέκκυε τὴν διαθήκην τοῦ

Χρυσίου, ἐν τῇ ὁποίᾳ καθίστα τὸν ἐξ ἀδελφῶν τοῦ Πολύμνιον γενικὸν κληρονόμον, ὁ δὲ Χρυσίος εἶχε πληρῶς τὰ προσόντα ἵνα διαθέτῃ ἀκαλύτως τὰ τῆς Πάρου, ἧτις ἐπομένως ἀνήκεν εἰς τὸν Πολύμνιον. Ἐξ ἐναντίας ὁ Πανδύολφος Μωροζίνης καὶ ὁ Ματθαῖος Πριούλλης ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς Φιωρέντζας Βενιέρ, ἧτις ὡς ἀδελφὴ τοῦ διαθέτου εἶχεν εὐθὺς μετὰ τοῦτον τὸ ἐπὶ τῆς νήσου δικαίωμα· ἐν ᾧ ὁ Λωρέντζος Βραγαδίνος καὶ ὁ Λουίγης Πουόνος ἦσαν τῆς γνώμης, ὅτι ἡ νῆσος ἔπρεπε καὶ πάλιν νὰ ἐνοθη μετὰ τῆς Ἄνδρου, ἐπομένως ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποδοθῇ τῷ Βέρτῳ. Ἡ Γερουσία ἐξέδωκεν ἀποφασίς ὑπὲρ τῆς Φιωρέντζας, τὴν ἐκήρυξε νόμιμον κληρονόμον τῆς Πάρου, καὶ διέταξε τὴν 31 Ἰουλίου τὸν κυβερνήτην Φίλιππον Λεώνην νὰ παραδώσῃ τὴν νῆσον εἰς αὐτήν, ἧτις μετὰ ταῦτα μετεδίθεσε τὰ δικαιώματά της εἰς τὸν ἐκ τοῦ συζύγου της Ἰωάννου Φραγκίσκου Βενιέρ πρεσβύτερον υἱόν της, ὅστις τὴν διεδέχθη ὡς Νικολῶς Β' Βενιέρ ἐπὶ τῆς Πάρου, κατέχων τὴν νῆσον ἕνδεκα ὄκτα ἔτη (1520—1531) μέχρι τοῦ θανάτου του. Τὴν 14 Ἰουνίου 1521 ἐπεκύρωσεν ὡσαύτως ἡ Γερουσία ἐν τέλει τὸ κατὰ τὸ 1514 μεταξὺ Βέρτου Σομμαρίπα, καὶ Μάρκου Ζένου συνομολογηθὲν συμφωνητικόν.

Μικρὸν μετὰ ταῦτα ἀπέθανε καὶ ὁ Βέρτος τῆς Ἄνδρου τὸ 1523, καταλιπὼν, ἐκτὸς μιᾶς τὴν Λουίγην Βέμβον ὑπανδρευθείσας θυγατρὸς Ἀδριάνης, ἓνα μόνον υἱόν, ὅστις καὶ τὸν διεδέχθη ὡς Χρυσίος Γ' εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Ἄνδρου κυριαρχίαν, σύγχρονος καὶ μάρτυς τῶν θρηνοδεστέρων ἀναστατώσεων, αἵτινες μετέβαλον τὸ Αἰγαίον Πελάγος καὶ τὰς ποτὲ περικαλλεστάτας νήσους εἰς ἄγριαν, κενὴν ἀνθρώπων ἐρημίαν.

XV. Χρυσίος Γ' Δε Σομμαρίπα, δυνάστης Ἄνδρου, 1523 μέχρι μετὰ τὸ 1539.

Ὁ Βέρτος κατὰ τὰ τελευταία τῆς κυριαρχίας του ἔτη ἠρνεῖτο νὰ πληρώσῃ τῷ Μάρκῳ Ζένῳ τὴν συμφωνηθεῖσαν ἐτησίαν σύνταξιν, μέχρις οὗ ψήφισμα τῆς Γερουσίας ἀπὸ 18 Ἰουλίου 1522 τὸν ἠνάγκασεν εἰς ὑποταγὴν· ἀλλὰ καὶ ὁ διάδοχός του Χρυσίος ὁ Γ' ἐφρόνει ὅτι πολλῶν ὀλιγώτερον ἦτο ὑπόχρεως νὰ ἐξκολουθῇ τὴν πληρωμὴν· ἐχρώσεται δὲ ἀπὸ τῶν τεσσάρων πρώτων τῆς ἡγεμονίας του ἑτῶν τὸ ποσὸν 600 δουκάτων, Γράμματα προσκαλοῦντα αὐτὸν εἰς πληρωμὴν δὲν ἐτελεσφόρησαν· καὶ μόνον ὅτε ἐδόθη ἡ διαταγὴ εἰς τὸν προβλεπτὴν τοῦ στόλου νὰ ἐκβιάσῃ τὴν εἰσπραξίν τῶν χρημάτων ὑπὲρ αὐτοῦ. Μάλιστα οὐ πολὺ μετὰ ταῦτα ἔπαυσαν διὰ παντός αἱ μεταξὺ τῶν οἰκῶν Ζένου καὶ Σομμαρίπα ἐριδες, ὅτε Χρυσίος ὁ Γ', τὸ 1530 ἔλαβεν εἰς σύζυγον τὴν πλουσίαν θυγατέρα καὶ κληρονόμον τοῦ Μάρκου Ζένου Κανδιάναν.

Χρυσίος ὁ Γ' Δε Σομμαρίπα φαίνεται πρὸς τοὺς καὶ εἰς ἐγγράφα τῆς πολιτείας τοῦ ἔτους 1534 καὶ 1535 ὡς δυνάστης τῆς Ἄνδρου. Πλοῖον τοῦ Γερολάμου Δε Βέγια, ὅστις εἶχε λάβει ἐντολὴν παρὰ

τῆς Βενετίας νὰ ἀγοράσῃ σιτηρὰ εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἀνατολῆς ἐναυάγησε πλησίον τῆς Μήλου, καὶ τὰ ἐμπορεύματά του εὐρέθησαν ἐν μέρει παρὰ τοῦ δουκὸς Ἰωάννου τοῦ Δ' τῆς Νάξου, καὶ ἐν μέρει παρὰ Χρυσίου τοῦ Γ' τῆς Ἄνδρου· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ ὑπὸ τῶν Φραγκῶν κατοχὴν Ἑλλάδι οὐδεὶς λόγος ἐγένετο, ὡς εἰδὸς, περὶ ναυαγίων, ὁ μὲν Χρυσίος αὐτοπροαιρέτως παρέδωκε τὰς ὕπ' αὐτοῦ εὐρεθείσας πραγματείας τῷ ναυαγίσκῳ· ἀλλὰ διὰ νὰ παρακινήθῃ καὶ ὁ δούξ Ἰωάννης ὁ Δ' εἰς μίμησιν τοῦ παραδείγματός του, ἐγγραίαθησαν πολλοὶ προτροπαὶ περὶ τῆς βενετικῆς Γερουσίας. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1534 ἐγγράψαν εἰς αὐτὸν περὶ τοῦ πράγματος, ἀλλ' εἰς μάτην· ἐφαίνετο ὅτι δὲν εἶχεν ὄρεξιν νὰ ἀκολουθῆσθ τὸ παράδειγμα τοῦ Χρυσίου· ὅθεν ἐγένετο χρεῖα καὶ πάλιν δραστηρίου ἐκ μέρους τῆς πολιτείας· παρακελεύσας, ἐπὶ ἀπειλῇ ἐπεμβάσεως διὰ τῶν ὅπλων διὰ νὰ τὸν ἀναγκάσωσιν εἰς ἱκανοποίησιν· περιφόρος δὲ γενόμενος ἐνεκα τῆς ἐμπανίας τοῦ στόλου τῆς Βενετίας ἐνέδωκε τέλος πάντων.

Τὸ 1531 ἐγένετο καὶ δεύτερος γάμος ἐν τῷ Αἰγαίῳ· ἐνυμφεύθη δηλαδὴ ὁ βενετὸς εὐπατριδὸς Βερνάρδος, υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Φραγκίσκου Βενιέρ καὶ τῆς Φιωρέντζας Σομμαρίπα, τὴν ἀδελφὴν Νικολῶ τοῦ Β' Βενιέρ, δυνάστου τῆς Πάρου. Οὗτος ἀπέθανε τὸ 1531, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔφησεν ἀπογόνους, ἀνεφύη δίκη περὶ τῆς διαδοχῆς, μόλις μετὰ τινῶν ἔτη πεπρατωθεῖσα. Ἡ Βενετία ἐπέβαλεν εὐθὺς ἐπὶ τῆς νήσου κατασχεσῖν, καὶ ὥρισεν τὴν 20 Ἀπριλίου 1532 ἵνα ἐκλεχθῶσι πέντε δικασταὶ πρὸς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως· ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ δὲν ἐγένετο, καὶ οὕτως τὸ ἀπὸ 18 Ἀγούστου νέου ψήφισμα τῆς Γερουσίας, τὸ ὀρίζον τὴν ταχεῖαν ἀποπεράτωσιν τῆς περὶ Πάρου ὑποθέσεως, ἐξετελέσθη. Τὴν 9 Δεκεμβρίου 1534 ἀνενοώθη τὸ ψήφισμα τῆς 20 Ἀπριλίου 1532, ἀλλὰ μόλις τὸ 1535 ἐτελείωσεν ἡ συζήτησις. Τὴν 30 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου ἀπεφάνθη τὸ συμβούλιον τῶν ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ (Quaranzia), ὅτι α ἡ νῆσος Πάρος, στερουμένη κυρίου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ εὐγενούς Νικολῶ Βενιέρ, τελευταίου δυνάστου καὶ κυρίου αὐτῆς, ἔπρεπε νὰ δοθῇ εἰς τὴν εὐγενῆ κυρίαν Καικιλίαν Σαγρέδου, σύζυγον τοῦ κυρίου Βερνάρδου Σαγρέδου, καὶ ἀδελφὴν τοῦ εἰρημένου Νικολῶ Βενιέρ. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐπεκυρώθη παρὰ τῆς Γερουσίας τὴν 18 Φεβρουαρίου 1536, καὶ ὁ βενετὸς κυβερνήτης προσεκλήθη πάραυτα νὰ παραδώσῃ τὴν νῆσον τῷ Βερνάρδῳ Σαγρέδῳ. Ὁ Βερνάρδος ἠτομώσθη κατὰ συνέπειαν νέου ψηφίσματος τῆς 21 Ἀπριλίου νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν νεωστὶ ἀνακτηθεῖσαν νῆσον, καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἀρμόδια μέτρα πρὸς ἀμυναὴν αὐτῆς κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν· πληρεξούσιον δὲ ἀφῆκεν ἐν Βενετίᾳ τὸν σύγγενῃ του Νικολῶ Σαγρέδον, ἵνα συμβιβάσθῃ μετὰ τῆς Μαρίας Βενιέρ, χήρας τοῦ Χρυσίου Σομμαρίπα, τοῦ ποτὲ δυνάστου τῆς Πάρου, ἧτις ἐν τῷ μεταξύ εἶχεν ὑπανδρευθῆ αὐτὸν· καὶ ὅμως εἶχεν εἰσεῖτι ἀξιώσεις ἐπὶ χρεῖα συντάξεως ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Πάρου· εἶχε

διορίσει δὲ τὸν γαμβρὸν της Λουίγην Βενιέρ ὡς ἀντιπρόσωπον, ὅστις συνομολόγησε τὸ 1537 μετὰ τοῦ Νικολῶ Σαγρέδου συμφωνίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Βερνάρδος Σαγρέδος ὑποχρέωτο νὰ πληρώσῃ 140 δουκάτα τῇ Μαρίᾳ κατ' ἔτος ἐν ἑσπέρῳ, καὶ μάλιστα κατ' ἐξαμηνίαν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν οὗτος ἔλαβεν κατοχὴν τῆς νήσου, ταύτέστιν ἀπὸ τῆς 18 Ἰουλίου 1536, καὶ ἐὰν αὕτη ἤθελε ζῆ μετὰ τὸν θάνατον τῆς Καικιλίας Σαγρέδου, νὰ ἀποδοθῇ εἰς αὐτὴν τὸ ἕμισον τῶν εἰσοδημάτων τῆς Πάρου κατὰ τοὺς νόμους τῶν Συνόδων τῆς Ῥωμανίας. Τὴν 5 Μαΐου 1537 ἐπεκύρωσε τὸ συμφωνητικόν τοῦτο ἡ Γερουσία τῆς Βενετίας· ἦτο δὲ τοῦτο τὸ τελευταίον περὶ κτήσεως Πάρου συμβόλιον τὸ ὁποῖον συνομολογήθη ἐν Βενετίᾳ· διότι τὸ αὐτὸ ἔτος 1537 συνέβησαν ἐν τῷ Αἰγαίῳ δεινότητι κακίστατος.

Χαϊρεδδὶν Βαρθαρόσας, ὁ φοβερός ναύαρχος τοῦ Μεγάλου Κυρίου (Gran Signore), ἐξῆλθε μετὰ 400 πλοίων εἰς ἐπιδρομὴν κατὰ τοῦ Αἰγαίου· ἀναστατώσεις αἰματηραὶ ἐμαρτύρουν τὰ ἔγνη του πανταχού. Τὴν Σκύρον ἐν πρώτοις καὶ Πάτρων λελητήσας, καὶ ἀνευκλήτου ἀρπάσας τὴν Αἴγινα ἀπὸ τῶν Βενετῶν, τὴν Ἰον ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Πιζάνη (+ 1550) καὶ τὴν Ἀστυπάλαιαν ἀπὸ τοῦ Νικολῶ (+ 1616) Φραγκίσκου (+ 1554) καὶ Ἀγουστίνου (+ 1537) Κυρίνη, ἐτέρατι κατὰ τῆς Πάρου. Ὁ Βερνάρδος Σαγρέδος δὲν ἠθέλησε νὰ παραδώσῃ τόσον ταχέως καὶ ἀμαχητὶ εἰς τὸν θηριώδη ἐχθρὸν τὴν ἀκριβῶς ἐξχωρασθεῖσαν νῆσον, καὶ τὴν ὑπερασπισθῆ ἡρωικῶς. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἤρχισαν νὰ ἐλαττώσονται τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἀναγκαῖα· οἱ κάτοικοι, ἵνα μὴ κατασφαιώσιν ἔρημοι μένοντες ὅπλων, παρεδόθησαν, ἀφ' οὗ ὁ Χαϊρεδδὶν ὑπεσχέθη αὐτοῖς ἀσφάλειαν ζωῆς· καὶ τὴν μὲν ὑπόσχεσιν τοῦ ἀκριβῶς ἐτήρησεν ὁ ἐχθρὸς, ἀλλὰ τὴν νῆσον ἠρμήσασεν δεινῶς, καὶ πληθὸς τῶν κατοίκων ἤγαγεν εἰς αἰχμαλωσίαν, τοὺς παῖδας μεταξὺ τῶν Γενισσάρων συγκαταλέξας. Περιεργότατος σημειώσεως περὶ τῆς κατακτήσεως τῆς Πάρου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν γορηγεῖ ἡ ὑπὸ Ἀνδρέα Ἰωάννου Κορνάρου ἱστορία τῆς Κρήτης· κατ' αὐτὴν ἔλαμεν ἀποδοκῆν ὁ Χαϊρεδδὶν τὸν Δεκέμβριον 1537 ἐπὶ τῆς Πάρου· ἐκ τῶν δύο φρουρῶν τῆς νήσου ἡ Νάουσα (Nausa) ἐγκατελείφθη παρὰ τοῦ δυνάστου Βερνάρδου Σαγρέδου, καλῶς γινώσκοντος ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπερασπισθῇ καὶ τὰς δύο θέσεις συγχρόνως, καὶ ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἤθελε διασκαρπίσει μάλλον τὰς καὶ ἄλλως μικρὰς τοὺς δυνάμεις· ὅθεν ἡ θέσις αὐτὴ ἔπρεπεν ὀμαχητὶ εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν, ὅτινες κατέσκαψαν τὰ ὄχυρά της. Ὁ Σαγρέδος ἐβρίβη τότε ἐντὸς τοῦ φρουρίου τοῦ Κεφάλου (Chifalo), ὅπου ὑπερασπίσθη ἑαυτὸν ἀνδρείως, καὶ ὀπίθην ἐτόλμησε νὰ κάμῃ εὐτυχῆς τινὰς κατὰ τῶν ἀνωτέρων τουρκικῶν δυνάμεων· ἐξόδοις πλησίον τοῦ ἐμάχετο καὶ Σιγισμῦνδος τις, ἐξόριστος ἔμπορος ἐκ Φλωρεντίας, σχεδὸν ὑπερέχων καὶ αὐτὸν τὸν Σαγρέδον κατὰ τὴν ἀνδρείαν· ἀλλ' ἡ ἐλπίσις πολεμικοδίων, καθὼς ἀναφέρουσι καὶ ἄλλαι πηγαι,

ανάγκασαν αυτούς να παραδοῦσιν. Εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Σαργέδου Καικιλίαν Ρενιέρ. ἐδόθη ἄδεια ἐλευθέρας ἀποχωρήσεως εἰς Βενετιαν, ὅπου μετὰ ταῦτα ἐβόησε καὶ ὁ ἴδιος, ἂν καὶ εὐρίσκετο μετὰ τῶν ἀγκυραλώτων, ἀφ' οὗ βοήθειά ἀρνησιθῆσκου τινὸς ἐκ Δυβρὰξιου ἀνέκτησε τὴν ἐλευθερίαν του· ὁ ἀποστάτης οὗτος εἶχε διατελέσει ποτὲ πολὺν καιρὸν καπιτάνης ἐπὶ βενετικῷ κατέργῳ, τοῦ ὁποῦο τριήραρχος (Sopracomito) ἦτο ὁ Βερνάρδος Σαργέδος, καὶ διὰ τῆς μεσιτείας ὑπὲρ τοῦ παλαιοῦ του κυρίου ἠθέλησε νὰ δεῖξη ὅτι δὲν ἦτο ἀχάριστος. Τοιοῦτοτρόπως λυτρωθεὶς ἐπέστρεψεν ὁ Σαργέδος εἰς Βενετιαν, ὅπου αἱ προσπάθειαι του πρὸς ἀνάκτησιν τῆς νήσου του ἀπέβησαν μάταιαι. Καὶ αὐτὴ ἡ πολιτεία τῆς Βενετίας προστίμηκε νὰ συνθηκολογήσῃ μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ εἰς τὴν εἰρήνην τὴν γενομένην τὴν 2 Οκτωβρίου 1510 μετὰ τῆς Πύλης, παρεχώρησεν ἡ δημοκρατία εἰς τὴν τελευταίαν, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου, τὴν Πάρον καθὼς καὶ τὴν Ἄνδρον μετὰ δύο μῆνας φρούρια. Ἀλλὰ καὶ ὑστερον ἀκόμη, τὴν 28 Νοεμβρίου 1540 ἔκαμιν ὁ Σαργέδος προσπάσιαι διὰ τῆς Γερουσίας εἰς τὴν ὀθωμανικὴν Πύλιν περὶ ἀποδόσεως τῆς νήσου του. ἐπὶ πληρωμῇ ἐπιπλοῦ φόρου· ἀλλ' αἱ προσπάσιαι ἀπερρίφθησαν, καθὼς καὶ αἱ ἀπαιτήσιαι τοῦ οἴκου Κυβερνῆ ἐπὶ τῆς Ἀστυπάλαιας, τῶν Κορινθίων ἐπὶ τῆς Καρπάθου καὶ τοῦ οἴκου Πιζάνη ἐπὶ τῆς Ἀνάφης. Οὕτως ἡ νήσος Πάρος ἠνώθη μετὰ τῶν λοιπῶν κτήσεις τῶν Ὀθωμανῶν. Τὸ 1551 τυχοδιώκτης τις Ἰακώβος Πρακλιδῆς Βασιλικὸς ἐκ Φαρνακίας, (Κερασόντος) ἐπὶ τοῦ Πόντου, εἰς τὴν βέρειον παραλίαν τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐγράφετο ἁ Δεσπότης Σάμου, Κόμης Παλαιῆς καὶ Μαρκίων τῆς Πάρου. « Ἦν δὲ οὗτος εἰς τῶν πολλῶν ἐκείνων Ἑλλήνων προυχόντων, οὕτως ἀκτιμῶνος διπτε, ἐκόμπαζον φερόντες κτίλους ὑπερηφάνους, ὡς Δεσπότης, ἡγεμόνες, Κόμητες, καὶ τὰ παραπλήσια » ἔλεγε δὲ ὅτι εἶλεκε τὸ γένος ἐκ τῶν παλαιῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδαβίας, καὶ καταρῶθηκε μάλιστα τὸ 1561 νὰ ἐγκατασταθῇ παρὰ τοῦ Πολωνοῦ Ἀλέξτρου Δὲ Λάζου εἰς τὸν θρόνον τῆς ῥηθείσης ἡγεμονίας, παραλαβὼν τὸ ὄνομα Ἰβάν ἢ τοῖς Ἰωάννης, ὅπου καὶ ἀπέθανε φανευθεὶς τὸ 1563 (α).

Ὁ νόμιμος τῆς Πάρου δυνάστης Βερνάρδος Σαργέδος, ὅστις μετ' ὀλίγον ἀπέλασε τὴν σύζυγον του Καικιλίαν, καὶ συνῆλθεν εἰς δεύτερον γάμον τὸ 1544 μετὰ τῆς Καμύλλας θυγατρὸς τοῦ Φωμᾶ Φαγκίσκου Μιχιέλη, περιεβλήθη μετέπειτα πολλά καὶ ἐντιμα ἀξιώματα ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανε σχεδὸν ἑκατοντοῦτης τὴν 18 Φεβρουαρίου 1603.

Ἡ ἐπισκοπὴ τῆς Πάρου εἶχεν ἐνωθῆ πρὸ πολλοῦ μετὰ τῆς Νάξου εἰς ἀρχιεπισκοπὴν Παροναξίας· μετὰ τῶν ἄλλων φαίνεται Παντολέων τις ἀρχιεπίσκοπος Νάξου καὶ Πάρου » εἰς πράξιν τῆς 29 Νοεμβρίου 1440, ὡς μάρτυς εἰς τὴν διαθήκην τοῦ Νικολῶ Γοτζαδίνῃ τῆς Κύθου, καὶ ἀ Φραγκίσκος ἀρχιεπίσκοπος Νάξου καὶ Πάρου, » ὅστις τὴν 20 Σεπτεμβρίου 1456 ὑπέγραψε τὸ γαμικὸν συμβόλαιον μετὰ τῆς Παριέτας τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰανόντος Ἰαννούλη τοῦ Γ' Δὲ Κορώνια δυνάστου τῆς Σίφνου, καὶ Νικολῶ Γοτζαδίνῃ υἱοῦ τοῦ Ἀγγέλου δυνάστου τῆς Κύθου, καὶ ἀ Νικολῶ Παροναξίας ἀρχιεπίσκοπος, εἰ κατὰ τὴν 7 Ἰουνίου 1490 προσκέλεσας τὴν Βενετιαν ἕνα λάβῃ κατοχὴν τῆς Νάξου καὶ Πάρου.

Ἀπὸ τῆς Πάρου ἐστράφη ὁ τροπαιογὸς σπόλος τῶν Ὀθωμανῶν κατὰ τῆς Νάξου· ἀλλ' ὁ δοῦξ Ἰωάννης ὁ Δ' ὑποσχέθει ἐτήσιον φόρον διεθύλαξε τὰς νήσους του ἀπὸ τῶν ἐρημώσεων τοῦ Χαϊρεδδίν· τὸν αὐτὸν τρόπον μετεχειρίσθη καὶ Χρυσῖνος ὁ Γ' τῆς Ἄνδρου. Ἀντὶ ἐτήσιαι πληρωμῆς 400 δουκάτων ἐγένετο ὑποτελής τῆς Πύλης, καὶ ἐκράτησε τὴν νήσον του, ἧτις μετὰ τῆς Νάξου, Μήλου, καὶ τῶν λοιπῶν Κυκλάδων τοῦ οἴκου τῶν Κρίσπων, ἔμεινε καὶ κατὰ τὸ 1538 ἀβλαβῆς, ὅτε ὁ Χαϊρεδδίν ἐπανέλαβε τὰς ληστρικὰς του ἐπιδρομὰς, καὶ ἀπέσπασε τὴν Σκύρον, Σχίλον καὶ Σκόπελον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν βενετῶν ἡγεμόνων.

Ὁ Sauger ἀναφέρει (p. 349—354), ὅτι Χρυσῖνος ὁ Γ' ἀπεβλήθη τῆς κυριαρχίας ὑπὸ τοῦ Χαϊρεδδίν, ἀλλ' ὅτι ὁ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβυς τῆς Γαλλίας (Antoine Rincon 1538—1540, Ἰσπανός εἰς γαλλικὴν ὑπηρεσίαν) ἐμεσίτησεν ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τῆς Πύλης, καὶ ὁ Σουλτάν Σολεϊμάν ὁ Α' τὸν κατέστησε πάλιν ἐπὶ τῆς νήσου, ἐκδώσας ὑπὲρ αὐτοῦ φερμάνιον ὡς ἀκολουθεῖ:

« Σουλτάν Σολεϊμάν, υἱὸς τοῦ Σουλτάν Σελίμ, ὁ δεῖ ποτε νοκίτης Χάν. Ἡ πανέκλαμπρος σφραγὶς ὑπὸ τοῦ Σουλτάν Σολεϊμάν, ἐπὶ τῆ ὑπογράφει ἐτησίον ὑποτελήσιαν φόρου 40,000 δουκάτων. Ὁ Ἰωάννης οὗτος Πρακλιδῆς, κάτοχος μεγάλῃς παιδείας καὶ πολυλόγιστος, ἐγένετο ἱερωὸς τοῦ Παύστασιμου, καὶ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Κοσμά, καὶ προσκέλεσας τοὺς περιφημοτέρους τοῦ καιροῦ του καθήγητας καὶ διδασκάλους ἐκ Γερμανίας, προσέπαθε ματαίως νὰ ἐκπλάσῃ τὰ φῶτα τῆς παιδείας, μετὰ τῶν Μολδαβίων· ἀλλὰ συνωμοσία τῶν εὐγενῶν ἔβριψε τὸν ἄρπαγα ἀπὸ τοῦ θρόνου. Ἰωάννης ὁ Βασιλικὸς ἀποκλεισθεὶς ἐντὸς τοῦ παλατιοῦ του, διετάξεν νὰ ἀνοίξῃ τὰς πύλας, μετὰ μεγάλην καρτερίαν ὑπέρθε τὰς πληγὰς τῶν συνωμοστῶν, καὶ ἔβρασε φέρων τὰ σύμβολα τῆς κυριαρχίας του, τρωθεὶς ὑπὸ ἑκατοστίους ἑρῶν.

(α) Περιεργατάτας σημειώσεις περὶ τοῦ τυχοδιώκτη Πρακλιδῆ περιέχει τὸ περιοδικὸν νομισματολογικὸν σύγγραμμα τοῦ Κόλη, ὅπου ἐδημοσιώθησαν διάφορα νομίσματα τοῦ ἴδιου, καὶ ἡ ἰσπανία μονογραφία An. Mariae Gratiani, de Joanne Heralide Desoria, Vallacherum principe, libri III etc. Vursoriae, 1759. κατὰ τινὰς ὁ Ἰωάννης Βασιλικὸς, καλῶν ἐαυτὸν Δεσπότην Πάρου, καὶ συγγενῆ Ρωζάνδρα, θυγατρὸς τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Πέτρου Ράξες ἐκ τοῦ γένους τῶν Βογδανιδῶν, καὶ σὺγγενὸς τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Λεπουσανόου, βοήθειαν 2,000 στρατιωτικῶν σταλθέντων ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῆς Πολωνίας Ἰωάννου Σιγισμούνδου, καὶ δι' ἐισηγήσεων τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Γερμανῶν Φερδινάνδου, ἔβρασε ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου τὸν θρόνον τῆς Μολδαβίας, τοῦ ὁποῦο κατέλαβε ὁ ἴδιος μετὰ τῆς τελευταίας του ἐπικυρωθείσης

τοῦ μεγάλου· ἡναποῦ καὶ δικαίου Κυρίου κελεί: τὰ δὲ πρὸ τινος καιροῦ ὁ δοῦλος μου Χαϊρεδδίν ἔτης, Βηλερβενς τῶν νήσων, ἀκολουθῶν τὰς διαταγὰς μου, ἐκυριεύσε διὰ τοῦ φοβεροῦ μου στολου τὴν νήσον Ἄνδρον. Ὁ Χρυσῖνος Δὲ Σομμαρίπα, δυνάστης τῆς ῥηθείσης νήσου, παρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς ἐνδοξοτάτης μου Πύλης, καὶ ἐδεήθη ἕνα τὸν καταπατήσω καὶ πάλιν ἐν τῇ νήσῳ αὐτοῦ ἕνα κέκτηται αὐτὴν καὶ τοῦ λοιποῦ ὡς καὶ πρότερον, ἐπὶ τῇ πληρωμῇ ἐτήσιου ὑποτελείας φόρου 35,000 ἀσπρων. Κατανεύσας εἰς τοῦτο, ἐκδίδω τὴν παροῦσάν μου ὑψηλὴν διαταγὴν, ἕνα αὐτὸς τε καὶ οἱ κληρονόμοι του ἀρχωσιν ἐπὶ τῆς νήσου ὡς καὶ πρότερον. Κατ' ἔτος θέλει πληρώνεσθαι ἡ ῥηθείσα ποσότης κατὰ τὴν πρώτην Μαΐου εἰς τὸν Σανδῆκ βένιν τῆς Βύρπου ἐνώπιον τοῦ Καδῆ. Κηρύττω τοὺς κατοίκους τῆς νήσου ἐλευθέρους πάσης ἄλλης χρηματικῆς ζημίας, βλάβης καὶ λοιπῆς ἀγγραφίας· εἰ δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ἢ Γενιστάρων τολμήσωσι νὰ ἐξυβρίσωσιν αὐτοὺς ἐν τῇ ἰδίῳ τῶν τόπων, ἔξεστι τοῖς νησιώταις ἕνα ἀρῶνται ὑπὲρ αὐτῶν, ἀνδιστάμενοι τοῖς θρασυνομένοις· διότι δὲν στέργω ἕνα προγγένηται αὐτοῖς ἀδικία τις οὐδέμηαι. Ἰνωστὸν γεννηθήτω τοῖς παῖσι, ὅτι ταῦτα βούλομαι καὶ διατάσσω, καὶ δι καθεὶς ὑποχρεοῦται νὰ σεβασθῇ τὴν πανέκλαμπρόν μου σφραγίδα. Ἐγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Μοχάρρημ ἐν ἔτει 948 τῆς Ἑβλερας (περὶ τὰ τέλη Μαΐου καὶ ἀρχὰς Ἰουνίου 1539) — — — (*).

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι Χρυσῖνος ὁ Γ' ἐξουσίαζε τὴν νήσον πολλὰ ἔτη ἀκόμη ὡς ὑποτελής τῆς Τουρκίας, καὶ ἀπέθανεν ὅτε Ἰωάννης ὁ Α' ἡγεμόνευεν ἐπὶ τῆς Νάξου καταλιπὼν πολλὰ τέκνα. Ὁ Sauger ἀποδίδει αὐτῷ πέντε υἱοὺς, καὶ τέσσαρας θυγατέρας· ἐκ τούτων ὅμως εἶναι γνωσταὶ μόνον ἡ Χρυσίνα (Crusina, κατ' ἄλλους Cantiana καὶ κατὰ τὸν Sauger Cecilia), ὑπανδρευθεῖσα Ἰακώβου τὸν Γ' Κρίσπου (1564—1566), καὶ γενομένη ἡ τελευταία δαούκισσα τοῦ Αἰγαίου, καὶ ἡ Κιάρρα, ὑπανδρευθεῖσα τὸ 1560 τὸν βενετὸν εὐπατριδὴν Φραγκίσκον Ἀγγέλου Μιχιέλην (γεννηθέντα τὸ 1531 καὶ ἀποθανόντα τὴν 27 Νοεμβρίου 1599), καὶ εὐροῦσα τὴν ἡσυχωτέραν τῆς ἐπὶ ἡγεμονικῷ θρόνου ἀναβάσεως ἀδελφῆς τῆς. Ἐν τῇ αὐθεντικῇ τοῦ οἴκου γενεαλογίᾳ φαίνεται εἰς μόνος υἱὸς καὶ κληρονόμος Χρυσίνου τοῦ Γ', ὁ Ἰωάννης Φραγκίσκος, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του ἐγένετο ὁ τελευταῖος δυνάστης τῆς Ἄνδρου, ἐν ᾧ οἱ ἀπόγονοι τοῦ κατὰ τὸ

1520 ἀναφερομένου Πολυμνίου Δὲ Σομμαρίπα ἐπὶ τῆς Ἄνδρου, ἐξηκολούθουν νὰ πληθύνωνται διὰ τῶν πολλῶν τέκνων ἀμφοτέρων τῶν υἱῶν Νικολῶ καὶ Ἰακώβου.

XVI. Ἰωάννης Φραγκίσκος Δὲ Σομμαρίπα δυνάστης Ἄνδρου, μετὰ τὸ 1539 μέχρι τοῦ 1566.

Ὀλίγα καὶ σχεδὸν οὐδὲν γνωρίζομεν κατὰ παράδοσιν περὶ τῆς ἡγεμονίας Ἰωάννου Φραγκίσκου τῆς Ἄνδρου. Τὸ μόνον γνωστὸν εἶνε ὅτι ἐνωμφεῦθη τὴν Θεοδώραν Κρίσπην θυγατέρα τοῦ δουκὸς Ἰωάννου τοῦ Δ', καὶ μετ' αὐτῆς ἐξουσίαζε τὴν Ἄνδρον μέχρι τοῦ 1562, ἐν ᾧ ὁ πενθερὸς του, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ γαμβρὸς του Ἰακώβος ὁ Δ', διετηροῦντο ἐπὶ τῆς Νάξου καὶ τῶν περὶ αὐτὴν δεκαπέντε μικροτέρων νήσων· ἀλλ' εἶνε ὅπως ἐσφαλμένον τὸ ὑπὸ τοῦ Sauger ἀναφερόμενον ὅτι Ἰωάννης ὁ Α' ἔδωκεν εἰς προικὰ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ τὰς νήσους Κέω καὶ Μύκονον· διότι αὐτὴ μὲν ἐκυβερνᾶτο τότε παρὰ τοῦ ἐν Τήνῳ ἐδρευόντος βενετοῦ ἀρμοστοῦ, ἐκεῖνη δὲ ἐξουσιάζετο ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Γοτζαδίνῃ ὑποτουρκικὴν ἐπικυριαρχίαν. Ὀλίγον ἐστὶ χρόνον ἐπέπρωτο νὰ διαρκέσῃ ἡ ἐν τῷ Αἰγαίῳ ἰταλικὴ δυνάστεία. Τὸ 1566 ἐδόθη ταχύτατον τέλος εἰς τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δουκὸς Ἰακώβου τοῦ Δ' καὶ Ἰωάννου Φραγκίσκου Δὲ Σομμαρίπα, διὰ τῆς κατοχῆς Νάξου, Μήλου, Ἄνδρου καὶ τῶν λοιπῶν Κυκλάδων παρὰ τοῦ Πιαλῆ Πασσᾶ, τοῦ διώξαντος τοὺς Ἰουστινιανούς ἀπὸ τῆς Χίου. Ἰακώβος ὁ Δ' κατέφυγεν ἀκρολοφουμένος παρὰ τῆς ἀδελφῆς του, τῆς δυνάστιδος Ἄνδρου, εἰς Πελοπόννησον, καὶ ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς Ρώμην. Προσπαθῶν νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν νησιωτικὴν του ἡγεμονίαν ἦλθεν εἰς Περσίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ τὸ 1576 ἄπρακτος· ἡ ἀδελφὴ του εἶχε μείνει εἰς Ραγούσαν, ὅπου καὶ ἀπέθανε. — Τὰς νήσους Ἄνδρον, Νάξον, Μήλον καὶ λοιπὰς ἔδωκεν ὁ Σουλτάν Σελίμ εἰς τιμῶριον τῷ πιστῷ αὐτοῦ αὐλικῷ, τῷ ἐκ Πορτογαλλίας Ἰουδαίῳ Ἰωάννῳ Μικουέζ, ὅστις κατέστη οὕτω διδάχος τῶν οἰκογενειῶν Κρίσπην καὶ Σομμαρίπα ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωσήφ τῆς Νάξου, καὶ διετηρήθη ἐπὶ τῆς κτήσεις τοῦ Αἰγαίου μέχρι τοῦ τὴν 2 Αὐγούστου 1579 συμβάντος θανάτου του (*). Μετὰ ταῦτα αἱ νήσοι τοῦ Αἰγαίου προσερτήθησαν ὀλοτελῶς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν εἰς τὴν ἐκτεταμένην τῶν αὐτοκρατορίαν, καὶ ἔμεινον ὑποκειμενῆί τῷ κατὰ καιρὸν ἀντιναύαρχῳ ἢ τοῖς Καπουδᾶν Πασσᾶ, μέχρις ὅτου ἐπὶ τῶν τελευταίων χρόνων ἀνανήψαντα τὰ πνεύματα τῶν Ἑλλήνων ἀπέσεισαν τὸν μισητὸν ζυγόν. Ὡς μέλη ἀναπύσπαστα τοῦ νεοφροσῆτου τῆς Ἑλλάδος βασιλεῖοῦ ἤρχισαν αἱ Κυκλάδες νὰ ἀναλαμβάνωσιν ἀπὸ τὰς

(*) Περὶ τοῦ Ἰουδαίου δουκὸς Μικουέζ τῆς Νάξου, ὅρα Clautiere, Negotiations de la France dans lo Levant, καὶ τὴν μονογραφίαν Don Joseph Nasi Histor de Naxos, von M. A. Lerz.

(*) ἸΟ Κ. Περὶ ἀναφέρει τὸ φερμάνιον τοῦτο ὡς περιέργον μὲν ἀλλ' ὡς μάλλον ὑποβολιμαῖον, λέγων ὅτι ἐκτὸς τοῦ μὴ αἰτιολογεῖται τοῦ πρώτου δημοσιεύσαντος αὐτὸ Sauger, ἀντίκειται καὶ αὐτὸ τῷ ὅφρῳ εἰς τὴν ἀδυσχεροῦτητα αὐτοῦ, καθὼς καὶ ἡ ἐμπειρικὴ λαμβανόμενῃ ἄδεια τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν Γενιστάρων. Σημειώσαντες ὅμως ὅτι αἱ ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων ἐν αὐτῷ ἀρχαίῳ εἰς συζῆσιν, καὶ δὲ ἐπὶ τὴν πρότερον χρονολογούμεναι δύο ἐπιστολαὶ τοῦ αὐτοῦ Σουλτάν Σολεϊμάν πρὸς Φραγκίσκον τὸν Α' τῆς Γαλλίας, φέρουσι αὐτὸ ἄγγρα καὶ ὄφρῳ.

πρατέρως των πληγών, και τὰ πρὸ πολλοῦ ἤρημα-
μένα χωρία ἐκλήθησαν ὑπὸ νέων κατοίκων· ἀλλὰ
δὲν ἔφθασαν εἰσέτι εἰς τὴν ἀκρὴν ἐκείνην τῆς προ-
τέρας εὐμερείας, εἰς ἣν εἶχον φθάσει κατὰ τὸν με-
σαιῶνα ὑπὸ βενετικῆς κυριαρχίας.

Ἰωάννης Φραγκίσκος, ὁ τελευταῖος τῆς Ἀνδρου
δυναστείας, μετακινήσας τουρκικὴ ἀδείξ ἐπὶ τῆς Νά-
ξου, ἀρῆκεν ἐκεῖ πολυπληθεῖς ἀπογόνους, ἀκμαζόν-
τας και σήμερα. Ἀπελείς τινὰς πληροφορίας περὶ
αὐτῶν διεφύλαξεν ὁ Sauger, δε τις ἀπὸ τοῦ νῦν εἶνε
ἀξιὸς μεγαλειότερας πίστεως, λαμβάνων τὰς πηγὰς
τοῦ διὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν κατὰ τὰ φαινόμενα ἀπὸ
γενεαλογίας τῶν Σομμαρίπια τῆς Νάξου. Κατ' αὐ-
τὸν ὁ Ἰωάννης Φραγκίσκος ἀφῆκε τρεῖς υἱούς, ἐκ
τῶν ὁποίων ὁ πρεσβύτερος Χρυσῖνος ἔφερον ἀκόμη
τὸν ψιλὸν τίτλον δυνάστου τῆς Ἀνδρου, χωρὶς νὰ ἔ-
ξασκη ἐκεῖ οὐδὲ σκιάν κυριαρχίας. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν
του (1584) συμπύπτει ἡ πληροφορία τὴν ὁποίαν δι-
δει τῷ Μαρτίνῳ Κρουτίῳ κάποιος Λούκας Δέλι ἄρ-
γάντι, ὁ ἄλλοτε Κύριος τοῦ πύργου ἁγίου Νικολάου
ἐπὶ τῆς Θήρας, ὅτι ἐπὶ τῆς Ἀνδρου ὑπῆρχεν δμῶνυ-
μος πόλις και κάστρον και τινὰ χωρία· ἐν ᾧ ἐπὶ τῆς
Πάρου ἐκτός δύο πύργων ἀναφέρει και τὴν ἐπι-
σκοπὴν· ἀλλὰ και ἐπὶ τῆς Ἀνδρου ἐξηκολούθει νὰ
διακτιρηῆται ὁ λατινικὸς ἐπισκοπικὸς θρόνος, παρ' ᾧ
ἰδρῶθη ἐκ νέου και ἡ ἑλληνικὴ ἐπισκοπὴ τῆς ἀ-
νατολικῆς ἐκκλησίας. Λατινικὸς ἐπίσκοπος διορίσθη
ὑπὸ τοῦ Πάπα Γρηγορίου τοῦ ΙΕ', τὴν 17 Μαΐου
1624, ὁ Παῦλος Πουκιναρέλλος, Δομινικανὸς ἐκ
τοῦ μοναστηρίου τῆς Κουέρκης παρὰ τῷ Οὐντέρ-
βῳ, δε τις ἐξ τὸ 1633. Δεκαπέντε ἔτη μετέπειτα
ἀναφέρεται ὁ Δομινικὸς Δέλλας Γραμματικάς ὡς λα-
τίνος ἐπίσκοπος Ἀνδρου, ἀπόγονος τοῦ Γεωργίου ἐ-
κείνου, τὸν ὁποῖον εὗραμεν τὸ 1421 εἰς τὴν αὐτὴν
τοῦ Πέτρου Ζένου τῆς Ἀνδρου. Ἡ οἰκογενεὶά του, ἐκ
τῆς ὁποίας εἰς ὄνοματι Ἰούλιος, ἐνυμφεῖθη τὸ 1670
τὴν Θεοδώραν Γοττσαδίνην, θυγατέρα τοῦ Νικολῶ
δυναστεύου τῆς Σίφου, ἀπέκτισεν εἰς Χίον. Ἡ οἰκο-
γενεὶα Δέλλας Γραμματικάς φαίνεται ὅτι ἐσυγγέ-
νευσε και μετὰ τῆς οἰκογενείας Σομμαρίπια τὴν
ΙΖ' ἐκατονταετηρίδα· ὁ ἀδελφὸς τῆς ἐνταῦθα μνη-
σθείσης Θεοδώρας Γοττσαδίνης, Ἁγγελοῦ Νικολῶ Γο-
ττσαδίνη, δε τις τὸ 1617 ἐδιώχθη ὑπὸ τῶν Ὀθω-
μανῶν ἀπὸ τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει πολυπληθεῖς
κτιήσεις του, ἦτοι ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν του ἐπὶ τῆς
Σίφου, Κύθου, Κιμῶλου, Φολεγάνδρου, Γυάρου,
Σικίνου κλ., ἐνυμφεῖθη τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰακώ-
βου Δέλλας Γραμματικάς, ἧς εἰς τὴν συζυγίαν
ἐν γενεαλογίαν τῶν Σομμαρίπια ἀναφέρεται ὡς
επιμήτη συγγενῆς τῶν Σομμαρίπια. Διὰ τοῦ γάμου
αὐτοῦ φαίνεται ὅτι και τὸ ὄνομα Χρυσῖνος ἔγινε
ἀνήκει εἰς τὰ μέλη τοῦ οἴκου Γοττσαδίνης· Χρυσῖνος
τις Γοττσαδίνης συνυπέγραψεν ἐπὶ τῆς Νάξου ἐγ-
γραφῆς, ἐκδοθῆν ὑπὸ τοῦ συγγενοῦς του Ἀγγέλου
ἀρχιεπισκόπου Παρναξίας τὴν 10 Ἀπριλίου 1617.
Ἐκαύτως ἐπατίσθη τὴν 14 Ἰουνίου 1632 ἐπὶ τῆς
Νάξου και εἰς υἱὸς τοῦ Νικολῶ Γοττσαδίνης και τῆς
Φωφρῆντίας Βιζάνης, λαβὼν τὸ ὄνομα Χρυσῖνος,

συνώνυμον τοῦ Χρυσῖνος. Τὸ τελευταῖον ὄνομα φαί-
νεται ὅμως συνεχῶς και εἰς ἄλλας οἰκογενείας τοῦ
Αἰγαίου, μεταξύ τῶν Κορωνέλλων, Κλάστρων και
ἄλλων, μέχρι και αὐτῆς τῆς ΙΖ' ἐκατονταετηρίδας,
και δηλοῖ δι' ἐπιγαμιῶν συγγένειαν μετὰ τῶν ἑλ-
λοτε δυνάστῶν Σομμαρίπια τῆς Ἀνδρου.

Ἄν ὁ Χρυσῖνος Δὲ Σομμαρίπια δυνάστης ἐπὶ ψι-
λῷ ὀνόματι τῆς Ἀνδρου μετέτρεξε τῆς τὸ 1583 ἐν
Αἰγαίῳ ἐκραγείτης, και ὑπὸ τοῦ Μεχμέτ πασῶ
διὰ τῶν ὅπλων καταπονηθείσης ἐπαναστάσεως, δὲν
γινωρίζομεν, ἀλλὰ μόνον, ὅτι και αὐτός και ὁ ἀδελ-
φὸς του Μάρκος ἀπέθανον ἄλλοι, ἐν ᾧ ὁ τρίτος
υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Φραγκίσκου, ὀνόματι Νικολῶς,
κατέλιπον ἓνα υἱὸν τὸν Φραγκίσκον, νυμφευθέντα
τὴν Μαργαρίταν Λωρεδίνου, τοῦ ὁποῖου μνημονεύ-
ονται πάλιν δύο υἱοί, Φίλιππος και Χρυσῖνος. Οὐ-
ταῖς φαίνονται εἰς τὴν γενεομένην τὸ 1670 Μαΐου
11 καταγραφὴν τῆς νήσου Νάξου, ὅπου ἀναφίρον-
ται μετὰ τῶν κτημάτων αὐτῶν και εἰσοδημάτων,
εἰς τὸ ἴδιον ἔγγραφον γίνεται ὡσαύτως μνεία και
τῶν συγγενῶν αὐτῶν Ἀντωνίου, Γεωργίου, Νικο-
λάου, Μαρκαρίου, Γερμανοῦ και Μάρκου, καταγομέ-
νων καθ' ἑαυτὴν τὴν πιθανότητα ἐκ τῶν πολυπληθῶν
ἀπογόνων τῶν υἱῶν τοῦ Πολυμνίου Δὲ Σομμαρίπια.
Ὁ Χρυσῖνος πάλιν, υἱὸς τοῦ Φραγκίσκου Δὲ Σομ-
μαρίπια, ἐνυμφεῖθη Ἀδριάναν τὴν θυγατέρα τοῦ
προξένου Χρυσῖνου Κορωνέλλου, και ἔζη ἀκόμη, κα-
τὰ τὰς πληροφορίες τὰς ἐκ τῶν ἐγγράφων τοῦ πα-
λαιου καγκελαρίου Κωνσταντίνου Κόκκου τῆς Νά-
ξου, μέχρι τοῦ 1687, κατὰ τὸ ὁποῖον ἔτος ἀνα-
φέρεται μετὰ τοῦ πρωτοτόκου του υἱοῦ Φραγκί-
σκου, και μίαι, τὸν Ἰακώβον Κονοῦλαν ὑπανδρεν-
θείσης θυγατρὸς. Ὁ νεώτερός του υἱὸς Ἀντώνιος,
γεννηθεὶς τὸ 1671, ἀπέπευσε τὸ 1688 εἰς Γαλ-
λίαν, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του
Χρυσῖνου ἐπέστρεψεν εἰς Νάξον, και ἔζη ἐκεῖ περὶ
τὸ 1699. Μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο δὲν δύναται τι
νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν γενεαλογίαν τῶν Σομμαρίπια,
ἀλλ' οὔτε ἀξίζει τὸν κόπον τοιαύτης ἔρευνας, διότι
πρὸ πολλοῦ ἔδυσεν ἡ δύναμις τοῦ οἴκου τούτων και
ἡ λαμπρότης. Ἐπὶ ὀλιγώτερον ἀκριβεῖς πληροφορίες
ἔχομεν περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Γερσάμου ἐκείνου,
δε τις κατὰ τὸ 1580 σταλείς ὡς πρέσβυς τῶν νε-
αιωτῶν μετὰ τινῶν ἄλλων πρὸς τὸν Σουλτάν Μου-
ράτ τὸν Γ', ἀνετίεσε τὴν συνθήκην τοῦ 1563 περὶ
τῶν ὅρων τῆς ὑποταγῆς.

Τῆς Ἀνδρου ἀπολασθείσης, ἐξέπεσαν και οἱ δυ-
νάστη αὐτῆς Σομμαρίπια, και συνομοιωθήσαν
τοῖς λοιποῖς ἐκ τῶν λατίνων εὐγενῶν τῶν ἑλλη-
νικῶν νήσων, χωρὶς νὰ καρπῶνται ἰδιαιτέρως τινα
προνόμια. Ὁ Pasch de Krienen διηγεῖ περὶ τῶν
ἀπογόνων τῶν, οἵτινες ἔζων τὸ 1774 ἐπὶ τῆς Νά-
ξου (*), ἐν ᾧ ὁ κλάδος τῆς Βερῶνης εἶχεν ἀρῶν-
(*) Ἡ οἰκογενεὶα τῶν Σομμαρίπια σώζεται ἐν και νῦν ἐν
Νάξῳ, τηρούσα τὰ αὐτὰ ὀνόματα τῶν πατέρων αὐτῆς· εἰς τὸν
εἰς αὐτὴν ἀνηκόντων, ὁ Χρυσῖνος Σομμαρίπιας, ὑπέγραψε και ἀν-
τιπρόσωπος τῆς Νάξου εἰς τὴν ἐν Ἀθῆναις Βουλῆν.

εἶν πρὸ πολλοῦ. Ἄλλους Σομμαρίπιας εὗρισκομεν
ἐπισημασμένους εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Languedoc τῆς
Γαλλίας, εἰς ἐκ τῶν ὁποίων εἶχεν ἀκολουθήσει Να-
πολέοντα τὸν Α' εἰς Αἴγυπτον, και ἐκ τοῦ γένους
τοῦ ὁποῖου κατέγετο ἡ σύζυγος τοῦ τὴν 2 Νοεμ-
βρίου 1841 ἀποθανόντος Michel Gauthin, δουκὸς
τῆς Γαέτας. Ἐν Ἰταλίᾳ ἀνεθυμίξει ἡ λαμπρὰ Villa
Sommarina, ἐπὶ τῆς λίμνης τοῦ Κάριου, τὸν ἀρ-
χιεθῆντα ἐκείνον κλάδον τοῦ ἰδίου γένους, τὸ ὁ-
ποῖον ἀκμαζει και σήμερα εἰς Λαύδιον τῆς Ἰταλίας,
και ἔχει ἀπογόνους και ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ. (Ὡρα
τὸν ἐν τῷ προσεχῇ φυλλαδίῳ πίνακα).

Ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει φῆγτο πλέον τοῦ παρελ-
θόντος ἡ ἱστορία, και παρεδόθησαν εἰς τὴν λήθην οἱ
ὑπερήφανοι δυνάστη· ἐρείπια μόνον φανερὰ μαρτυ-
ροῦσι περὶ τῆς ἄλλοτε μεγαλοπρεπέως και δόξης,
και μετὰ τῶν ἐρειπίων ὅπου ποτε ὑψούντο τα
καλαίτια τῶν δουκῶν, βίσκεαι ἡ ἀλιθανὸς ποιμὴν
τὰ πρόβατά του· οἱ κληρονόμοι τῶν παλαιῶν τι-
μαριωτῶν τίθενται ἐν πενήτῳ υπερηφάνῳ· οὐδέμια
ἐπιγραφὴ ἀναφέρει τι πλέον περὶ τῶν Ἰταλῶν κυ-
ριῶν τῶν νήσων, τῶν ὁποίων και αὐτὰ τὰ ὀνό-
ματα ἠρῶνισθησαν· και μόνον ἐνίοτε ἀνοίγεται
μαρμαρίνος τις τάφος, δε τις ἐκάλυπτεν ἴσως τὴν
κόινον τῶν ἡγεμόνων, ὁ δὲ τὰ τοιαῦτα ἐξετάζων,
σπαύδων νὰ ἀναγῶσῃ τῆς πλάκῆς τὴν ἐπιγρα-
φὴν, εὗρισκει τὰ πάντα, γραφὴν και οἰκόσημα,
ἐπισημασμένα, μέχρι τῶν μνηθῶν μὲν λεγουσῶν ἀλλ'
ἐν τοῦτοις πολλὰ σημαινουσῶν λέξεων ΚΝΘΑΑΒ
ΚΒΙΝΤΑΙ . . . . .

ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ.

ἌΝΘ ΝΕΟΒΟΡΑΚΟΥ
Εἰς ΝΕΑΝ ἈΡΧΗΔΙΑΝ.

Τὴν 2 Νοεμβρίου τοῦ 1859 ἔτους ἀνεχώρησα ἐκ
Νεοβοράκου εἰς Νεῶν Ἀρχήλιαν, συνομοιωθῆντος ἔχον
δύο ὁμοειθεῖς. Ὁ καιρὸς ἦτο ὥραιος, και ὁ οὐρα-
νὸς ἀνεύελος, ὅτε διεβήμεν ἐπὶ μικροῦ ἀτμοπλοίου
τὸν διαβρῶντα τὴν πόλιν ποταμῶν Κόδσων,
ὅπως μεταβῶμεν εἰς τὴν ἀντικρὺ τοῦ Νεοβοράκου
πόλιν New Jersey, ἔθεν ἀναχωρεῖ ἡ διὰ Φιλαδέλ-
φειαν ἀτμάμαξα.

Ὁ κώδων τῆς ἀναχωρήσεως ἐσήμανε τὴν 6 ὥραν
Μ. Μ. και ἡ ἀτμάμαξα ἀπῆλθε με ταχύτητα ἀ-
στραπῆς. Ἐρχίζεν ἤδη ἡ μακρὰ ὁδοπορία μου χι-
λιῶν ἐξακοσίων περίπου μιλίων, ἦτοι ἀπὸ Ἀθηνῶν
μέχρι τῶν Ἡρακλείων σπηλῶν· και ἔτιως ὑπελόγιζον
ὅτι δὲν ἤθελε διαρκῆσαι πλέον τῶν ἑξ ἡμερῶν. Τὸ
δυσόστημα, τοῦτο, εἰ και βραχὺ, εἶναι λίαν ἐπιπο-
νον εἰς τὸν ὁδοποροῦντα διὰ τῶν ἀμερικανικῶν σι-
δηροδρόμων. Ἐκάστη βημαζα ἔχει ὄγκοις ὄγκοις ὀ-
δὸδρόμων. Ἐκάστη βημαζα ἔχει ὄγκοις ὄγκοις ὀ-
δὸδρόμων.

σεῖς, τεσσαράκοντα ἐξ ἐκάστης πλευρῆς. Ἐκαστὸν
δὲ θρανίον εἶναι διὰ δύο ἐπιβάτας, οἵτινες οὐδαμῶ
δύνανται νὰ κλίνας τὴν κεφαλὴν, ὅπως εἴπωσι
ὀλίγην ἀνάπαυσιν. Ὄθτω ὀλοκλήρους νύκτας δια-
νύεις ἐπὶ τοῦ θρανίου σου, χωρὶς νὰ σταθῆς ποί τὴν
ὑπὸ τοῦ ὕπνου βεβαρημένην κεφαλὴν σου. Ὅτε δὲ
μετὰ πολλοῦ ἀγῶνα, καταπονημένος ὑπὸ τῆς κα-
κοπαθείας κακοθεώσεως νὰ κλείσῃς τοὺς ὀφθαλμούς,
ἰδοὺ ὁ ὀδηγὸς τῆς ἀτμάμαξῆς, κρατῶν εἰς χεῖρας
περιλαμπρῆ φανὸν, δι φέρει πλησιέστατα τῶν ὀφθαλ-
μῶν σου, ἀναφωνεῖ ὑπ' αὐτὴν σου τὴν μύτην·
— Τὸ εἰσιτήριόν σου, Κύριε.

Κατὰ τοὺς κανονισμοὺς τῶν ἀμερικανικῶν σιδη-
ροδρόμων, ὁ ὀδηγὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητῇ τὸ
εἰσιτήριον ὑδάτις ὕλη· ὅθεν πολλοὶ, ὅπως ἀποφύ-
γωσι τὴν ἐνόχλησιν ταύτην, τὸ κολλῶσιν ἀνοιχτῶν
εἰς τὸν πλῆθον τῶν.

Μόλις λοιπὸν μετὰ τέσσαρας ὥρας ἤρχιζε νὰ με
κυριεῖ ὁ ὕπνος, και ἠρθάνθην φῶς· ὡς ἀστραπὴν
διελθὼν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Ἦτο ὁ ἐπάρατος
φανὸς τοῦ ὀδηγοῦ, ζητούντος τὸ εἰσιτήριόν. Ἦτοι-
μαζόμην δὲ νὰ κλείσω ἐκ νέου τοὺς ὀφθαλμούς, δε
ἠκούσθη ἡ φωνή·
— Φιλαδέλφεια.

Ἐρχομεν φθάσει εἰς τὴν πόλιν τῶν Κουακέρων
(Quaker City), ὡς τὴν ὀνομάζουν οἱ ἀμερικανοί, ἀν
και δὲν περιέχει πλέον τῶν 30,000 ἐκ τῶν τῆς βιο-
μηχανοῦ και φιληπόχου ταύτης φυλῆς.

Ἡ Φιλαδέλφεια, κειμένη εἰς ὄγκοις ὄγκοις ἐπὶ
μιλίων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Νεοβοράκου, εἶναι ἡ
δευτέρη πόλις τῆς Ὁμοσπονδίας ὡς πρὸς τὸν πλη-
θυσμὸν, περιέχουσα 500,000 κατοίκων. Ἔναι κτι-
σμένη παρὰ τὸν ποταμὸν Delaware ἐπὶ ὄγκοις ὄγκοις
τοῦ ἐδάφους, μὴ διακοπτομένου ὑπὸ τοῦ ἐλαχίστου
ὑψώματος. Αἱ ὁδοὶ εἶναι εὐθύταται και καθαραί,
ἀλλὰ μονότοναι, καθὼτι αἱ οἰκίαι εἶναι ὁμοιομόρφως
κτισμέναι ἐξ ἐρυθρῶν πλίνθων, ὡν τὴν μονοτονίαν
μετριάζουσι μόνον αἱ πράσινοι αὐτῶν θυρίδες. Ομο-
λιωτῆς τῆς πόλεως ταύτης ἦν ὁ Οὐίλλιαμ Πέν. Ἡ
Φιλαδέλφεια δὲν δύναται νὰ διείξῃ εἰς τοὺς ἐπι-
σκεπτομένους αὐτὴν ξένους περιφερῆς δημοῖςια κτι-
ρία, ἐκτός δύο μόνων, αἵτινα εἶναι, και δικαιοῦς,
τὸ καὶ χιμαί της. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶναι ἡ ἀλ-
θουσα τῆς ἀνεξαρτησίας (Independence Hall), ἔνθα
τὴν 4 Ἰουλίου 1776 ὑπεγράφη ἡ προκήρυξις τῆς
ἀνεξαρτησίας τῶν ἀποικίων ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας,
και ἀνεγνώσθη ἐκ τῶν βαθμίδων τοῦ κτιρίου τού-
του, εἰς ἐπήκοον χιλιάδων λαοῦ. Ἡ ἱστορικὴ αὕτη
αἴθουσα διατηρεῖται μετὰ ὀρισκευτικῆς εὐλαθείας
εἰς τὴν αὕτην ἀπαρράλλωτος κατάστασιν εἰς ἣν ἦτο
ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἐκείνου γεγονότος, και μετὰ τῶν
ἀπλῶν ἐπίκλησιν της, διακώσων εἰς τὸν ξένον τὴν
ράβδον τοῦ Γεωργίου Οὐάσιγκτῶνος, και τὸ γρα-
φεῖστον τοῦ Βενιαμὶν Φραγκλίνου. Τίς εἰσερχόμενος
εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην, ὅπου ἐκηρύχθη και ὑπε-
γράφη ἡ ἀνεξαρτησία τῆς μεγάλης ταύτης χώρας,
δὲν αἰσθάνεται παλμούς·
Τὸ ἔτερον κτίριον εἶναι τὸ Γεράρδιον Ἐκπαιδευ-

τήρων (Girard College), θεωρούμενον ως τὸ λαμπρότερον δημόσιον κατάστημα τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Ἦναι κτισμένον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου εἰς σχῆμα ἑλληνικοῦ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ κορινθιακοῦ ρυθμοῦ. Ἐχει μῆκος 218 ποδῶν, πλάτος 150 καὶ ὕψος 97· διὰ δὲ τὴν οἰκοδομήν καὶ τὸ οἰκόπεδον ἐδαπανήθησαν δώδεκα ἑκατομμύρια δραχμῶν. Θεμελιωτὴς τοῦ οἰκοδομήματος τούτου εἶναι Ἰάλλος τις S. Girard ὀνομαζόμενος, ὅστις μεταναστεύσας εἰς Ἀμερικὴν εἰς ἡλικίαν δέκα ἐτῶν, ἀπέκτησε βαθυμυδὸν ἔμπορευόμενος κολοσιαίων περιουσίαν 30,000,000 δραχμῶν, μέγα μέρος τῆς ὁποίας ἀφιέρωσεν εἰς οἰκοδομὴν καὶ διατήρησιν τοῦ καταστήματος τούτου, ἐν ᾧ, κατὰ ῥῆθην ἀπαγόρευσιν τοῦ Θεμελιωτοῦ, δὲν διδάσκειται οὐδὲν ὀρησκευτικὸν μάθημα οἰουδήποτε εἶδους. Ὁ Θεμελιωτὴς τοῦ ἀπεστρέφετο μὲγάλως τοὺς ἱερεῖς, καὶ διὰ τοῦτο, κατὰ τὴν παραγγελίαν του, εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον τὸ ἐκπαιδευτήριον γίνεται ἀμέσως ἡ ἐρώτησις ἀν εἶναι ἱερεὺς· καὶ ἐάν τις ἀπαντήσῃ καταφατικῶς ἀποπέμπεται. Ἦναι ἕως συγχωρημένον ἢ ἀναγνώσκωνται ἐν αὐτῷ ἡ Παλαιὰ καὶ Νέα Διαθήκη ἀνευ ἐπεξηγήσεων ἢ σχολίων.

Διαμειναντες μόνον ἡμῖσιον ὄραν εἰς Φιλαδέλφειαν ἠλλάξαν ἀμάξας καὶ διευθύνθησαν εἰς Βαλτιμόραν. Ἦ ὁδοπορία μεταξὺ τῶν δύο τούτων πόλεων, καὶ τοι μὴ διαρροῦσα πλέον τῶν πέντε ὡρῶν, εἶναι λίαν ἐπιπικρός, διότι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψῃ τις τὰς ἀμάξας, ὅπως διαβῇ τὸν μεγαλοπρεπῆ ποταμὸν Σοκαχάραν ἐπὶ ποταμίῳ ἀτμοπλοίου κολοσιαίων διεστάσεων, δυναμένου νὰ φέρῃ ἀθρόους τοὺς κατοίκους διακλήρου καμπούλεως.

Περὶ τὴν 4 ὥραν τῆς πρωΐας ἐφθάσαμεν εἰς Βαλτιμόραν, μίαν τῶν σημαντικῶν πόλεων τῆς Ὁμοσπονδίας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Maryland. Ἦ Βαλτιμόρα ἰθιμηλιώθῃ τὸ 1729 ὑπὸ τοῦ λόρδου Βαλτιμόρ, εἰς ἐν παρεχωρήθῃ ὁλόκληρος ἡ ἐπαρχία αὐτὴ ὑπὸ τοῦ τότε βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Καρόλου τοῦ Α' περιέχει δὲ 200,000 κατοίκων καὶ ὀνομάζεται πόλις τῶν Μνημείων (Monumental City), ἀν καὶ τὸ μόνον ἐν αὐτῇ μνημεῖον εἶναι τὸ τοῦ Οὐασινγκτόνου (Washington Monument). Εἶναι δὲ δωρική στήλη 160 ποδῶν ὕψους μετὰ τοῦ στηλοβάτου, κτισμένη ἐκ λευκοῦ μαρμάρου· ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς ἵσταται κολοσσαῖος ἀνδρὶς τοῦ πατρὸς πατρίδος (the father of his country), ὡς ὀνομάζουσιν οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν Οὐασινγκτόνα.

Δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀπὸ Βαλτιμόραν ἀναχώρησιν μας ἐφθάσαμεν εἰς Οὐασινγκτόνιαν, πρωτεύουσαν τῶν ἠνωμένων Ἐπαρχιῶν, κειμένην ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς δεξιᾶς τοῦ Ποτόμακ ποταμοῦ, εἰς 250 μιλίων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, 226 ἀπὸ Νεοβορῶκου, 196 ἀπὸ Φιλαδέλφειας, 40 ἀπὸ Βαλτιμόρας, καὶ περιέχουσας 60,000 ψυχῶν, ὧν 8,000 ἐλεύθεροι μαῦροι καὶ 2,000 μαῦροι δούλοι.

Ἦ Οὐασινγκτόνα εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν πόλις τῆς ἐκείσεως, διότι καλύπτει ἐπιφανῶς ἀν πόλεως βίαν τῆς νὰ περιλάβῃ ἐν ἑκατομμύριον κατοίκων, ἐνῶ ἔχει μόνον ἑξήκοντα χιλιάδας. Αἱ ὁδοὶ τῆς εἶνε πλατύ-

ταται, καὶ ἐν καὶ τὰ δημόσια αὐτῆς κτίρια ὑδόμενα το νὰ περιποιησῶσι τιμὴν εἰς οὐρανὸν ἵπτοι κτίρια κτίρια πρωτεύουσας, αἱ ἰδιωτικαὶ δὲ οἰκοδομαὶ κατ' οὐδὲν δύνανται νὰ συγκριθῶσι μὲ τὰς τοῦ Νεοβορῶκου, ἢ ἄλλων μεγάλων τῆς Ὁμοσπονδίας πόλεων. Ἦ ἡγοματωθεσία τῶν ἐδῶν τῆς εἶναι περίεργος, διότι ἀντι ὀνομάτων ἀνδρῶν ἢ ὀνομάτων ἱστορικῶν ὡς ἀλλαγῶν μεταχωρίζονται τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου, λέγοντες α ὁδὸς Α. Β. Γ. κλπ. ἢ Ἀποῦ δὲ ἐξήντησαν τὰ στοιχεῖα ταῦτα, κατέφυγον εἰς τοὺς ἀραβικοὺς χαρακτῆρας, α ὁδὸς 1. 2. 3. 4 κτλ. »

Ἦ κυριώτερά τῶν ὁδῶν τῆς Οὐασινγκτόνας εἶναι ἡ λεωφόρος τῆς Πενσυλβανίας (Pennsylvania avenue), ἔχουσα ἐνός μόνον μιλίων μῆκος, ἀλλὰ θεωρομένη ὡς ἡ ἐπισσημότερα, διότι εἰς τὸ ἐν ἄκρον αὐτῆς κεῖται ὁ Λευκὸς Οἶκος (White House), ἧτοι ἡ κατοικία τοῦ κατὰ καιρὸν Προέδρου τῆς Ὁμοσπονδίας· εἰς δὲ τὸ ἕτερον ἐγείρεται ἐπὶ ὑψώματος τὸ περικαλλὲ καὶ κολοσιαῖον οἰκοδομημα τοῦ Καπιτωλίου, ἐν ᾧ συνεδριάζουσι τὰ νομοθετικὰ σώματα.

Ὁ Λευκὸς Οἶκος εἶναι μὲν κομψὸς καὶ μέγας, ἀλλὰ κατ' οὐδὲν δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ τὸ ἐλάχιστον εὐρωπαϊκὸν ἀνάκτορον. Ἐκεῖ ὁ Πρόεδρος, ἔχων ἀνωτέραν ἐξουσίαν καὶ τῶν ἡγεμόνων εὐρωπαϊκοῦ Κράτους, ἐξαιρουμένων τῶν τῆς Γαλλίας, Ρωσσίας καὶ Αὐστρίας, διεξάγει τὰς υποθέσεις τῆς γιγαντιαίας ταύτης δημοκρατίας ἀνευ οὐδεμιᾶς περιττῆς διατυπώσεως. Ἐκεῖ δέγεται καὶ τὸν εὐλάχιστον πολίτην, σφίγγων τὴν χεῖρα καὶ τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου μετ' ἀκρας προσηνείας. Ὁρεῖται νὰ μὴ παραλείψω ἐνταῦθα ὅτι καὶ αἱ κυρίαὶ δύνανται νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸν Πρόεδρον κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς υποδοχῆς, καὶ νὰ πρῆξωσι τὴν δεξιάν του, μὲ τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν ὡς ἂν ἦτο ὁ ἀπλούστερος ἰδιώτης.

Εἰς τὸπον ὅπου ἕκαστος ὅποιοςδήποτε ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ βλέπῃ εὐκόλως τὸν Πρόεδρον καὶ νὰ τῷ ῥυμιλῇ ἀπ' εὐθείας, ἔπεται ἡτὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτὸν εἶναι σημαντικώτατος· διὸ οἱ ἀντιθάλαμοι τοῦ Λευκοῦ Οἴκου εἶναι συνήθως πλήρεις λαοῦ. Κατὰ τὰς ὀρισμένης ἡμέρας τῆς υποδοχῆς καὶ τῆς ἀκρίσεως ὁ Πρόεδρος δέγεται ἑκατοντάδας ἀνθρώπων, καὶ εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀποτείνει τὸν λόγον μετ' εὐμενείας.

Τὴν θέσιν τῆς πόλεως ἐξελεῖχτο αὐτὸς ὁ Γεωργίος Οὐασινγκτόν, ὅστις καὶ ἔθεσε τὸν Θεμελιὸν λίθον τοῦ Καπιτωλίου τὴν 18 Σεπτεμβρίου, 1793. Ἦ πόλις κεῖται ἐπὶ τοῦ λεγομένου District of Columbia, κατέχοντος ἐξήκοντα τετραγωνικῶν μιλίων ἐπιφανείαν, καὶ θεωρούμε-ου ὡς ἐδάφους οὐδετέρου, μὴ ἀνήκοντος εἰς ὑπερλίαν τῶν ἀποτελουσῶν σιμερον τὴν Ὁμοσπονδίαν τριάκοντα τριῶν Πολιτειῶν. Ἐχει δὲ δεκατεσσάρων μιλίων περιφέρειαν· αἱ ὁδοὶ τῆς ἡμεῖς ἔχουσι μῆκος 199 μιλίων, καὶ πλάτος ἀπὸ ἑβδομηκοντα μέχρις ἑκατὸν δέκα ἀγγλικῶν ποδῶν. Ἐκτός τοῦ Καπιτωλίου, περὶ οὗ ἐγένετο μείλα ἀνωτέρω, καὶ ὅπου θεωρεῖται ὡς τὸ λαμπρότερον δημόσιον κτίριον, ἡ πόλις περιέχει τὸ κατάστημα τοῦ

Θησαυροφυλακείου, τὸ Ταχυδρομεῖον καὶ τὸ Patent Office, τὰ ὅποια εἶναι ἐπίσης ἀξιοθέατα. Αἱ Βουλαι εἶχον διακόψει τὰς ἐργασίας των κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς διαβάσεώς μου, ὥστε δὲν εὐτύχησα ν' ἀκούσω τοὺς Ἀμερικανούς ῥήτορας, ὧν δὲν ἀμείρει ἡ Ὁμοσπονδία· ἔθεν ἐπιβάντες εἰς μικρὸν ἀτμόπλοιον ἐπὶ τοῦ Ποτόμακ, διευθύνθημεν πρὸς μεσημβρίαν.

Ἦτο πρωΐα. Ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἀνεφέλος, προσηνίζων ὀρασιότατην φθινοπωρινὴν ἡμέραν, καὶ τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πανόραμα ἦτο μεγαλοπρεπέστατον. Αἱ καταφύτοι δὲλοι τοῦ Ποτόμακ περιστάσι ζωγραφικὴν θέαν, ἧς ἡ καλλονὴ καὶ τὸ μεγαλεῖον ἠύξανε, καθάσον ἐπρωχωροῦμεν πρὸς τὴν Βιργινίαν. Μετὰ μίαν ὥραν εὐρισκόμεθα ἀπέναντι τοῦ Mount Vernon, ὅπου κεῖται ἡ κατοικία καὶ ὁ τάφος τοῦ περικλοῦς Οὐασινγκτόνου. Ἐκεῖ, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων, ἀναπαύονται τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός, τὸν ὅποιον ἀποθεοῦσι σχεδὸν, καὶ δικαίως, οἱ Ἀμερικανοί. Τὸ Mount Vernon εἶναι ἡ Μέκκα τῶν Ἀμερικανῶν, ἀλλ' ἀνήκει δικαίωματι κληρονομίας εἰς τὸν ἐπιζῶντα συγγενὴ τοῦ ἤρωος John A. Washington. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἠθέλησαν νὰ καταστήσωσι τὴν τελευταίαν κατοικίαν τοῦ ἡμιθέου τῶν δημόσιων κτήμα, ἀγοράζοντες αὐτὴν ἀπὸ τὸν ἰδιοκτῆτην ἄλλ' οὐτὸς κερδοσκοποῦσαν, ὡς πολλὰ ἀξιοῦσι, προσδιώρισε τὴν τιμὴν τοῦ κτήματος εἰς διακοσίας χιλιάδας διστήλων. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἐντὸς ὀλίγου συμπληροῦται ἐκ συνεισφορῶν, γινόμενων ἀπανταχοῦ τῆς Ὁμοσπονδίας διὰ τῆς φροντίδος τῶν Ἀμερικανίδων, αἵτινες σχηματίζουσι Κεντρικὴν ἐπιτροπὴν μὲ πρόεδρον, γραμματεῖα καὶ ταμίαν, καὶ ἀντιπροστέλλοντα μέλη ἔχουσαι εἰς ὅλας τῆς Ὁμοσπονδίας τὰς ἐπαρχίας, ἐπιδιώκουσι διὰ τοῦ διακρινόντος αὐτὰς ζήλου καὶ τῆς ἐπιμονῆς τὸν εὐγενῆ καὶ πατριωτικὸν τοῦτον σκοπὸν. Τίς δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὸν ὄβολόν του εἰς τριμελῆ ἐπιτροπὴν συνισταμένην ἀπὸ τὰ χαριέστερα πλάσματα τῆς ὑψηλότης; Ἦ ἀρχικὴ ἰδέα τῆς ἀγορᾶς τοῦ τάφου τοῦ Οὐασινγκτόνου· διὰ φροντίδος τοῦ ὀραίου φύλου, ἀνήκει εἰς τὴν Miss Pamela Cunningham ἐκ Βιργινίας, ἧτις πρώτη διὰ τῶν γλαφυρῶν ἀφῶρων τῆς εἰς τὰς ἐφημερίδας, διήγειρε τὰ πνεύματα ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς τούτου σκοποῦ. Τὸ ποσὸν, ὡς εἶπον, ἐντὸς ὀλίγου συμπληροῦται· ἀλλ' εἰς τοῦτο δὲν συνετέλεσεν ὀλίγον καὶ ὁ εὐγλωττος καὶ φιλέλληνας Edward Everett, ὅστις συνεισέφερε καὶ σημαντικὸν ποσόν, περιφερόμενος εἰς τὰς κυριώτερας πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἀπαγγέλλων εὐγλωττους λόγους περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Οὐασινγκτόνου, καὶ ἀναδείχθη εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον ἀνὰ ἐν ἄρθρον καθ' ἑβδομάδα εἰς ἐφημερίδα τινα τοῦ Νεοβορῶκου, τῆς ὁποίας ὁ ἐκδότης ἐπλήρωσεν εἰς τὸ ταμίον τῆς ἐπιτροπῆς τῶν κυριῶν πρὸς ἀγορὰν τοῦ Mount Vernon, δέκα χιλιάδας διστήλων, ἀντὶ τῶν πενήκοντα δύο ἀρθρῶν τοῦ Everett.

Μετὰ τετράωρον ἀλλὰ τερπνὸν πλοῦν ἐπὶ τοῦ Ποτόμακ ἀπεβιβασθῆμεν εἰς μερὸς ὀνομαζόμενον aquia Creek, καὶ εἰσελθόντες ἐκ νέου εἰς ἀτμόπλοιο ἔξεν ἐφθάσαμεν μετὰ ἑξ ὥρας ἐν Richmond, πρω-

τεύουσαν τῆς Βιργινίας. Ὁ λαὸς ἦτο ἐξημέμενος ἐνεκα στοισιατικοῦ κινήματος γενομένου ὑπὸ τῶν μαύρων δούλων πρὸς ἀπελευθερωσίν των. Τὸ κίνημα τοῦτο ἐγένετο διὰ συνωμοσίας, ὑποκινήσεως ὑπὸ τινος John Brown ἐκ Μασσαχουσέτ; ὅστις ὅπαδός ὢν τῆς ὑπὲρ ὀλοτελαῦς καταργήσεως τῆς δουλείας μερίδος, ὤθησε τινὰς τῶν δυστυχῶν ἐκείνων εἰς ἀπανάστασιν. Ἦ στάσις ἐξεργάγη εἰς τὸ πολύγωνον Harper's Ferry, καὶ οἱ ἀντάρται ὀδηγοῦμενοι ὑπὸ τοῦ John Brown καὶ τῶν δύο υἱῶν του, ἐκυρεύσαν εἰς ἐφόδον τὸν παρκεῖμενον ὑπλοστασίον τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως, καὶ ἐφοδιασθέντες μὲ ὅπλα ἐτρέπασαν κατὰ τῶν στρατιωτῶν· ἀλλ' ἡ μάχη δὲν διήρκεσε πολὺ. Ἦ πύλη τοῦ ὀλοστασίου κατακερματίσθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες εἰσχωρήσαντες ἀθρόοι, ἐρόνευσαν τινὰς τῶν ἀνταρτῶν, ἐν οἷς καὶ ἓνα τῶν υἱῶν τοῦ John Brown, καὶ συλλαβόντες τοῦτον ζῶντα, τὸν ἐκλείσαν εἰς φυλακὴν ὑπὸ αὐστηροτάτην ἐπιτήρησιν. Μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας ἐδικάσθη ὑπὸ τῶν ὀρωτῶν κατηγορηθεὶς ἐπὶ φόνῳ, ἐσχάτη πρόδοσι καὶ ἀποπειρὰ ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων, καὶ κηρυχθεὶς ἐνοχός, κατεδικάσθη εἰς τὸν δι' ἀγχώνης θάνατον, ἐν ὑπέστη περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου.

Ἦ ἀπόπειρα ἀπελευθερώσεως τῶν μαύρων δούλων τιμωρεῖται αὐστηρότατα ἐν ταῖς νοτείσις ἐπαρχίαις τῆς Ὁμοσποδίας, ἐν αἷς ἡ δουλεία ὑπάρχει διὰ νόμον καθιερωμένη. Ὁ δούλος εἶναι ἀναγκάστειον κτῆμα τοῦ κυρίου του, ὅστις δύναται νὰ διαθέτῃ αὐτὸν κατὰ βουλήσιν, δηλαδὴ νὰ τὸν πωλῇ, νὰ τὸν ὑποχρῶσῃ νὰ ἐργάζεται, νὰ τὸν μαστιγῶν, ἐπὶ λόγῳ νὰ ἀποφασίῃ περὶ αὐτοῦ κατὰ τὸ δοκοῦν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαύρων δούλων ἐν ταῖς ἠνωμέναις ἐπαρχίαις ἀναβαίνει εἰς τρία περίπου ἑκατομμύρια, καὶ ἐκτός χιλιάδων τινῶν ὀβτινες εἰσὶν ἐλεύθεροι εἰς τὰς ἀρκτίους ἐπαρχίας, ὅλοι οἱ ἐπιλοιποὶ εἰσὶ δισπαρμένοι εἰς τὰς δεκαπέντε νοτεῖους ἐπαρχίας, ἐνασχολούμενοι κυρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ βαμβακίου, τοῦ σακχάρους, τοῦ ὄρυζου καὶ ἄλλων μικροτέρων εἰδῶν.

Ἦ συνήθως ἀξία ἐνός μαύρου δούλου εἶναι 800 ἕως 1200 διστήλα· ἀλλ' ὑπάρχουσι τινὲς τιμωμένοι μέχρι 1500 καὶ 2,000 διστήλων, ὡς γνωρίζοντες διαφόρους τέχναις, ἧτοι μαγειρικῆν, ξυλουργίαν, μηχανικὴν, κλπ.

Ὁ δούλος χρεωστῆ νὰ ἐργάζεται διὰ τὸν κύριόν του· οὗτος δὲ ὑποχρεοῦται ὑπὸ τοῦ ἰδίου συμφέροντος καὶ τοῦ νόμου νὰ τρέφῃ καὶ ἐνδύῃ αὐτόν, νὰ τὸν θεραπεύῃ ἀσθενούντα, καὶ νὰ λαμβάνῃ πάλιν περὶ αὐτοῦ φροντίδα. Ὁ δούλος οὐδέποτε σάπνεται τί πῆξεται ἢ ἐπιούσα· διότι ὁ κύριός του ἔχει τὴν μέριμναν πάντων.

Κυρίως τις ἔχει παραδειγματικὸν χάριν δέκα μανρους, γνωρίζοντας τὸ ἐπάγγελμα ὀπρητίου ἐπὶ ἐτμοπλοίου. Εὐρίσκει τὸν ἰδιοκτῆτην ἐνὸς ἀτμοπλοίου, καὶ τὸν ἐρωτᾷ ἐάν ἔχη ἀνάγκην ὑπηρεσίων.

— Μάλιτα.

— Ἠμπιστῶ νὰ σὰς δώσω δέκα. Πόσον μισθὸν πληροῦντε;

— Είκοσι δόλλαρ τὸν μῆνα.
 Ὁ δουλοκράτορας στέλλει ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου τοὺς δέκα μαύρους του. Ὅρθοι ἐργάζονται μετὰ ζήλου, καὶ εἰς τὸ τέλος ἐκαστοῦ μηνὸς ὁ κύριός των μεταβαίνει εἰς τὴ γραφεῖον τοῦ ἀτμοπλοίου, καὶ εἰσπράττει τοὺς μισθοὺς των, χωρὶς οἱ δούλοι νὰ λαμβάνωσιν οὐδ' ὄβολόν.

— Πῶς τοῦτο; ἠρώτησα τὸν διηγομένον μοι τὰ ἀνωτέρω Ἀμερικανὸν; Οἱ ταλαίπωροι δούλοι δὲν λαμβάνουν τίποτε;

— Ἐνίοτε τοὺς δίδουν ἢ ἢ δύο δόλλαρ τὸν μῆνα διὰ τὰ μικρὰ των ἐξοδα, καὶ μένουσιν κατασκευαστιμένοι. Ἀντὶ νὰ ἐνδύσῃ τις τὰ χρῆματά του εἰς οἶκόν ἢ γαίαν, ἀγοράζει μαύρους καὶ λαμβάνει τὸ μισθόν των. Ἀπλούστατον πρᾶγμα.

— Καὶ τοὺς ἀφίνει νὰ τρέχουν μετὰ ἀτμόπλοια (ἐντὸς τῶν ποταμῶν); δὲν φοβεῖται μὴ δραπετεύσουσιν;

— Διατί θὰ δραπετεύουσι; τοὺς τρέφουμε καλά, τοὺς ἐνδύομεν, τοὺς περιποιούμεθα ὅσον δυνάμεθα, τοὺς ἀπαλλάττομεν τοῦ κόπου τοῦ νὰ σκέπτονται περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ μέλλοντός των, καὶ ἀντὶ πάντων τὸ μόνον τὸ ἵπποτον ἀπειροῦμεν παρ' αὐτῶν εἶναι νὰ ἐργάζονται ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι· καὶ ὡς μέλλουσιν ἀπειροῦμεν ὀλιγωτέραν ἐργασίαν παρ' ὅταν κάμνουν οἱ Ἰρλανδοὶ εἰς Νεοὺόρκον.

— Ἐποθεῖτε ἡμῖς ὅτι οἱ δούλοι τοὺς ὁποίους ἐμπνῶσατε ἀρνούνται νὰ ἐργασθῶν ἤμπορεῖτε νὰ τοὺς ὑποχρεώσετε;

— Βεβαίως ἠμποροῦμεν, ὅταν τις δούλος ἀρνήθῃ νὰ ἐργασθῇ, τὸν πηγαίνομεν εἰς ἐπὶ τούτῳ ὀρισμένον μέρος, καὶ διατάττομεν νὰ τὸν δουλώσῃ τριάντα ἔτη ἢ ἑπτὰ χρόνια, ἢτοι παρὰ μίαν τεσσαράκοντα.

— Καὶ διατί οὐχὶ σώσονται τεσσαράκοντα;

— Διότι, ἂν λάβωμ τεσσαράκοντα σωστὰς ἀποθνήσκουσιν, ὁ νόμος τὸ θεωρεῖ κακούργημα, καὶ τὸ τιμωρεῖ αὐστηρῶς· ἐνθ' ἂν ἀποθνήσκουσιν τριάκοντα ἢ ἑπτὰ μόνον, δὲν ὑπάρχει πινῆ, ἀλλὰ θεωρεῖται ὡς ἀπλοῦν συμβεβηκός.

Κατὰ τὰ ἄλλα οἱ κύριοι μεταχειρίζονται τοὺς δούλους των ὡς ἄνθρωποι· δὲν τοὺς ὑποχρεοῦσι νὰ ἐργάζωνται ὑπὲρ τὰς δυνάμεις των· ἔχουσιν ὀρισμένας ἄρας ἀναπαύσεως καὶ ἐκπληρώσεως τῶν θρησκευτικῶν χρεῶν· καὶ τὸ οὐσιαστικώτερον, ὁσάκις ἀναγκάζονται νὰ τοὺς πωλήσωσι, δὲν χωρίζονται ἀπὸ ἀλλήλων τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ἐκτὸς σπαιτικῶν ἐξαιρέσεων.

Ὅπως δὲ ἴσως ἡμῖς οὐκ ἔχομεν τῆς δουλείας ἐν ταῖς μεσημβριναῖς ἐπαρχίαις τῆς Ὀμοσπονδίας, εἶναι τὸ κάρρον τῶν ὀφθαλμῶν τῶν βορείων ἐπαρχιῶν, αἵτινες κινεῖται πάντα λιθὸν πρὸς καταργίαν αὐτῆς, ὑποβουλεύονται τὴν δραπετεύσιν τῶν μαύρων, καὶ μπιστοτρόπως ἐνοχλοῦσιν τοὺς δουλοκράτορας· τοῦτου ἐνεκα μάλιστα ἔχθη καὶ ἀντιπάθεια ὑπάρχει μετὰ τῶν δύο τῶν τῶν φατριῶν. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς καταργήσεως τῆς δουλείας δηγμαζοῦνται abolitionists, αἱ δὲ δουλοκράτορα ἔχουσιν τῆς ἐπωνυμίαν fire eaters, ὄντες φυσικῶς τῶν λόγων ὁμιλοῦμαι ἐχθροί.

Ὄλίγα μόνον λεπτὰ ἐμείναμεν εἰς Richmond ὅπως παραλάβωμεν ἐπιτάγματα· ἄλλο τι δὲν ἔχουσιν περὶ τοῦ στασιαστικοῦ κινήματος τῶν μαύρων.

— Τί φρονεῖτε περὶ τοῦ Brown; ἠρώτησέ τις.
 — Φρονῶ, ἀπήντησεν ὁ ἕτερος, ὅτι δὲν εἶναι μόνος ὁ Brown ἐνοχός· κατὰ δυστυχίαν ὅμως δὲν ἠμποροῦμεν νὰ κρεμάσωμεν παρὰ μόνον αὐτόν.

— Ἐάν ἠθύνάμεθα νὰ κρεμάσωμεν ὅλους τοὺς abolitionists, ἐπανελάθεν ὁ πρῶτος, ὅθ' ἦτο σωτήριον πρᾶγμα, διότι θὰ ἐμείναμεν ἄσχυροι.

Ἡ τελευταία αὕτη φράσις εἶναι ἀδικαίωσις· εἰς τὰ χεῖλη τῶν κατοικῶν τῶν νοτιῶν ἐπαρχιῶν. — Ἀρετέμας ἠσύχους, λέγουσιν οὗτοι εἰς τοὺς τοῦ βορρᾶ, νὰ καταγινώμεθα εἰς τὰ ἔργα μας, ἀφοῦ ἡμεῖς δὲν ἀπαιτοῦμεν τίποτε ἀπὸ σᾶς.

— Ποτὲ δὲν θὰ σᾶς ἀφήσωμεν ἠσύχους, ἀπειτῶσιν οἱ ἄλλοι, ἐάν δὲν καταργήσετε τὴν δουλείαν, προξενούσαν αἵσχον εἰς τὸν αἰῶνά μας.

Ἐρατοῖν βεβαίως τὸ ἐπιχειρήμα ἐάν ἐλέγγοτο εὐλικρινῶς. Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω τὸ πρᾶγμα. Καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτάς τοῦ βορρᾶ, ἐν αἷς ὑπάρχουσι πολλοὶ χιλιάδες ἐλευθέρων μαύρων, ἢ ἐπιμέλεια τούτων μετὰ τῶν λευκῶν εἶναι αὐστηρῶς ἀπαιτούμενη· διότι οὕτε εἰς τὰς αὐτάς ἐκκλησίας, μετὰ τοὺς λευκοὺς προσέρχονται, οὕτε εἰς ἀρχαῖαν ἢ εἰς τραπέζαν ἐπιτρέπεται νὰ συγκαθίσωσι μετὰ λευκῶν· ἐνθ' εἰς τὰς μεσημβρινὰς τιαυτῆαι διακρίσεις δὲν ὑπάρχουσιν.

Ὅτι ἡ ἰσότης τῶν δύο φυλῶν τὴν ὅποιαν οἱ abolitionists ἀξιοῦσιν, ζητεῖται διὰ μόνων λόγων, ἀρκούμαι νὰ ἀναφέρω ἐν μόνον παράδειγμα.

Εἰς μίαν τῶν σημαντικωτέρων ἐκκλησιῶν τοῦ Νεοὺόρκου, ἢς ὁ ἐφημέριος, ἀνὴρ πολυμαθὴς καὶ διακρινόμενος διὰ τὰς φιλελευθέρους, ἰδέας του, ἀπήγγελλε λόγον ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος κατὰ τῆς δουλείας, προσπαθὼν δι' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων ν' ἀποδείξῃ, ὅτι καὶ ὁ μαῦρος καὶ ὁ λευκός εἰσὶ πλάσματα τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ χρώματος τῆς ἐπιδερμίδος, δὲν σημαίνει τίποτε, καὶ ὅτι εἶναι κατὰ πάντα ὅμοιοι, εἰσῆλθεν Ἄγγλος τις μετὰ τῆς συζύγου του, συνοδευόμενος ὑπὸ μαύρου ὑπρέτους, καθήσαντος ὀπισθεν τῶν κυριῶν του.

Ἀλλὰ μάλιστα ἐκάθησε καὶ ὁ ἐπιστάτης τῆς ἐκκλησίας τῷ ἀνήγγελλον ὅτι δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ καθῆσθαι μετὰ τῶν λευκῶν, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ ὑπερῶον τῆς ἐκκλησίας, ὅπου ἦτο ἐπιτετραμμένον εἰς τοὺς μαύρους νὰ εἰσερχοῦνται.

Ὁ Ἄγγλος ἐπέμεινεν ὅτι θέλει νὰ ἔγῃ τὸν ὑπρέτην πλησίον του· ἀλλ' ὁ ἐπιστάτης ἦτο ἀκαμπτος· Ὁ Ἄγγλος τότε ἐξῆλθε τῆς ἐκκλησίας, δημοσιεύσας τὴν ἐπιστολήν διὰ τοῦ τύπου τὸ περιστατικόν, μιστυροῦν ὅτι οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις τῶν abolitionists δὲν συμφωνοῦσιν.

Εἰς τῶν τελευταίων τούτων ἐπιλονόκει ἐσχάτως μετὰ τινος δουλοκράτορος, λέγουσιν ὅτι οἱ μαῦροι ἦσαν ἀπαράλλατοι μετὰ τοὺς λευκοὺς.

— Καθ' ὅλα; ἠρώτησεν ὁ δουλοκράτορας.

— Καθ' ὅλα.

— Διατί λοιπὸν δὲν νομφεῖτε τὰς θυγατέρας αἰς μὲ μαύρους;
 Ὁ abolitionist ἔμεινεν ἀναπολόγητος, καὶ ἡ φιλονευχία κατέπευσε.

Ἡ ἀτμάμαξα ἐν τούτοις ἔδοκεν μετὰ ταχύτητα, καὶ μετ' ὀλίγας ὄρας εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς βορείου Καρολίνας. Ὁ αὐτὸς ὁδρόμος διέρχεται δι' ἀπεράντων πεδιάδων καὶ καλῶν μῆνων πρὸς βαρβαρικουφτελαί· ἀπειροὶ μαῦροι κατεγίνοντο εἰς συγχρομῆν τοῦ βαρβακίου. Αἱ βαρβαρικοὶ γαῖαι εἰς τοιαύτην τοῦ χρόνου ἐποχὴν εἶναι κατὰ λευκοὺς, ὥστε νομίζεις ὅτι βλέπεις ὀμνηϊωτάτην παιδιὰ σκεπασιμένην ἀπὸ χιόνος.

Οὐδὲν περιστατικὸν διέκοψε τὴν μονατονίαν τῆς ὀδοπορίας ἡμῶν. Προχωροῦντες δι' ὄλης τῆς νυκτὸς εὐρέθημεν τὴν πρωίαν εἰς Φλωρεντίαν, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς νοτιοῦ Καρολίνας. Προσθέτω τὴν διασάφισιν ταύτην, διότι ἐν ταῖς Ἰνωμέναις ἐπαρχίαις ὑπάρχουσι πολλοὶ πόλεις φέρουσαι ὀνόματα ὡς τὰ τῶν σημαντικωτέρων μεγαλοπόλεων τῆς Εὐρώπης. Ὑπάρχουσι τοὐλάχιστον δέκα κθῆναι, δὲν ἐνθυμῶμαι πόσαι Σπάρται, Θίβαι, Κόρθαι, Ρόμαι, Παρίσιαι, Λονδίνα, Βιέννη, κτλ. Ἐάν εἰς τὰς ἐπιστολάς τὰς ὁποίας στέλλω εἰς Ἀθήνας, λησιμονήσω νὰ προσθέσω τὴν λέξιν Greece ὑπὸ τὴν λέξιν Athens, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ τοῦ ἀτμοπλοίου δι' οὗ στέλλομαι, ἀντὶ νὰ διαβῶσι τὸν Ἀτλαντικόν, θέλουσι ταξιδεύσαι 800 μίλια ἀντιθέτως εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀμερικῆς.

Εἰς Φλωρεντίαν λοιπὸν ἐστάθη ἡ ἀτμάμαξα ὅπως προεβούσιν οἱ ἐπιτάται. Ἐνθ' ὅθ' ἠτομαζόμεθα νὰ ἀναχωρήσωμεν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀμάξαν μικρὸν γερνόντιον, ὑπὲρ διένειμεν εἰς ὅλους τοὺς ἐπιτάτας φυλλάδια, χωρὶς νὰ προέβη λέξιν. Λαθῶν δὲ καὶ ἐγὼ ἐν ἐξ' αὐτῶν, εἶδον ὅτι περιεῖχε θρησκευτικὰς παραίνεσεις, ἐκδιδομένας ὑπὸ τῆς περιφημοῦ θρησκευτικῆς ἑταιρίας, American Tract Society.

Ἐν Ἑλλάδι αἱ τοιαῦται θρησκευτικαὶ ἑταιρίαι εἶναι ἀγνωσταί· ἀλλ' ἐν ταῖς Ἰνωμέναις ἐπαρχίαις ἀπολαύουσι πολλῆς τιμῆς, καὶ ἐνεργοῦσι μεγίστην ἐπιφρόνην διὰ τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐπιτυχίας μετ' ἧς διευθύνονται. Τὰ μέλη αὐτῶν εἶναι πολυάριθμα, αἱ συνεδριάσεις συνεχεῖς, ἔχουσιν ἰδία οἰκοδομήματα ἀποκλειστικῶς πρὸς τοῦτο, καὶ οἱ παρ' αὐταῖς ἐργαζόμενοι, ὅλον γραμματεῖς καὶ ταμίαι κτλ. εἶναι καὶ ὑποργεῖν ὑπαλλήλων πολυαριθμότεροι.

Τὰ ἐνιαῦστα αὐτῶν ἔσοδα ἤθελον ἴσως θεωρηθῆναι ἀπίστευτα ἐν Ἑλλάδι, ἐνθ' αἱ ἡμέτεροι κληρικοὶ μόλις δύνανται νὰ ζῶσιν ἐκ τῶν εὐτελέων ἀποδοχῶν των. Πρὸς περιέργειαν τῶν ἀναγινωστῶν τῆς Παρθάρης παραθέτω τὰ ἔσοδα τῶν κυριωτέρων ἑταιριῶν κατὰ τὸ ἔτος 1858—1859, παραλείπων τὰς μικροτέρους λόγῳ ἀξίας.

- * American Bible Society. Λίστηλα 435,956
- American Tract Society. » 377,318
- American Sunday School Union » 311,764
- Presbyterian board of foreign missions » 237,982

- American board of foreign missions » 214,872
- American Home Missionary Society » 185,216
- American Seaman's friend Society » 72,640
- American and foreign Christian Union » 57,000
- American and foreign Bible Union » 26,860
- New York State Colonisation Society. » 31,409
- American Anti-Slavery Society » 14,237
- Society for the amelioration of the Jews » 12,783
- Young men's Christian Association » 2,600

Λίστηλα 1,502,637.

ἦτοι δέκα περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν, διδομένων ἐτησίως ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἑταιρίας, εἴτε διὰ διαθήκης τῶν ἀποθηκηκότων, εἴτε ἐξ ἐκουσίων προφορῶν, κυρίως ὅμως καταζυμῶμεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἐνθα ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος ὁ ἱερεὺς προτρέπει τοὺς πιστοὺς νὰ συνεισφέρωσι γενναίως πρὸς διὰδοσιν θρησκευτικῆς διδασκαλίας. Ὡς τότε τῶν ἐνοριτῶν προσέρχονται εἰς τοὺς ἐκκλησιαζομένους κρατοῦντες εἰς χεῖρας ὄσων, ὅστις μετ' ἀξιοπαύτου προθυμίας καλύπτεται ἐν ἀναρκεί ὑπὸ τραπέζων γραμματιῶν, ὡς εἶδον τοῦτο πολλοὶ ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς.

Ὁ κύριος σκοπὸς τῶν ἑταιριῶν εἶναι ἡ διὰδοσις χριστιανικῆς διδασκαλίας εἰς ὅλην τὴν ὑφήλιον. Καί τινες μὲν ἐξ' αὐτῶν περιορίζουσι τὰς ἐνεργείας των μόνον ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ ἡπείρῳ, ἄλλαι δὲ ἐπεκτείνουσι ταύτας καὶ εἰς τὰς ἀπωτάτας τῆς ὑψηλοῦ γωνίας. Ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπιτυγχάνεται διττῶς, εἴτε διὰ τῆς κυκλοφορίας ἐντύπων θρησκευτικῶν παραίνεσεων, εἴτε διὰ τῆς ἀποστολῆς ἱεραποστόλων, οἵτινες ἀποστελλόμενοι ἐπίτηδες εἰς τὰ ξένα μέρη, κηρύττουσιν τὴν Βίβλον ἐρμηνεύοντες αὐτήν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατ' ἔτος δημοσιευομένων θρησκευτικῶν φυλλαδίων ὑπὸ τῆς American Tract Society εἶναι ἀπίστευτος. Τὸ ἔτος 1859—1860 ἀνέβη κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκθεσιν τοῦ Γραμματέως τῆς ἑταιρίας, εἰς 731,700 τόμους, διηρημένους εἰς 11,047,400 φυλλάδια, ἀπαρτίζοντα 238,876,800 σελίδας. Ἡ ἑταιρία αὕτη εἶναι συστημένη πρὸ 36 ἐτῶν, καὶ ἔδημοσίευσεν 43,778,529 τόμους, διηρημένους εἰς 582,306 φυλλάδια, ἢτοι 5,506,287,434 σελίδας!

Ἡ μεγάλη αὕτη κυκλοφορία τῶν φυλλαδίων τῶν προέρχεται κυρίως ἐκ τῆς μικροτάτης τιμῆς εἰς ἣν πωλοῦνται, μάλιστα ἐπαρκούσης εἰς τὰ ἔσοδα τῆς τυπώσεως. Ἀλλὰ μέγα μέρος τούτων, ὡς εἶπον, διανέμεται δωρεάν. Κατὰ τὴν ἐκθεσιν τῆς ἑταιρίας, διανεμήθησαν δωρεάν, τὸ ἔτος 1859—1860, 55,013,632 σελίδες.

Πολλοὶ εἰστάμενοι εἰς τὰς βαθυτάτας τῆς ἐν Χρῶσορχικῷ κατηκίνας μου κατὰ τὰς θερμὰς ἐσπέρας, εἶδον προσεγγομένην πρὸς με νεάνηδα, οὐχὶ τύχαιως ἀφαιστέτος, καὶ ἠτομαζόμεν νὰ τὴν ἐρωτήσω τίνας ζήτηι. Ἀλλὰ πρὶν ἢ λάβω κερὸν νὰ πρᾶξω τοῦτ' αὐτῷ, μοὶ ἔδωκε μετὰ μειδιῶντος ἐντυπῶν τι, μὲν ἔχον τίς με ἔμασον κοσμιότητα, καὶ ἀπεσύρθη χωρὶς νὰ προσέβη λέξιν. Εἶναι περιττὸν νὰ εἶπω ὅτι τὸ ἐντυ-

και Ελλοττων βοηθουμένων και υπό των άλλων στρατευμάτων. Καταβλήθησιν της επανάστασεως μετά οκτώωρον μάχην κατά τας οδοάς, οι στρατιώται ετραπήσαν αγαλινωτοι εις δηώσεις και σφαγάς και εις πᾶν άλλο είδος απανθρωπίας και κακότητος.

Δυστάζουσι τινες να πιστεύσωσιν ότι ο Φερδινάνδος προέβλεψε την επανάστασιν ταύτην· άλλ' άπισθόηποτε, ήτο βέβαιος περί της νίκης, μεθ' ήν κατήργησεν άμέσως τους ελευθέρους θεσμούς. Η συνταγματική μερίς ήτο εύχαιμος, οι Νεαπολίται έφαινοντο αδιάφοροι, και ο βχλος ήγάπα την απόλυτον εξουσίαν. Το καθ' ήμάς, το συνταγματικόν πολιτεύμα τότε μόνον θέλει στερηωθή εν Νεαπόλει, όταν η εξουσία, άνωτέρα του λαού κατά τα φώτα, έγκραύση ειλικρινώς αυτό. Ο Φερδινάνδος όμως, δν έχθρός του συντάγματος, επανέλαβε το καταπιεστικόν σύστημα, καθ' ο πάντες οι νόμοι και πάσαι αι αρχαι υπετάσσοντο εις αυθόρμητον και τυραννικήν άστυνομίαν. Οι συνταγματικοί ύπουργοί κατεδικάσθησαν εις δεσμά και συνεδέθησαν διά των αούτων άλλωσεων μετά κακούργων. Τοιαύτη ήπύρξεν η τύχη του Πάριου, του Δραγονέτη και άλλων άλλων, οστίνες μέχρις εσχάτων ήσαν έξόριστοι ή εστένάζον δεσμοί.

Ο βασιλεύς έσπευσε συγχρόνως να εγκαταλείψη τον Ιταλικόν άγώνα, ούτινος ήτο έχθρός εν τῷ κρηπτῷ, άνακαλέσας τά παρα τον Πλάον στρατεύματα, ως έχων άνάγκην αυτών ίνα καταστείλη την επανάστασιν της Σικελίας. Η και πάντες ήσαν πεπεισμένοι περί της δολιότητος αυτού κατά τα συμβάντα της 15 Μαΐου, η πρόφασις όμως εις ην κατέφυγε σήμερον συνετέλει εις ελάττωσιν της υπέρ του άγώνος των Σικελών δόξης. Επειδή δε μετά τινα χρόνον, τον Αύγουστον του 1848 έτους, ο μὲν Κάρολος Αλβέρτος ήττηθείς παρα τον Μίγκιον, ήναγκάσθη ν' αφήση τα Μεδιόλανα, η δε Αυστρια άνέκτητο την κατά την Ιταλικήν εξουσίαν αυτής, ο Φερδινάνδος έχαιρεν επί τρις γινόμενοις, και ενικατέροις έτι μάλλον εν τῷ συστήματι αυτού. Υπελείπετο δε μόνη η άνάγκη της Σικελίας, και η ύποταγή αυτής εις τον ζυγόν άνευ παραχωρήσεων.

Κατά τας αρχάς Σεπτεμβρίου του 1848 έτους, ο στρατηγός Φιλαγγιέρης αποσταλείς περι την Μεσσήνην, ώρμησε μετά διςμυρίων ανδρών κατά της πόλεως, ίνα κατακτήση αυτήν και άπαλλάξη από της πολιουρίας τον εν τοις φρουροις στρατόν. Ην είσομεν, οι κάτοικοι της πόλεως εξουσίαν αυτήν από της αρχής της επανάστασεως, όχυρώσαντες δια χερσικωμάτων και πυροβολοστασίων τας οδοάς πρό του τείχους. Η Μεσσήνη είναι ως εις άκρα γεωγραφικῶς τήν νήσον μετά της ήπειρου· ήθεν οι Νεαπολίται κυριεύοντες αυτήν ήθελον γίνει κυρία και του πορθμού. Εάν οι Σικελοί είχαν εμπειρίαν πολιμικήν και πεπαιδευμένους αξιωματικούς, έπρεπε να πολιορκήσωσιν έξωθεν την άκρόπολιν, ν' ανοίξωσι τάφρους πρός με-

σημέριαν, και έπειτα, πλησιάζοντες εις τον πορθμῶνα Αήν Βλάσκον υπό την άκέτην των τάφρων, να διαβάσω το πεδίον της Νέας Γής, και να φθάσωσιν εις τα προχώματα· έντεθεν δε να διαρρήξωσι διά των πυροβόλων το έξωτερικόν τείχος, να κυριεύσωσιν αυτό, και δι' αυτού να εισχωρήσωσιν εις την άκρόπολιν.

Μετά μάχην αιματηράν και πεισματώδη, εκατέρωθεν, οι Νεαπολίται εκυριεύσαν την πόλιν, και προμερῶς διεπράξαντο κατώσεις. Μέγα μέρος της πόλεως κατεστράφη, και πολλά των έρειπίων σώζονται έτι και σήμερα. Είς μάτην οι ναύαρχοι της Γαλλίας και της Αγγλίας έμπεύτευσαν όπως άναστελλώσι τας σφαγάς και την έρημίαν· ο φιλαγγιέρης υπήρξεν άκκημπος. Αλλ' οι εν Νεαπόλει πρόσθεν της Αγγλίας και της Γαλλίας, παραστήσαντες την Ορειώτιαν τον εν Μεσσήνη γινόμενων, παρενέβησαν εν' όνόματι της ανθρώπιότητος (α), και τη συμπράξει αυτών συνεφανήθη την 10 Οκτωβρίου άναχωρή, πάντε μήνας διαρκέσασα. Ο χρόνος υπήρξεν ο ισχυρότερος βοηθός των Σικελών· άλλ' ώφελήθησαν άρα απ' αυτού η εν Πανόρμῳ κυβέρνησις και αι Βουλαι όπως παρασκευασθώσιν εις τον καιρίον άγώνα, τον όποιον προεμήνυσεν η άλωσις της Μεσσήνης.

Η Σικελία, κατοικουμένη υπό δύο εκατομμυρίων και τριακοσίων χιλιάδων ψυχών, εύκόλως έδιδε πεντακισμυρίους και επείκεινα στρατιώτας· και όμως ειχε δεκαπέντε μόνον χιλιάδας. Αι Βουλαι έρίθουσαι ως εν Ευρώπη περί άλλαγής ύπουργών, έληθμονήσαν ότι ο έχθρός ήτο πρό των πυλών, και έτρέφοντο υπό της ελπίδος, ότι αι έναι άνάμεις ήθελον άναγνωρίσαι την ανεξαρτησίαν της νήσου, εκ τούτων μάλλον η εκ των άγώνων των Σικελών προσδοκώσαι την ελευθερίαν. Κατά την πεντάμηνον άγκυωχήν έπρεπε να διοργανώσωσιν τον στρατόν και να εύρωσι πόρους, πάντα τα άλλα ζητήματα παρρηθόντες· άλλ' αντι τούτων συνεήχουν θεωρίας περί Συντάγματος. Τας Βουλὰς διήρουν μερίς δεξιά, και μερίς άριστερά, και κέντρον, και αντιπολιτευσις, και ύπουργοί διεδέχοντο ύπουργούς· η δε κυβέρνησις, καταναγκασμένη εις συζητήσεις βουλευτικές, δεν ειχε την δύναμιν να συνενώση τα διεστώτα. Εάν οι κομματικοί εύτερ διαπληκτισμοί παραλόγου και εν καιρῷ ειρήνης τας κυβερνήσεις, εύκολον να ενοήσωμεν όποιον έλλειρον επιφέρουσιν εν ώρη πολέμου.

Αι Βουλαι μετερβόθησαν το Σύνταγμα του 1812 έτους επί το δημοκρατικώτερον. Κατέστησαν μὲν τας δύο Βουλὰς, μετεβαλον όμως του πατριώτους εις γερουσιαστας εκλεκτούς, το όποιον δυσχερότης και τον κλήρον και τους εγγενείς Δικηύρησαν την ήγεμονίαν του λαού, έψήφισαν δι-

(α) Η ανθρώπιότης, ως φαίνεται, δεν έχει πανταχού τα αυτά δικαιώματα· διότι ήτι εγένετο υπέρ αυτής εν Σικελία, και εν μη παρόσθης, εσα κατ' αυτος η Σικελία, δεν ενεκρίθη να γίνη εις την πολυσύμφορον ταύτην χώραν.

ο βασιλεύς δεν έχει το δικαίωμα ούτε να διαλύση ούτε να αναβάλη τας Βουλὰς, ούτε την εθνικήν αυτήν φρουράν ν' απολύση· δηλαδή κατέστησαν την βασιλείαν άπλήν σκιάν. Και ούτω κατέστρεψαν τας αρχαίας παραδόσεις του λαού, μη έννοούντες τας νεωτέρας ελευθερίας, και επαναστατήσαντες μόνον και μόνον εν' αποδιώξει τους Νεαπολίτας τους όποιους εμίσει.

Προέτειναν δε και την καθαιρέσιν του Φερδινάνδου και της οικογενείας αυτού, εκλεξατες ήγεμόνα την 10 Ιουλίου 1848 τον δούκα της Γενούης, και αποστείλαντες πρόσθεν προς Κάρολον Αλβέρτον ίνα αιτήσωσι την παραδοχήν. Αλλ' ούτος ήττηθείς πρό μικρού και βιασθείς να κενώση την Λομβαρδίαν, δεν έδέχθη τον προτεφθέντα τῷ υίῳ αυτού θρόνον.

Αι Βουλαι υπέθεσαν ότι άναγορεύουσαι βασιλέα ήθελον παρακινήσαι την Αγγλιαν και την Γαλλιαν να άναγνωρίσωσι την ανεξαρτησίαν της νήσου· άλλ' ήπαύσαντο· διότι η εκλογή ήγεμόνος δεν μετέβαλε τα πράγματα. Μετεβάλλοντο δε, ίσως εάν ο άναγορευθείς έδέχετο· διότι τότε αι άνάμεις ήθελον εύρεθή κατέναντι τετελεσμένου γεγονότος· και πάλιν, ίσως ήθελον διατάσει ενεκα των τότε δαιμών της Ιταλίας περισπασμών.

Μη δεχθέντος του ήγεμόνος απεδόθη η εύθύνη εις το ύπουργείον, το όποιον παρητήθη διά τουτο· διαμρίσθη δε άλλο, το έκτον μετά την επανάστασιν. Αλλά και αυτό, άναγκασθέν να καταγίνεται εις βουλευτικές συζητήσεις, καθ' ως αι μερίδες άμιλλώμεναι περί φιλοπατρίας παρημέλουν το καιριώτατον των ζητημάτων, το του άγώνος, ουδεν έπραξε περί του πολέμου.

Εν τοσοούτῳ η λήξις της αναχωρή· ήγγιζε (19 Μαρτίου 1849), και ο Φιλαγγιέρης, διοικῶν 16,000 στρατιωτών έστρατοπεδευμένων εν Μεσσήνη και περίξ αυτης, ήτο έτοιμος εις μάχην. Ο Φερδινάνδος ήτο ανυπόμονος να άνακτιση το Πάνορμον, διότι αι έξωτερικαι πολιτικαι περιστάσεις έβοήθουν αυτόν. Ο Κάρολος Αλβέρτος ειχεν άποχωρήσει εις τα βρια αυτού· οι Αυστριακοί ειχον αναλάβει όλην την χώραν την κατακτηθείσαν υπό του έχθρου· ο δούξ της Τυρόνηας καθιδρύετο εκ νέου εις τον ίδιον θρόνον μετά του απόλυτου συστήματος· ο Πάπας κατέφυγεν εις Γαέταν, και οι Γάλλοι έπαλιόρκουν την Ρώμην, όπου ο Ματζίνης ειχε καταστήσει δημοκρατίαν.

Ότα οι Νεαπολίται έξεστράτευσαν κατά του Πανόρμου, μέγας θόρυβος μεμιγμένος μετ' ένθουσιασμού έξεβράγη εις την πόλιν· αι Βουλαι συνεταράσσοντο, διότι οι μὲν έπέμενον ζητούντες ασυμνικήν (δικτατορίαν) και κατάργησιν της ελευθεροτυπίας και των Βουλῶν και του δικαιώματος της συναθροίσεως, ως τῶνόντι έπρεπε να γίνη εξ αρχής, όπως εγένετο μετά ταύτα το 1839, και όπως έπραξε σήμερα ο Γαριβάλδης· οι δε ήλιουν να καταστή το πολιτεύμα όσον ένεστι δημοκρατικώτερον. Έντεθεν προέκυψαν δύο αντιπολιτεύσεις, εξ' ών η άριστοκρατική ήτο η ισχυρότερα. Εβου-

θείτο δε αυτη υίῳ μέρους τινός της εθνικής φρουράς· κατηγόρει τους ύπουργούς ως μη κατατέλλοντας τας παραχας και μη συμβιβάζομένους μετά της Νεαπόλεως, και εζητεί την κατάργησιν των αταξιών της επανάστασεως, των προφυλακίσεων και των στρατοδικειών. Το δε έκτον ύπουργείον, μεταξυ άναρχίας και ασυμνυτίας, πραεκάλεισε ψευφοφορίαν έμπιστοσύνης, καθ' ήν ήττηθεν· υπό τῷ ψήφῳν κατά 33, απεχώρησεν. Έκτοτε δεν συνεκρητήθη πλέον ύπουργείον, άλλα κυβέρνησις προσωρινή τριμελής, προεδρευομένη υπό του γέροντος ναυάρχου, του Ρουγγιέρου Σατίμου.

Οι Νεαπολίται έστράτευσαν εν πρώτοις προς την Κατάνην, την δευτέραν ταύτην πόλιν της Σικελίας. Ο Μιεραλώσκης, άρχιστράτηγος των σικελικών όπλων, μόλις έχων 6,000 ανδρών, ενίκηθη κατά κράτος. Ο δε Φιλαγγιέρης κυριεύσας την Κατάνην διέβη δι' όλης της νήσου ίνα φθάση εις Πάνορμον. Ο στρατηγός Γάλλος μέμφεται αυτόν· ως διελθόντα διά των όρέων, όπου ήτο κειανόν να απαντήση επαναστάτας η και να παλεμήση υπέρ άλλωσεως της όχυρωτάτης θέσεως Καστρογιοθάνης, τοσοούτω γνωστής κατά τους μεταξυ Νορμανών και Σαρακηνών πολέμους. Ο Φιλαγγιέρης όμως, γινώσκων ότι δεν υπήρχε στρατός σικελικός δέντως συγκεκροσμένος, ενόμισεν άβλαβείς, ως και εγένετο, να διεθουθή θαρραλέως εις Πάνορμον.

Ένταύθα πάντα ήσαν εν άταξία· η κυβέρνησις ειχε διαλυθή πριν έτι φανώτιν οι Νεαπολίται διάκόσιοι πολίται εκ των μάλλον άσπασθέντων την επανάστασιν ειχον άναχωρήσει, και ο στρατηγός Σέττιμος κατέφυγεν εις Μεσίτην.

Την 26 Απριλίου ο Φιλαγγιέρης έφάνη πρό των πυλών, και ένδεκα πλοια πολεμικά εισήλθον εις τον λιμένα φέροντα στρατόν. Είς δε την πόλιν ο θόρυβος έκορμυφούτο· οι μὲν έκραζον ζητούντες ειρήνην, οι δε πόλεμον, και άλλοι ήθελον επί πινάκος την κεφαλήν των προδοτών. Η εθνική φρουρά προέτεινε συμβιβασμόν προς τον στρατηγόν, ο δε λαός άγανακτήσας έβίασεν αυτήν να διαλυθή, κατέλαβε τα πυροβολοστάσια, ήνάγκασε καννοβοσολών τα πλοια να μκρυθώσι, και συνεπλάκη μετά των εναντίων την 5 Μαΐου. Τοιαύτην ιδών σταθερότητα ο Φιλαγγιέρης, συνήνεσεν, αντί απόλυτου ύποταγής την όποιαν πρό μικρού εζητεί, εις συνθηκολόγησιν, δι' ης συνωμολογείτο γενική άμνηστία, τεστάράοντα και τριών μόνον έξαιρουμένων, και άδεια προς τους ξένους έθελοντάς και τους Νεαπολίτας λειποτάκτας να επιβώσιν εις ούδέτερα πλοια.

Άπορον πως μετ' ανεξαρτησίαν 46 μηνών, και εν χώρῳ υπό δύο και επείκεινα εκατομμυρίων κατοικουμένη, μόνον 15 η 20 χιλ. ανδρών ήρκεσαν εις το να καθυποτάξωσι τους Σικελούς, και τοι γενναίους, φιλοπάτριδας και φιλελευθέρους. Βεβαθον όμως διότι ήλπισαν υπέρ το δέον εις τας ξένας δυνάμεις, και ιδίως εις τους Αγγλους, νομίζοντες ότι ούτοι ήσαν υπόχρεοί γὰ υποστηρίξωσι το Σύνταγμα του 1812 έτους.

Η Σικελία έχει δικαίον επαναστατούσα και ζη-
τούσα ανεξαρτησίαν, διότι δέν διοικείται, αλλά πιέ-
ζεται υπό τής Νεαπόλεως ταύτης δέ τής τυραννίας
μόνην θεραπείαν φρονει τήν ανεξαρτησίαν. Εάν όμως
επιχειρήσῃ κατασταθῆ ἐν Νεαπόλει πολίτευμα φιλε-
λεύθερον, εἶναι ἄρα ὀρθόν νά μονωθῶσιν οἱ Σικελοί;

Ἀλλ' ἰδοῦ κυρίως οἱ λόγοι δι' οὓς οὗτοι νομίζου-
σιν ὅτι ἡ ἔνωσις τῆς Σικελίας μετὰ τῆς Νεαπό-
λεως ἀναγκαίη, καί ἀνευ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς
κυβερνήσεως, τήν εὐδαιμονίαν τῆς νήσου. Ἐν τῷ
διαστήματι τοῦ δεκαετοῦς αὐτῆς χωρισμοῦ, ἀπὸ
τοῦ 1806 μέχρι τοῦ 1816, ἡ Σικελία ἀπῆλθεν,
ὕπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, ἐκτάκτου καί
ὅλως ἐξαιρετικῆς εὐδαιμονίας· διότι ἡ Ἀγγλία εἶ-
χεν ἐκεῖ 48 χιλ. ἀνδρῶν, ἐπέσθου τὸν σικελικόν
στρατόν, καί αὐτὴν τὴν Αὐλὴν καταφυγοῦσαν εἰς
Πάνορμον. Ὁ στόλος ὁ πολιορκῶν τὴν Τουλόνην
ἐπορίζετο ἐκ Σικελίας μέγα μέρος τῶν ἐφοδίων
αὐτοῦ, καί ἡ ἀδιάκοπος παρουσία τοῦ γαλλικοῦ
στρατοῦ κατὰ τὴν ἀπέναντι ἡπειρὸν ἀπῆτει τὴν
ἐπισκευὴν τῶν φρουρίων. Οἱ Ἄγγλοι ἐδαπάνησαν
πρὸς τοῦτο πλέον τῶν 30 ἑκατομμυρίων δραχμῶν,
συγκροτήσαντες καί τέσσαρα ἐγγῶρικα συντάγματα,
τῶν ὁποίων ἡ ἀποσκευὴ κατεσκευάζετο ἐν αὐτῇ τῇ
νήσῳ. Φανερόν ἄρα ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐπὶ δέκα ἐτη
ἐδαπάνησε μὲν πολλὰ ἐν Σικελίᾳ, εἰσέπραξε δὲ μό-
νους τοὺς νενομισμένους φόρους.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἀγαθὰ προσεγένοντο· τὸ ἡπει-
ρωτικὸν σύστημα τοῦ Ναπολέοντος κατέστησε τὴν
Μελλίτην καί τὴν Σικελίαν τὸ μέγα ἐμπορεῖον τῆς
Ἀγγλίας κατὰ τὴν Μεσόγειον, τὴν Ἀδριατικὴν καί
τὴν Ἀνατολήν· ἐνετύθεν δὲ εἰσέχοντο τὰ ἐμπορεύ-
ματα εἰς τὴν Ἑβρώπην, καί τοι ἀντιπρόσκειντος
τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ Σικελία ἐδίδεν ἐφόδια καί
εἰς τὰ ἐμπορικὰ πλοία, οἱ κάτοικοι αὐτῆς μετέφε-
ροντο ἐπικερδῶς τὴν ἐμπορίαν, καί ὁ πλούτος
διενέμετο εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας.

Ἀλλὰ πρόσκαιρος καί βραχεῖα ἦτο ἡ κατάστασις
αὕτη· διότι ἐπανελευθέρωσεν τῆς Αὐλῆς εἰς Νεάπολιν,
καί ἀναχωρήσαντος τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ, ἡ ἐμ-
πορία ἐπανελάβε τὴν πρώτην αὐτῆς πορείαν, ἀφε-
θείσης τῆς νήσου εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις, ἀνικῶ-
νους νά διαγωνισθῶσι πρὸς τὰς τῆς Μελλίτης.

Τὴν πρόσκαιρον ἐκείνην κατάστασιν, προελθοῦσαν
ἐκ περιστάσεων μὴ ἐπανερχομένων πλέον, ἐνθυμού-
μενοι οἱ Σικελοί, ζήτησαι τὸν ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως
χωρισμόν, καί ὅταν αὕτη μεταβῆλῃ πολίτευμα.

Ἡ Σικελία ἀνήκει ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ 1713 μέχρι
τοῦ 1720, εἰς τοὺς δούκας τῆς Σαβουθίας· μετὰ
δὲ ταῦτα ἐδόθη εἰς ἀντάλλαγμα ἀντὶ τῆς Σαρδηνίας
ἀνακούσης εἰς τὴν Αὐστρίαν· δι' οὗ καί οἱ ἄλλοτε
δούκες τῆς Σαβουθίας ἀνωμασίθησαν βασιλεῖς.

Ἀλλὰ καὶ τὰ νῦν ἡμερον γινόμενα ἀποδεικνύουσιν
ὅτι οἱ Σικελοὶ ζήτησαι κελεῖαν ανεξαρτησίαν. Θέ-
λουσιν ἄρα ἐπιτύχει αὐτὴν; τὸ ἀποτέλεσμα δέν
θέλει βεβαίως βραδύνει.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Η ΟΙΗΣΙΣ.

Ο ΑΝΘΩΠΩΛΗΣ.

Ἐμπορῆ μου κατελευθρία,
θέλετε χλωρὰ δουλοῦδια;
κάρτετε, πουλώ.
Σιγαλὰ, μὴ γίνουρ ἄδθθ.
Ἀεὶ τὸ χέρι εἰς τὸ καλῶδι
ὕποιαν βρω, γιῶ.

Δίετ' ἐδῶ τί ὠραιότερη!
Ἀπὸ εἰρ' ἢ ἀθωότερη,
τ' ἄσπερο γιουσουμί.
Τ' ἀγοράζειτε; διὰ πόσο;
Χάριρ ἄτεε τὰ τὸ δάσω;
χάρην; κ' ἄς τὰ μὴ!

"Ἐνα μόνον! Τῶν ἐρώτων
εἶν' ἐρυθρία τὸ πρῶτον.
"Ἐχει δὴ δύο γιῶδι.
Μιά μικρὴ μὲ τὸ ἀρπάσει,
μιὰ μικρὴ, ποῦ ἄσπερη μοιάζει
τριανταφυλλιά.

Τὸ γαρόγαλλο, ποῦ λέγει
πῶς μιὰν κάποιαν καρδιὰν γιῶδι
πάθος δυνατόν,
ποιὰ τὸ θέλει; ποιὰ τὸ πέρνει;
μιὰ πενήντα γιῶδι φέρνει,
κ' ἄλλη ἑκατόν.

"Ἐδῶ ἔγω ἄνθος βῆτον'
λέγουρ πῶς ἡ ἔννοιά του
εἶν' ἢ ἠδογη.
Μὴ προσέχετε, μὴ βία!
Ἐχ' ἀρχαθία, κ' εἶν' ἀχρεῖα,
κ' ἔκπειτα πορεῖ.

Βλέπετ', ἄσπερη σὺν τὸ χροῖνι,
τὸν ἀέρα βαλοσυμῶρει
κ' ἡ πορτοκαλιά.
Ξεθρετε τί χάρην ἔχει,
καὶ ἡ ῥύμη πῶς τὴν πλέχει
εἰς τὰ χρυσὰ μαλλιά.

"Ἄ! τὸ ἔξυρετε! Μὴ τρέλλαις,
μὴ ἔσοχιζεσθε, κοπέλλαις,
ἔχει ἀρκετόν.

Ἄρθ.

"Ἐχει διὰ μικραῖς μεγάλας,
δι' ἄλλαις τρεῖς φοραῖς, καὶ δι' ἄλλαις
εἶναι περιτόν.

Κληματαῖα ποῖα θέλει;
Ἀεὶ τὴν ἀσπίν παραγγέλλει.
"Ὅλοι τὴν πωλοῦν.
Πῶς; δέν τὴν ζητεῖ κάμμιό σας;
Τὴν χυρῶ. — Χάρισμά σας,
ἀγοῦρ καὶ γελοῦν.

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἄ. Ρ. Παγκαθ.)

ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ο ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ.

Εἰς παρεφθαρμένον χειρόγραφον, περὶ οὗ ἐξηγοῦ-
μεθα κατ' ἔκτασιν εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἁγίου
Λιτωῆ καὶ Ἀγράφου Κυρίου Νεκταρίου, εὐρίσκον-
ται καὶ τὰ δύο ἐπόμενα ἀντίγραφα ἐπιστολῶν τοῦ
αἰμανήστου Ἐγγενίου Βουλγάρως (ανεκδότων καθ'
ὅσον γνωρίζω). Ὡς παράρτημα λοιπὸν τῆς βιογρα-
φίας τοῦ πορωτάτου αὐτοῦ ἀνδρός, ἦν καὶ ὁ Βεν-
δότης, καὶ ὁ Κούμας, καὶ ὁ Α. Βρετὸς, καὶ ἄλ-
λοι, ἐν ἐκτάσει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον συνέτα-
ξαν, ἀντίγραφα αὐτῆς εἰς δημοσίευσιν ὡς λόγου
ἄξιαι, διότι ἔχουσι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ περιστρέφον-
ται εἰς ἑποχὴν, καθ' ἣν ὁ περιπατὴς ἐκεῖνος εὐερ-
γέτης, καὶ ἀτρόμητος ἀναμωρῶτης τῆς ἑλληνικῆς
παιδείας, ὑπέστη τοῦ φθόνου καὶ τῆς μοχθηρίας

πολλῆς καὶ σκληρῆς προσβολῆς, καὶ δαινοπαθή-
ματα, ἕτινα συνήθως οἱ τοιοῦτοι ἀναμωρῶται καὶ
ἐνάρετοι ἄνδρες ὑφίστανται. Συνοδεῦω δὲ ταῦτα;
καὶ διὰ τινων σημειώσεών μου, σαφηνίζουσιν εἰ
μέρει τὰ ἐν αὐταῖς διαλαμβανόμενα.

Ἄ. « Τὴν Ἰμπερίαν Πανιερότητα (†) μετὰ δου-
λικῆς ὑποκλίσεως ταπεινῶς προσκυνῶν, τὴν πανί-
ερὸν αὐτῆς δεξιὰν πανευλαβῶς ἀσπάζομαι.

» Τὸ προσκυνητὸν γράμμα τῆς Υ. Π. ἐν Θεσσαλο-
νίκῃ ἤδη εὐρισκόμενος ἐδεξάμην, ἐν ᾧ εἶδον καὶ τὴν
ὕπὲρ τοῦ Σχολείου, διὰ τὰ συμβάντα ἐν αὐτῷ, σα-
λευρομένην Ὀλύμπην, ἠνεκλότως δοκιμάζει ἡ μεγάλη
καὶ φιλόκαλος αὐτῆς ψυχὴ, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν και-
ρὸν, καὶ τὴν καλοκαγαθίαν καὶ δεσποτικὴν εὐνοίαν
ἐμῆ, ἐτοίμην τε καὶ πρόθυμον τὴν προστασίαν,
μᾶλλον δὲ οὐχ! εἰς ἐμῆ, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ δίκαιον,
τὸ ὅποσον δέν ὑποφέρει νά ἐπηρεάζεται καὶ νά πά-
σῃ. Ἀπόκρισιν οὖν εἰς ἐκεῖνο, μὴ τυχῶν μέσον
ἑὸς τοῦ νῦν, δέν ἔγραψα, συλλογίζόμενος ἄλλως,
ὅτι τὰ δύο γράμματά μου ἢ προλαβὼν ἀπέστειλα
τῇ Ἰμπερίᾳ Πανιερότητι, ἦσαν ἰκανὰ εἰς δὴλωσιν
τῶν κατ' ἐμῆ· ἀλλ' ὁ θεοφιλέστατος καὶ λογιώτα-
τος Ἁγιος Λιτωῆς καὶ Ἀγράφου, ἀνὴρ, ὅς πάν-
τοτε φέρει εἰς τὸ στόμα τὸ ὄνομα (2), καθὼς

(†) Ἡ ἐπιστολὴ διαβύνηται πρὸς τὸν τότε ἅγιον Νικητηδέως
Κύριον Γαβριὴλ, ἀνδρα διαπρέψαντα μετὰ τῶν συγγενῶν
συνελκῶν τοῦ ἱεροδοξοῦ κληροῦ ἐπὶ παιδείᾳ, φιλοσοφίᾳ, κα-
ταύσει. Ἰστοῖς ἐκτιμήσας τὴν εἰσὶν τοῦ ἀνδρός, ἀνεβέβη τὴν
ὕπὲρ αὐτοῦ σινηγορίαν καὶ προστασίαν, καὶ ἀκολούθως αὐτῆ
ἀλλοῦν συνέστρεψεν, ἕνα προσκληθῆ ἢ εὐδοκίμος Εὐφρῆσις εἰς
Κωνσταντινούπολιν, ἐπὶ τῷ καταλαλεῖν τὴν ἐν τῇ τῷ γένουσι
ἰσχυρῇ ἔδραν τῶν ἐπιστημῶν.

(2) Νέκταρ δηλ. ὁσὶν Νεκτάριος ἐκαλεῖτο ὁ περὶ τοῦ ὁ

εις την καρδίαν τὸ ὑποκείμενον τῆς ἡμετέρας Πανιερότητος, τυχὼν ἐνταῦθα κατὰ πάροδον, ἐδώκε μοι κατ' ἔμφαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σημειώσω καὶ τοῦτο τὸ εὐτελεῖς, ἀλλὰ μὲν, κατὰ τὸ ἔμοι ὀφειλόμενον προσκυνῶν αὐτήν, ἀλλὰ δὲ καὶ παρακαλῶν νὰ ἐνεργήσῃ ὅσον δύναται (δύναται δὲ εὖ εἰδὼ εἴπερ τις ἄλλος), διὰ νὰ λάβω τὸ πρᾶγμα μου ἀπὸ τὸ ὄρος, τὸ ὅποιον χειροδίκαι τινος γενόμενος οἱ ἐκεῖ (3) σὺν οὐδενὶ λόγῳ κατακρατοῦσιν. Ἰσως ἀχρι τῆς προίσεως ἔγραψα, καθ' ἕν τὸ παρὸν σημειῶ, ἢ κατ' ἔμοι ὑπόθεσις ἐλαβε τέλος, καὶ τοῦ λοιποῦ αἰ παρ' ἔμοι ἀπολογία εἶναι περισσά. Πλὴν ἰδοὺ στέλλω εἰς χεῖρας τῆς Ἰ. Π. τὸ ἔσον τοῦ περιμαχίτου ἐκεῖνοῦ γράμματος τῶν μαθητῶν (4), περὶ οὗ ἐκινήθη ἡ τοιαύτη κατ' ἔμοι στάσις. Ἡ ἀκριβὴς καὶ μεγάλη σύνεσις αὐτῆς ἐκ τούτου θέλει καταλάβει καὶ θέλει κάμει καὶ ἄλλους νὰ καταλάβωσιν, ὅτι οἱ μαθηταὶ μου ὅταν κλινῶσιν ἀπ' ἐαυτῶν ἀπαραιτίως μὲ ἐπαινοῦσιν, ὅταν δὲ γράψωσιν ἀναφοράς, κινούμενοι καὶ καταδυναστευόμενοι παρ' ἄλλων, μὲ ψέγουσιν (5). Οἱ αὐτοὶ κατήγοροί μου ἐν τῇ ἀναφορᾷ, ἐν τούτῳ τῷ γράμματι φαίνονται ἐμοὶ λαμπροί τε καὶ περιττοὶ ἐπαινεῖται. Ταῦτα προσκυνῶν, τὰ δὲ ἔτη τῆς Ἰ. Π. εἴησαν παναίσια μετὰ μακροθυμίας, εἰς πολλῶν, καὶ ἐμοῦ ἐξαιρέτως προστασίαν καὶ κάγχημα.

Ἡ τῆς Θεοπροδότητου Πανιερότητος ὑποκλινέστατος δούλος

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ.

Ὁ ἐκ Θεσσαλονίκης ἰδ' Μαρτίου ἀψφθ. » (6)

Β. α Τῷ Παναγιωτάτῳ, Θειοτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ

λόγος ἀρχιερέως, ὅστις ἤδη διὰ Θεσσαλονίκης μετέβαινον εἰς τὴν βασιλεύσαν, ἀδελφὴ τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἐν τῇ βιογραφίᾳ αὐτοῦ διαληφθήσεται.

(3) Ἀδελφὸς τὸν πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Κυρ. Κυρίλλων, ὅστις προσήνεθη φωτιστικῶς καὶ εὐμενέστατα κατὰ τοῦ φιλοσόφου καὶ πολυμαθέστατου ἀνδρός. (Ἰδε τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ παρὰ τοῦ Κυρίου Γ. Αἰνιῶνος, σελ. 84—85.)

(4) Ὁ Εὐγένιος ἀναφέρει εἰς τὴν πρὸς τὸν μηναθῆντα Κ. Κυρίλλον ἀπολογητικὴν τοῦ ἐπιστολῆν, τὸ περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος γράμμα τῶν μαθητῶν του, καὶ τοὺς λόγους δι' οὓς κατέστη περιμάχητος (ἀυτῶν σελ. 88.)

(5) Ὁ προμνησθεὶς Π. Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ὑποδικαίωσι τὴν ἀσθενήσαν καὶ τὴν κατὰ τοῦ Εὐγενίου καταφορὰν, μετὰ τὴν ὑποχώρησιν τούτου κατηγόρησε τοὺς μαθητὰς ἵνα ὑπαγράφωσιν ἀναφορὰς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, κατηγορούσας καὶ συκοφαντούσας τὸν διδάσκαλον, ὡς προτιθέμενον τὴν διαίτησιν καὶ ἀσθένειαν τῶν μαθητῶν. (ἀυτῶν σελ. 88.)

(6) Ἐκ τῆς χρονολογίας τῶν δύο τούτων ὑπομνημάτων ἐξάγεται, ὅτι ὁ Εὐγένιος ἐγκατέλειπε τὴν σχολὴν κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1730, καὶ ἐκ τῆς βεβαιώσεως αὐτοῦ, (τῆς ἐν τῷ προλόγῳ τῆς λογικῆς τού) γνωρίζοντες, ὅτι ἐδίδασκε πενταετίαν ὅλην καὶ πρὸς, ἐξάγομεν θετικῶς ὅτι ἡ Ἄθωνιάς σχολὴ ἤρπασε κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1733 ἔτους. Ἐκ τούτου πρώτου εἰς ἐτοὺς τῆς συστάσεως τῆς σχολῆς, παρετηροῦμεν ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ φοιτητοῦ αὐτοῦ, Σερφίου τοῦ Μακαρίου, ἀπειθυομένης πρὸς τὸν προμνησθέντα Νεκτάριον, ὅτι συνέβρισαν

πρῶτον οἰκουμηνικῷ Πατριάρχῳ, ἡμετέρῳ δὲ σιδησιωτάτῳ πατρὶ καὶ φιλοσόφῳ κληδεμόνι, Κυρίῳ Κυρίῳ Κυρίῳ, τὴν δουλικὴν καὶ ἐδαφιαίαν μετὰ θαυμάσιον προσκυνῶντιν.

«Τολμηρὸν πάντως καὶ ἀθηλαῖας ἀνάμεστον παρυσιάζεσθαι τῇ ἡμετέρῃ Παναγιότητι τὴν εὐτελειαν ἀλλὰ γὰρ πείθει καὶ ἄκουτος θαρσύνεται, καὶ τι τολμησάν τῆς ἡμετέρας εὐτεχνίας νεανικώτερον, τοῦτο μὲν ἡ χριστομίμητος αὐτῆς πραότης καὶ ἡ πρὸς ἡμᾶς πατρικὴ στοργή, τούτου δὲ, φλόξ τις καὶ αὐτὰ ἡμῶν τὰ σπλάγγνα καταδόσκουσα, καὶ τοὺς μυελοὺς τῶν ὀστέων ἐξερπνίσει ἐπαπειλοῦσα, ὅσα ἡμῖν μετὰ τοσοῦτων καὶ τηλικούτων πόνων τε καὶ ἰδρώτων ἐπιφοδοῦται ἀνατρέψουσα, καὶ ἐλευθέρως ἐρείπει. μηδενὸς ἄλλου ἀναδμήσασθαι ἐξουτοῦ, ἐπαφίεσα, ἢ τοῦ καθηγεμόνος ἡμῶν καὶ φιλοσόφου πατρὸς ἐντεῦθεν μελετωμένη ὅσον οὐκ ἀποδημῶν, τὸ καὶ μέχρι αὐτοῦ ἀκοήσματος ἀπασι ἡμῖν ἀφόρητον. Τί γὰρ τοῦτο δεινότερον, ὅτε, ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι καὶ ὡς ὄπωρον φλάκιον ἐν συκκηλάτῳ τὸ γραφικὸν ἐκεῖνο καταλειφθήσεται μέλλοντι; Πῶς γοῦν μὴ τὰ καιρία πεισόμεθα, τοιοῦτου ἀπορφανισθέντες πατρὸς καὶ καθηγεμόνος, ἀρετῆ τε βίᾳ καὶ λόγων τελειότητι. εἴπερ τις ἄλλος, ἐκτρέφοντες καὶ ὅσον οὐκω τελείους ἀνδρας ἀναδειξάντος; Εἰς κενὸν ἄρα ὃ Παναγιώτατε δέσποτα! ὁ τοσοῦτος καὶ τοιοῦτος ὑπὲρ τοῦ Σχολαίου, ὃν ἀνέλαβεν, ἐκ τοσοῦτου, ζήλος καὶ ἐπιμέλεια ἢ Ἰ. Παναγιότης; ὁ τοσοῦτος ὃν κατέβαλε πόνος, ἢ τοσαύτη δαπάνη, ἢ ἐλπίς τῆς τῶν καρπῶν αὐτοῦ ἀπολαύσεως; Φροῦδι τοῦ πᾶντων οἱ τοσοῦτοι παρ' ἡμῶν γυθόντες ἰδρώτες, ἀέρος δραξαμένον ψιλοῦ, ἀντὶ τοῦ σπουδαζομένου θηρήματος! Καὶ δὴ τοιαύτη καταπλαγῆντες ὁδὴν καὶ τοσαύτη ἄθυμια κατενεχθέντες, καὶ ὄϊον ἀπογνῶσις καταστρεθέντες παντελεῖ, τοῦ ἂν προσφύγομεν τὸ ἡμέτερον ἔλκος ἀποκαλύψαντες, εἰμὴ τοῖς παιωνίοις φαρμάκοις τῆς ἡμετέρας πατρικῆς Παναγιότητος; Ποῦ ἂν προσομισηθῶμεν δεινῶς χειμαζόμενοι εἰμὴ τῷ ἀκυμάντῳ λιμένι τῆς πατρικῆς αὐτῆς φιλοσοφίας;

πληθὺς φοιτητῶν. Ἰδοὺ δὲ ἡ περὶ τούτου τοῦ ἀντικειμένου περιουσία τῆς ἐπιστολῆς, ἣτις καταχωρήσεται εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ φηθέντος Σερφίου. . . . « Πολλὰ γὰρ ἐνταῦθα κατηγόρηται τὴν ἐπίδοσιν Μεταφυσικῆς ἀκροώμενος τοῦ θεματοῦσι τῶν ἐπιστολῶν μου καθηγούμενος Κ. Εὐγενίου. Τὰ τῆς σχολῆς αἰεὶ ἐπὶ τὰ πρόσω χωρᾷ, πανταχοῦ ἢ θεν ἀυτέροντων τῶν μαθητῶν. Εἰσὶ δὲ ἐπέκεινα τοῦ τριῶν βιβλίων καὶ πεντάκις (150) ἀριθμοῦ. Ὁ τῶν φιλοσόφων Ἰλασος πλὴν αὐτῶν ἀνδράσι, μέγα ἐπὶ σαφῆ ἐπιδοῦσιν, ὡσεὶ εἰκοσίοτερον αὐτοῖς, οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ Καλλιμάχου στρατιώται. . . . » Παρατηρήσειν δὲ ὅτι μετὰ τῶν 38 μαθητῶν, οἵτινες ὑπῆρχον τὴν ἰσχυρίαν ταύτην ὑπὲρ τοῦ Εὐγενίου ὡς φοιτητῆ τῆς φιλοσοφίας, οὐδεὶς Ἰωννίνης φαίνεται οὔτε κληρικὸς, οὔτε λαϊκός. Πόθεν δὲ τούτου ἴσως διότι ἐν Ἰωννίνῳ ἤρωςτο ἐλλειπῶς μὲν, ἀλλὰ ἀναπτυκτικώτερον τῆς ὑψηλοτέρης παιδείας τὰ νάματα, ἢ διότι οἱ τότε σχολαρχοῦντες ἐκείσε ἐκ τῆς πρὸ τῶν Εὐγενίου ἀντιζηλίας καὶ φθόνου, ἀπέτρεπον τοὺς μαθητῶντας, διασπείροντες κατ' αὐτοῦ καὶ ἐκτοξεύοντες, ὅσα τὸ πλεόν τῆς ἔχθρας ἐμπόει εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων.

γίας; — Ἐπιδοκτοῦμεθα τοῖνον τῶν παναγίων αὐτῆς κρασπέδων, καὶ γονοῦμενοι, τὰς παναγίας χεῖρας καὶ πόδας κατασπαζόμεθα, τοῦ παναγίου αὐτῆς τραχήλου ἐκκαρτώμεθα δεόμενοι καὶ ἐκλιπαροῦντες, ὅπως κατ' ὅν εἶδε τρόπον ἢ μεγαλειόβαλος καὶ θεοδώρητος φρόνησις, πείσασα στηριξή μείναι ἐν ᾧ ἐκλήθη παρὰ Θεοῦ ὁ καθηγεμόν καὶ πατὴρ, διαπαντὸς ἀσάλευτος, ὁ ἡμέτερος, χρησαμένη πρὸς αὐτὸν εἴτε ταῖς παναγίαις αὐταῖς εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις, εἴτε καὶ ἄραις, δεήσαι, αὐταῖς, αἷς οὐδεὶς ἂν μὴ πεισθῆναι τολμήσειε. — Ναι, παναγιώτατε δέσποτα! κἀμφητι πρὸς τὴν μετὰ δακρύων ἡμῶν ἱκεσίαν, καὶ μὴ παρίδης ἐγκυλινομένουσ ἡμᾶς πρὸ τῶν παναγίων αὐτῆς ποδῶν, καὶ αἰτοῦντας δ' χαρίσασθαι ἐχει ἀναντιρρήτως, χρησαμένη μόνω τὸ βούλευσθαι. Πεισθῆται γὰρ, πεπεισόμεθα, ὁ καθηγεμόν τῇ Ἰμ. Παναγιότητι, τότε νῦν ἔχον, πρῶτον πρὸς πρόσωπον διαλεγόμενη, πολλῶ μᾶλλον ἢ, ὅτι ἀπόντα ἰωαννίηθεν (7) μετακαλέσαντο εἰς τὴν βασιλεύσαν. Καὶ ταῦτα μὲν εἰς παράκλησιν καὶ ἱκεσίαν, Παναγιώτατε δέσποτα! αἰ δὲ θεοπαθεῖς εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι τῆς Ἰμ. Παναγιότητος εἴησαν μετ' ἡμῶν διὰ βίου (*).

» ἀψφθ. Ἰανουαρίου 8.

- Χρυσόκηνος Ἱερομόναχος ἐξ Ἀγίας Μαύρας.
- Ἱερεμίας » Κρής.
- Ανανίας » Ἄνδριος.
- Γαβριὴλ Ἱεροδιάκονος Ἰθακήσιος.
- Διονύσιος » Σάμιος.
- Μακάριος » ὁ ἐκ Καστελορρίζου.
- Κυριακὸς Μοναχὸς Σέρβος.
- Παΐσιος » ἐκ Μουντανίας.
- Θεόδουλος »
- Χριστόδουλος ὁ ἐξ Ἄρτης.
- Κωνσταντῖνος Βραχωρίτης.
- Ἰωάννης ὁ Ζακύνθιος.
- Βασίλειος ὁ ἐκ Ραψάνης.
- Βενέδικτος Ἱερομόναχος Πελοποννήσιος.
- Ἰγνάτιος Ἱεροδιάκονος Ἰπιδιούριος.
- Κωνσταντῖνος » ἐκ Δεμινίκου.
- Ταράσιος » ὁ ἐξ Ἀγ. Μαύρας.
- Κωνσταντῖος Πελοποννήσιος.
- Γεώργιος ὁ ἐξ Ἀγράφων.
- Παλαιολόγος ὁ ἐκ τῆς Ἀγ. Σιών.
- Σέργιος ὁ ἐξ Ἀγράφων.

(7) Διὰ τὸ συνδέξασ τὴν ἀναφορὰν ἐπιθήσειν, ὅτι ἐξ Ἰωννίνων προεκλήθη ὁ Εὐγένιος εἰς Κωνσταντινουπόλιν, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς Κοζάνης, ὡς ὁ Κομάρας, Γ. Αἰνιῶν καὶ ἄλλοι ἀναφέρουσι. Τοῦτο γενεῖ δισταγμῶν περὶ τῆς εἰς Κοζάνην ἀποκαταστάσεως τοῦ φιλοσόφου. — Ἐὰν δὲ ἐξ ἀγνοίας τῶν συνταξάντων καὶ ὑπογραψάντων τὴν ἀναφορὰν, ἐγένετο τοιαύτη παραδρομὴ, τότε δικτασθῆναι κατ' ὅλην τὴν παρὰ τοῦ Κ. Αἰνιῶνος (σελ. 88) ἀναφερόμενον, ὅτι τὴν ἀναφορὰν ταύτην ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Εὐγενίου συνέταξαν οἱ τῆς φιλοσοφίας μαθηταὶ. (*) ΣΗΜ. ΠΑΝ. Τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς τὸ πᾶσι μὲν ἐφαλλόμενον κατὰ ὅλην δημοσιεύομεν ὅμως αὐτὴν ὅπως ἐπέδλη ἡμῶν συνέντευξιν.

- Ἰλλίας Ἰπιδιούριος.
- Γεώργιος ὁ Ζαγοραῖος.
- Γεώργιος Κρής.
- Παΐσιος Ἱεροδιάκονος ὁ ἀναψ. τοῦ Ἀγ. Μιτυλ.
- Διονύσιος Ἱεροδιάκονος Ἄνδριος.
- Νικόδημος »
- Μιχαὴλ ἀπὸ Μολδαβοτίας.
- Ὁ ἐκ τῆς τῶν Σηραμ. Εὐσταθίος.
- Θωμάς ὁ ἐκ Καστορίας.
- Βυγένιος Πελοποννήσιος.
- Κωνσταντῖνος ὁ ἐκ Μοσχασπόλεως.
- Ἰάκωβος Ἱεροδιάκονος Ἀγιάωτης.
- Βασίλειος μοναχὸς ὁ Ἰθακήσιος.

ROBERTO EMMET.

(Συνέχ.) 166 φύλλοι. 238 — 240. — 000 —

Ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς δίκης ὁ διευθυντῆς τῆς φυλακῆς περιπολῶν, εἰσῆλθεν ἀποτόμως εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Εὐμετ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ὄλις σύννον καὶ ἤθος ἔχοντα πᾶντὴ ξένον, ἐζήτησε συγγνώμην διὰ τὴν ὀχληρὰν ἐμφάνισιν του. Ἐπὶ τῆς μικρᾶς τραπέζης ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔγευστο, ὑπῆρχε βόστρυχος ἡμίπλεκτος εἰς μικρὰν καρφίδα προσητημένον. ἀβλέπετα, εἶπεν ὁ Ροβέρτος, πόσον ἀθῶος καταναλίσκε τὸν καιρὸν μου! τὰ μάλλια ταῦτα ἀνῆκουσιν εἰς ὑποκείμενον φιλτάτον, καὶ καταγίνονται νὰ τὰ πλέξω ὅπως τὰ φέρω ἐπάνω μου τὴν ἡμέραν τῆς ἀποκεφαλίσσεώς μου » (1). Τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, εὗρον ἐπὶ τῆς τραπέζης ἰδιόχειρον αὐτοῦ σχέδιον θαυμασίου ἐργασίης, ὅπερ ἀπεικόνιζεν ἀκριβέστατα τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μορφήν ἢ κεφαλὴ ἦτο κεχωρισμένη τοῦ σώματος, ἐξηπλωμένου ἐκεῖ πλησίον, παρὰ τὴν λαιμητόμον, τὸν πέλκον καὶ τὰ λοιπὰ ἐργαλεῖα τὰ χρησιμεύοντα εἰς κάρατομῶν τῶν ἐπὶ ἐσχάτῃ προδόσῃ κατηγορουμένων. Διηγούνται ὅτι ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς δίκης, ἢ νέε Κύρρον κατώρθωσε νὰ ἐπαινῆ τὸ τελευταῖον ἐκεῖνον τὸν διότην ἡγάπα. Ὁ Ροβέρτος ἵστατο ὄρθιος, τὴν κεφαλὴν ἔχων ἐστηριγμένην εἰς τὸ πρᾶ-θρον τῆς φυλακῆς, καὶ εἰς ὀλιβεροῦς διαλογισμοῦς βεβουλισμένος, ὅτε στραφεὶς εἶδε τὴν νέαν ἀκίνητον ἐπὶ τοῦ καταφλοιού (2). Οὐδόλωε δὲ ἐξεπλάγη ἰδὼν αὐτήν ἄλλα προχωρήσας τὴν ἐνηγκαλισθῆ

(1) Τὰ ἐνδύματα τὰ ὅποια ὁ Ροβέρτος ἐφόρει τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του παρελάθειε τῶν φίλων του. Ἄλλ' ἐπειθὴ ἀποθήσκων δὲν ἐφόρεισεν, ὡς φαίνεται, περὶ αὐτῶν, ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα, ἐπεδείχθη εἰς τινα δημοπρασίαν πρὸς τοὺς περιεργούς τοῦ ἰμάτιου, ἐν ᾧ ἐφαίνετο ἔτι ὁ βόστρυχος τῆς μακρᾶς κόμης τῆς νέας Κύρρον.

(2) Ταῦτα διηγήθη ὁ δεσμοφύλαξ, ὅστις εἶχεν ἐμκόλλησιν τὴν συνέντευξιν.

περιπαθῶς, χωρὶς κἄν λέξιν ἀ προφέρῃ. Μόνος ὁ ἄγος τῆς φωνῆς του ἐπιδίδε τὴν τεραχὴν του, ὅτε τὴν παρελάει νὰ μὴ τὸν λησμονήσῃ, νὰ τὸν ἐνθυμῆται ὅσκις βλέπῃ τοὺς τόπους ὅσοι ἐγένοντο μάρτυρες τῆς παρελθούσης αὐτῶν εὐτυχίας, ὅπου διήλθον αἱ ἡμέραι τῆς νεότητός των' πρὸ πάντων δὲ τὴν καθικεύτασε νὰ μὴ συγχωρήσῃ πρὸς τὸ ἐνώπιον αὐτῆς νὰ λέγωσι τὸ ὄνομα του μετὰ περιφρονησεως. Ἐδείχθη δὲ μάλλον γλυκὺς ἢ περιπαθὴς' μὴ θέλων δὲ νὰ παρατείνῃ τὴν ὁδὸν του τελευταίου ἀποχαιρετισμοῦ, ὠδήγησε μέχρι τῆς θύρας τὴν ταλαίπωρον νέαν σιωπηλὴν καὶ τρέλουσαν' καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἐχωρίσθησαν, ἡ κόρη ἔρριψε πρὸς αὐτὸν βλέμμα ἐρημνεῶν τὴν ἀγάπην τῆς ἥ θύρα ἐκλείσθη, καὶ ἐχωρίσθησαν διὰ παντός.

Ἄρθρον τῆς ἐφημερίδος *Ol Times* (δεκέμβριος 1841), ἐπιγραφόμενον *Robert Emmet and the gaoler of Kilmcinham*, ἀναφέρει ὅτι ἀπόπειρα χάριν δραπέτευσεως τοῦ Ροβέρτου Ἔμμετ (*that ill fated but deeply interesting young man*), ἐγένετο ἐν τῷ διαστήματι τῷ μεταξὺ τῆς φυλακίσσεως καὶ τῆς δίκης αὐτοῦ. Τοῦτο μὲθ' ὅσων ἀπέβλεπε εὐτυχίας. Ἐπρόκειτο δὲ νὰ τὸν φυγαδεύσωσιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν' χιλίαι λίραι ἐμελλον νὰ δοθῶσιν εἰς τὸν δεσμοφύλακα διὰ τοῦ δόκτωρος Γρέβορ, ὃν ὁ Μάδδεν ἀποκαλεῖ ἱεροδίκην τῆς φυλακῆς, ὑποσχόμενον νὰ βοηθήσῃ διὰ παντός τὸν δραπετεύον. Ἄμα δὸθέντων τῶν χρημάτων, ὁ δόκτωρ κατήγγειλε τὰ πάντα εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἀρθρου τούτου ἐδημοσιώθη ἀνώνυμος ἐπιστολὴ ἐν ἣ ἀνταποκριντὴς τις τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος σεμνονόμος, ὑμολογεῖ ὅτι συνέτριψε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν δραπέτευσιν τοῦ Ροβέρτου.

Τέλος ἐφύλασεν ἡ μεγάλη ἡμέρα, ἣν ἐπερίμενε τὸ καιρὸν μετὰ τσαυτῆς ἀγωνίας. Ὁ Ροβέρτος παρεστάθη τῇ 15 Σεπτεμβρίου, ἐνώπιον εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, πρῶτος ἐχούσης τὸν λόρδον Νόρδουρυ, δικαστὰς τὸν βαρώνον Γεώργιον καὶ τὸν βαρώνον Δάλνυ, καὶ εἰσαγγελεῖς τοὺς ΚΚ. Standish O' Grady καὶ Πλούγκετ' δικηγόρους δὲ τοῦ κατηγορουμένου εἶχον ὀνομάσει τοὺς ΚΚ. Βυρόβς καὶ Μάκ Νέλυ. Ἴνα ἐνοήσωμεν τὴν τῶν κομμάτων θέσιν, πρέπει νὰ μάθωμεν ὅτι ὁ λόρδος Νόρδουρυ ἦτο ἐκ τῶν δικαιοτέρων κατηγορηθέντων, διὰ τὴν σκληρότητα τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ τὸ 1708' τὸν εἶχον ἐπονομάσει *the hanging judge* (δῆμιον), γινώσκοντες ὅτι οὐδεὶς κατηγορούμενος ἐξήρχετο ζῶν ἐκ τῶν χειρῶν του. Ἰπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Κ. Τολερ, εἶχε καταδικάσει τὰ τέκνα τοῦ λόρδου Φίτζ Γεράλδου, ζήτησας ὥστε καὶ τὰ κτήματα αὐτῶν νὰ ἀμειψῶσιν, ὡς ἐὰν ὁ πατὴρ των, ὁ ἐν τῇ φυλακῇ τελευταίος, εἶχεν ὑποστῆ κεφαλικὴν ποινὴν. Ὁ Κ. Πλούγκετ, μετὰ ταῦτα λόρδος Πλούγκετ, ὑπῆρξε μέγας ρήτωρ τῆς πατριωτικῆς ἀνεκλιπέσεως ἐν τῷ ἀρχαίῳ Παρλαμέντῳ τῆς Ἰρλανδίας. Διὰ τῆς ἐντόνου καὶ πεστικῆς εὐλογίας του κατεγόντασιν ἰδελόντων τοὺς ἀποκτάς του. Πρῶτος ὑπῆρξε φίλος τοῦ Θωμᾶ Ἀδάμ Ἔμμετ, ἃν καὶ δὲν συμμε-

τέιχεν ὄλων τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ. Κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς περι ἐνώσεως πρῶτος οὐδόλωσ ἐφοβήθη νὰ διακηρῶσῃ ἀπὸ τοῦ βήματος, ὅτι ἡ ἀντίστασις κατέστη χρέος, καὶ ὅτι ἡ ἐπανάστασις δὲν ἦτο πλέον διὰ τὴν Ἰρλανδίαν ζήτημα δικαιοῦματος, ἀλλὰ φρονήσεως. « Τὸ κατ' ἐμὲ, ἀνέκραξε, θέλω ἀντισταθῆ μέχρι τῆς ἐσχάτης βραίδος τοῦ αἵματός μου, καὶ ὅταν ἀσθανθῶ πλησιάζουσιν τὴν ὥραν τῆς δικαιοσύνης μου, θέλω ὁδηγήσει, ὡς ὁ πατὴρ τοῦ Ἀννίσα, τὰ τέκνα μου εἰς τὰς βαθυλάδας τοῦ θνασιστηρίου, καὶ θέλω προσκαλέσει αὐτὰ νὰ ὁμώσωσιν αἰώνιον πόλεμον κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος των. Σὲς ἀπαγορεύω τὴν κατὰ τοῦ συντάγματος ἐπιβουλὴν, καὶ, ὅν πράξετε τοῦτο, διακηρῶτω ὅτι οὐδεὶς ἐν Ἰρλανδίᾳ εἶναι ὑπόχρεως νὰ σᾶς ὑπακούσῃ. » Τρία ἔτη ἤρκεσαν ὅπως κατατραύνωσι τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Πλούγκετ, διορισθέντος μετὰ τὸ σύντομον τοῦτο χρονικὸν διάστημα εἰσαγγελέως. Λησμονήσας τὰς εὐλόγους αὐτοῦ ὕψεις, ἡ μάλλον ἐπιθυμῶν νὰ τὰς λησμονήσῃσι, κατέτριψε τὸν ἀτυχῆ νέον, ὅστις εἶχεν ἐκλάβει ὡς σπουδαίους τοὺς λόγους ἐκείνους, μετὰ σκληρότητος καὶ ὀργῆς, αἰτινας ἐκίνησαν τὴν ἀγανάκτησιν τῶν παρυσικομένων (1). Ὁ Μάδδεν παραθέτει εἰρωνικῶς, ἵνα ἀποδείξῃ τὴν ἀντιθέσιν, τὰ μέρη τοῦ λόγου εἰς ἃ ὁ κύριος Πλούγκετ στίγματιζέει τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1803, πρὸς τὰ τεμάχια ἐκείνων δι' ὃν αὐτὸς εἶχον ὠθήσει τοὺς ἀποστάτας. Αἱ παλιμβουλαι αὗται δὲν γίνονται εἰς μόνον τὴν Ἰρλανδίαν' εὐρίσκει τις πολλὰ παραδείγματα καὶ εἰς ἄλλους καιροὺς καὶ τόπους.

Ὅτε ὁ Ροβέρτος ἐξῆλθε τῆς φυλακῆς ἵνα μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον, ἀντήλλαξε λόγους τινὰς διὰ τῶν κυκλίδων μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του Saint-John Mason, φυλακισμένου ὄντος καὶ τούτου. Εἰς ἀπάν-

(1) Μετὰ τινὰ ἔτη ὁ λόρδος Πλούγκετ ἐκίνησε δίκην κατὰ τῶν συγγραφέων βιβλίου τινὸς ἐπιγραφόμενου *Sketches of history, politics, and manners in Ireland*, ἐν ἣ ἐπεκλήθητο μετὰ περὶ τὸν διὰ τὴν διαγωγὴν του κατὰ τὴν δίκην τοῦ Ροβέρτου Ἔμμετ. Ὁ συγγραφεὺς ἀπερρέξετο ὡς τὰς λέγει « Ὁ εἰσαγγελεὶς ὑπῆρξε ἀνεκλήθην ἐκ τῆς φυλακῆς τῶν κληρονομικῶν κανῶν, σπανίως ἐγκωταλείποντες τὴν θύραν τῶν λόγων ἀγνωμοσύνης καὶ φιλανθρωπίας. Τούτου παραδειγμα ἔχομεν τὴν δίκην τοῦ λόρδου Έουσε, ἐν ἣ ὁ περιφημὸς Σπρριγιδουράς Bacon κατεδίωξε τὸν ἐνεργῆτον καὶ φίλον του. Ὁ Κ. Πλούγκετ, εἰσαγγελεὺς τῆς Ἰρλανδίας, εἶναι μέγας ρήτωρ δικαστικῆτος καὶ βουλευτικῆτος' ἀλλ' ἡ διαγωγὴ του κατὰ τὴν δίκην τοῦ Ροβέρτου Ἔμμετ ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, λαβοῦσα χώραν πρὸς ἐπὶ τὰς περιπέτοι, ἀποδοκίμασθη παρὰ πάντων. Διὰ τσαυτῆς βίας καὶ χιλῆς καταδίωξε τὸν ἀτυχῆ ἐκείνον νέον, ὡστε ἐξέπληξε καὶ ἰσκανθάλισε τοὺς γνωρίζοντες ὅσα ἐπεσπείσασιν εἰς τὸν πατέρα καὶ τὴν αἰλουγένειαν τοῦ νέου. Οὐδέποτε ἔγινετο γινώσκον τὸ αἶσιον τῆς διαγωγῆς ταύτης, ἥτις ἐσπέρησαν αὐτῶν τῆς συμπεθέσεως τῶν τιμῶν ἀποδότητων. »

Μετὰ τινὸς δὲ ἀμνηστίας δικαιολογεῖται ὁ λόρδος Πλούγκετ, καὶ δὲν ἐπιδοκίμασθη μετὰ τὸν πατέρα τοῦ Ροβέρτου Ἔμμετ, καὶ μάλλον ὅτι οὐδὲ τὸν ἐγνωρίζον' εἶναι ἴσως ἀλλοθῆς' ὅτι ὑπῆρξε φίλος ἐκ παιδικῆς ηλικίας τοῦ Θωμᾶ Ἀδάμ Ἔμμετ.

τησιν δὲ τινῶν παρατηρήσεων τοῦ Κ. Mason, τὸν ἤκουσαν προφέροντα τοὺς τελευταίους τούτους λόγους « *in utrumque parati us.* » Ἀπὸ κεραλῆς μέγχι ποδῶν ἦτο μελανά ἐνδεδυμένος, ἔφερε λαίμοδόντη ἐκ μαύρου μεταξωτοῦ καὶ ὑποδήματα γυρισμένα πρὸς τὰ ἔξω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

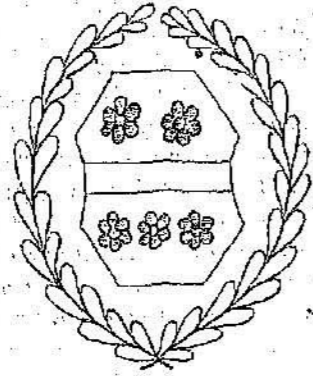
Τὴν δεκάτην ὥραν τῆς πρωίας ἤρχισεν ἡ δίκη. Τὸ πλῆθος ἦτο ἀπειρὸν, καὶ σπίνος στρατιωτικῶν διαταχθέντων ἐπὶ τούτῳ συνέβρισαν εἰς τὸ δικαστήριον' μόνον στολὰς στρατιωτικῆς ἔδλεπέ τις, τὸ δὲ ἀλλοθῆς δημόσιον ἀπαθούμενον πανταχῶθεν, συνεπιέζετο πρὸ τῶν θυρῶν. Ὁ Ροβέρτος ἔμμετ καθίσε ἐν τῇ θρανίῳ τῶν κατηγορουμένων καὶ ὡς τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ Κ. Βυρροουε, ὃν εἶχεν ὀνομάσει δικηγόρον του, εἶπεν' ἀγαπητέ μοι φίλε, δὲν ὄλεις μὲ ὑπερασπισθῆ' γνωρίζω καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ θάρρος σου, ἀλλὰ σήμερον οὐδὲν τούτων θέλει χραισμεύει ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἡ συνεδρίασις ἤρχετο διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ κατηγορητηρίου, κατὰ τοῦ Κ. Ροβέρτου Ἔμμετ, εὐπηκόου τοῦ κυρίου μας καὶ νομίμου βασιλέως, ὅστις μὴ ἔχων φόβον Θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ δαιμονίου παρακινηθεὶς, συνώμωσεν ἐπιβούλως κατὰ τοῦ νομίμου αὐτοῦ βασιλέως, εἰς ὃν χρεωτατῆ, ὡς καὶ πᾶς πιστὸς ὑπῆκοος, ἀγάπην καὶ ὑποταγὴν, διετάραξε τὴν ἰσχυρίαν τοῦ βασιλείου καὶ ἠθέλησε νὰ ἀφαιρέσῃ, ἀπὸ τὸν κύριόν μας καὶ νόμιμον βασιλέα, τὴν κυβέρνησεως τοῦ τόπου τούτου κτλ. » Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κατηγορητηρίου ἠρώτησαν τὸν κατηγορούμενον ἐὰν θέλῃ νὰ δικασθῆ ἄς ἐνοχος ἢ ὡς μὴ ἐνοχος. Ὁ Ροβέρτος ἀπεκρίθη ἐντόνως' ἄ ἔχι ὡς ἐνοχος. Ὁ εἰσαγγελεὺς Standish O' Grady, ἔλαθε τότε τὸν λόγον. Ἡ βουιλία αὐτοῦ ὑπῆρξε διεξοδικὴ, ἐλλειπῆς ζωηρότης καὶ σχηματῶν ἀλλὰ σθερα καὶ εὐχαρησ, δεικνύουσα θῆδρα τιμῶν καὶ συνέδνησιν ἔχοντα. Ὁ λόγος αὐτοῦ ἐμπνεῖ σέβας, ἃν καὶ τὸ ἀντικείμενον ἀνγκάζει τὸν ρήτορα νὰ μεταχειρίζεται πολλάκις φράσειν τραχειῶν. Μετὰ ἐκτεταμένον καὶ ἐμφαντικὸν ἔπαινον τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν ἐκ τῆς δικαιοσύνης τῆς ἐν Ἰρλανδίᾳ ἀγαθῶν, διηγεῖται συντόμως τὴν ἐπανάστασιν, ἀξίαν περιφρονησεως διὰ τὴν μηδαιμόνητα, εἰ καὶ ἀπάνθρωπον διὰ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς, ἐξυφανθεῖσαν διὰ συμφωρίας βδελυρῆς ἄμα δὲ καὶ γελοίας. Σμικρῶναι ἕσον ἐνεσσι τὸ ἐπιχείρημα, καὶ τέλος λέγει ὅτι, ἡ εὐχαριστικῆτος τοῦ νὰ ἐνδύθῃ τὴν στολάν του ἀποστάτου στρατιώτου ἐκίνησε βεβαίως τὸν βραχίονα ἀνδρὸς τοσοῦτου νέου. Καὶ ὅμως ἡ συνωμοσία ἐχρησιμευσεν ὅπως καλλίτερον ἀποδείξῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Ἰρλανδικῦ λαοῦ πρὸς τὸν νόμιμον αὐτοῦ βασιλέα. « Δὲν φέρωμεν σήμερον εἰς τὸ δικαστικὸν βῆμα ἀνδρα παρασυρθέντα ἢ πλανηθέντα ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ κύριον ὃν πᾶς τις δύναται νὰ θεωρήσῃ ὡς τὸν πρωταρχόν, τὴν ζώην καὶ τὴν ψυχὴν τῆς ἀποστάσεως. Ἡ μετὰ τῆς Γαλλίας συν-

ενοήσις αὐτοῦ καὶ ἡ πρόθεσις του ὅπως εἶναι ἐξ-νοχος εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρίδος του, εἶναι ἀδιαφιλονέκτητος. » Ἐντυθῆ ἐξεικονίσας Ζοφερῶς τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν, « τὴν μάστιγα ταύτην τοῦ κόσμου καὶ τῶν περλιτισμένων κρινωνίων, » ἀέγνωσε τὸ σχέδιον τῆς ἀτελοῆς ἐπιστολῆς, τῆς ἐν-βεβέλους παρὰ τῷ Ροβέρτῳ τὴν ἡμέραν τῆς συλλήψεώς του, καὶ ἐτελείωσε λέγων' « Τίς ὁ συνομνύων ἐν Ἰρλανδίᾳ κατὰ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ἄγνοεῖ ὅτι ἐκδέχεται εἰς κίνδυνον τὴν ζώην αὐτοῦ; Καὶ ἀλλοθῆς, βλέποντες τὴν ταχύτητα μεθ' ἣς τινες γίνονται συνωμόται, ἀποροῦμεν πῶς ἐτι τὸ σωτήριο τοῦτο μάθημα δὲν ἐνεπιπύθη εἰς τὴν κεφαλήν των. Ἐπαθῶμεν ὥστε πᾶς μετέχων τούτων προδρατικῶν σχεδίων, νὰ ἠρώτα σπουδαίως ἑαυτὸν, ἐὰν εἶναι ἀποφασισμένος νὰ στερεθῇ τὴν ζώην, τὴν περιουσίαν του, καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπόληψιν τῶν ἄλλων. Ἐὰν δὲ οἱ παρασταθέντες ἐνώπιον δικαστηρίων ὑπῆρξαν μέχρι σήμερον ἀνθρώποι ἀφανεῖς, μεμονωμένοι καὶ ἀκατονόμαστοι οἰκτεῖρω εὐκρινῶς τὸν ὑπόδικον. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι ἡ ἐντολὴ ἡμῶν, δὲν θέλει τελειώσῃ, πρὶν ἢ προσφέρῃ παραδείγματα τινὰ τῆς δικαιοσύνης αὐτῆς, ἐκλελεγμένα μετὰ τῶν ἐπισημοτέρων τάξεων τῆς κοινωνίας; Ἐἶναι δὲ μάλλον ἀναγκαῖον νὰ τιμωρῶνται οἱ ἀρχηγαὶ τῆς συνωμοσίας, ἢ τὰ ὄργανα αὐτῶν' εἵναι ὅμως ἐπίσης καὶ ἀπρόλυτος ἀναγκαῖον νὰ τιμωρῶνται καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι. Διότι ἐὰν βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἤβηλον ὑπάρχει ἀποστασία ἀνευ συνωμοτήτων, ἐνίοτε βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἔβηλον ὑπάρχει συνωμοσία, ἐὰν δὲν ἐβεβληκετο ὄργανα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς φιλοδηξίας αὐτῶν. Διὰ τοῦτο παραδείγματα ἀστηρῆς δικαιοσύνης εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὰς μικρὰς, ὡς καὶ εἰς τὰς ὑψηλὰς τάξεις τῆς κοινωνίας. Ἀναγνωρίζω ἡμῶς ὅτι οἱ ἐνοχοὶ οὗτοι ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τῆς λαίμηπόμου μὲ φρονήματα ἕλως ἀντίθετα' ὁ ἐνοχοποιήσας τὴν ζώην τῶν ἄλλων εἶναι διττῶς ἐνοχος, καὶ χρεωτατῆ νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης ἀνταμοιβῆς. » Ὁ εἰσαγγελεὺς καταλείπει τὸν λόγον συνιστῶν εἰς τοὺς ἐνόμους' νὰ μὴ παρασυρῶσιν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθήκόντων αὐτῶν ἀπὸ ἄδικον οἴκτου, νὰ λησμονήσωσι πᾶν ὅ,τι συγδὸν ἔχομεν περὶ τοῦ φυλακισμένου πρὸ τῆς δίκης αὐτοῦ, καὶ νὰ μὴ λάβωσι παρὰς ὑπ' ὅψιν τὴν προλαβοῦσαν διαγωγὴν καὶ φήμην αὐτοῦ. Πᾶς τις ἐνοσεῖ ἐνταῦθα πῶτος ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως ταύτης, ἥτις συνήθως γίνεται ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου' ἡ φήμη καὶ ἡ διαγωγὴ τοῦ Ροβέρτου Ἔμμετ συνηγοροῦν ἰδιαζόντως ὑπὲρ αὐτοῦ.

(Ἐπτετα συνέχεια.)

ΟΙΚΟΣΗΜΑ.

Ἐκ τῶν παρατιθεμένων οἰκοσήμων τὸ μὲν ὑπὸ στοιχ. Α' ἀνήκει τῇ οικογενείᾳ Λορεδάνου (Loredano), τὸ δὲ ὑπὸ στοιχ. Β τῇ τοῦ Πραν-

Α.

Β.

τόννα (Pranduna). Ἀμφότεραι δὲ ἔλκουσι τὸ γένος ἐξ Ἰταλίας· ἀλλ' ἡ τελευταία μόνη σώζεται ἐν Νάξῳ.

Ι. ΔΕ. ΚΙΡΑΛΛΑΣ.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

—οοο—

Ἀνὴρ εὐφός, ἀγλαΐσμα καὶ κλέος τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἐκπροσωπῶν διὰ τῆς μεγαλοφυΐας αὐτοῦ ὅλον τὸ ἔθνος τοῦ (α) ὁ πατρίάρχης τῶν καθ' ἡμᾶς φι-

(α) Λόγος Π. Βράτλα Ἀρμένη εἰς τὸν θάνατον Α. Μουστοξύδου. — Ἀρμένως ἐπαναλαμβάνομεν τὴν φράσιν ταύτην τοῦ ἐπιστήμου βήτορος, διότι, ὅτε πρὸ τριῶν περίπου μηνῶν ἀπεθα- κισάμεν τὸν ἐκδοτὴν τῶν πραγμάτων τοῦ ἡμενησίου Χαμ- παί: ὡς προσθέντα εἰς τὸ ὄνομα τούτου καὶ τὸ τοπικὸν «Λευ-

κολόγων ΑΝΔΡΕΑΣ ὁ ΜΟΥΣΤΟΞΥΔΗΣ, ἀπέθανεν ἐν Κερκύρα τὴν 17 τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου. Ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ ἀπώλεσε μέγαν ἀληθῶς εὐεργέτην, ὅστις διὰ συντηνωτάτων ἔρευνῶν καὶ βαθιτάτης κρίσεως καὶ ἀπαραμίλλου φιλοπατρίας, ἀνασκαλεύ- σασ τὰ κεκοιμημένα καὶ ἐν τῷ σκότει κείμενα ἀρ- χεῖα τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἡμετέρας ἱστορίας, ἀνέδειξε τὴν εὐφυΐαν, τὴν ἀκατάσχετον ῥοπήν πρὸς τὴν πρόσδον, τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν πατρίδα τῶν Ἑλλήνων καὶ μεταξὺ τῆς στυγριοτέρας βαρ- βαρότητος καὶ τυραννίας. Ὁ ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΟΥΣΤΟ- ΞΥΔΗΣ καὶ ὡς φιλόλογος καὶ ὡς ἱστορικὸς ἠγωνί- σθη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος ἀγῶνα πολ- λῶ δυσχερέστερον τοῦ διὰ τῶν ὅπλων, τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπιστήμης. Ἡ πατρίς ἀμείβει αὐτὸν σήμερον διὰ πένθους ἔθνικοῦ, ἡμεῖς δὲ ἰδίως θέλόμεν προτι- τίσειν τὰ δαιωνισάμενα καὶ τὸ ἀσπαστὸν αὐτοῦ ἀ- φομοίωμα ἐν τῇ Πανδύρα, δημοσιεύοντες καὶ τὴν βίον αὐτοῦ, ἐάν ὁ φίλος παρ' οὐ ἐζητήσαμεν τινὰς σημειώσεις εὐαρεστηθῆ νὰ ἐπιστείλῃ αὐτάς. Λυ- ποῦμεθα δὲ ὅτι δι' ἑλλειψιν τόπου δὲν δημοσιεύο- μεν σήμερον τὸν εὐγλωττον ἄμα δὲ καὶ κατατυ- κτικὸν ἐπικηδειὸν λόγον, ὃν ἀπέγγειλεν ὁ γνωστὸς τῷ πανελληνίῳ Π. Βράτλας Ἀρμένης, ἐκ τῶν ἀ- γλαῶν ἐπίσης βλαστῶν τῆς ἑλληνικῆς χώρας.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

—οοο—

Φυλλῶδ. 240, σελ. 210, στήλ. 2. Ἄνελ ο ἡθῆ τοῦ ῥασίν ο γράφε « ἔπη τοῦ ῥασίν. »

κλῆσις, ὁ φίλος τις ἐκ τῶν οἰκειωτέρων θεινῶς ἐκάκισεν ἡμᾶς ἔάν τὴν ἀποδοκιμασίαν ταύτην δὲν δικαιολογῶσιν ἀπογνώ- τως αἱ ἀρχαῖαι τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ἐμφύλιοι ἐριδὲς καὶ τῆς Ἰταλίας αἱ ἐγχώριοι ἀντιζηλαί, αἰτίαις καὶ ταύτην καὶ ἐκείνας διαμελίσασι ὀδυνηρῶς ὑπεσώλωσαν, ἐπικαλούμεθα εἰς βοή- θειαν τῆς γνώμης ἡμῶν τὰ ἔτι καὶ σήμερον ἐν Ἑλλάδι γινό- μενα, ὅτε, προκειμένου διορισμοῦ ὑπουργῶν, προέδρων, ἀντι- προέδρων, γραμματέων τῆς Ἰερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς, καὶ ἄλ- λων δημοσίων λειτουργῶν, γίνεται φροντίς νὰ διανεμηθῶσι καὶ ἀνυλογίαν αἱ θέσεις, οὐχὶ εἰς τοὺς ἐμπειροτέρους, ἀλλ' εἰς Πο- λοποννησίους, νησιώτας καὶ στερεοελλαδίτας. Ὁπισθόποσι ἡμῶς ὅσα κ' ἡ γνώμη δὲν εἶναι ὑδριστικὴ (ἴθις δὲ ὀδύνηται ἐμάλυνε τὰ χεῖλη ἢ τὸν κάλαμον ἡμῶν), συζητᾶται· ἀλλ', ὡς φαίνεται, ἡ καθ' ἡμῶν καταφορά προήλθεν ἐκ τῆς λέξεως « μί- σος » ἢν μετεχειρίσθημεν εἰπόντες « μισοῦμαι ἀπὸ καρδίας τὴν διάκρισιν, τὴν ὅποιαν πολλοὶ ἐπιζητοῦσι προσωποῦντες εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα καὶ τὸ τοῦ τόπου τῆς γεννήσεως αὐτῶν. » Ἐάν ἀληθὲς τούτο, λοπούμεθα διὰ τὴν παρεξήγησιν διότι μισοῦν- τες τὴν παρῶν δὲν μισοῦμεν καὶ τὸν πρῶτοντα. Ὁ γράφων π. χ. τὴν παρῶσαν σημείωσιν οὐ μόνον μισεῖ, οὐ μόνον ἀπο- τροπάζεται, ἀλλὰ καὶ ἐδολύσεται τὴν νικησιανήν, τὸ παλαιὸν χάρτια καὶ τὴν οὐνοποσίαν· δὲν εἶναι ἡμῶς ἐπὶ τοσούτον μω- ρὸς ὥστε νὰ βδελύσσεται καὶ τοὺς καπνίζοντας, καὶ τοὺς ἀνα- ποτόντας καὶ τοὺς χαρτοκαίτας· διότι τότε ἔπρεπε ν' ἀπο- στραφῆ δολιχρὸν τὸ ἀνθρώπινον γένος, πρὸς τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν αὐτοῦ τὸν γενήτορα. Ἀταλαίπωρος ἄρα ἡ κρίσις καὶ ἄδικος ἡ κατάκρισις.